

TORGRIM

TORGRIM

FORTÆLLING

AF

KRISTOFER JANSON

OVERSAT FRA BYGDEMAALET AF ADOLFINE ØWRE



KJØBENHAVN

LEHMANN & STAGES FORLAG

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE

1891

FORORD.

Denne Bog er mit første Værk og blev skrevet i Efteraaret 1860. Den er paa en Maade født af »Synnøve Solbakken«. Denne Fortælling greb mig saa stærkt, at den omvendte mig fra Norskhader til Bjørnsons Tilhænger og derefter til »Maalstræver«. Den gjengav mig min gamle Kjærlighed til Sagaer og Bondelivet. Da »Synnøve Solbakken« udkom, stod jeg fuldstoppet med dansk Æstetik og skrev Smædeviser om Vinje og Maalstrævet. Det syntes mig, at alt, hvad der var norsk, paa samme Tid var raat. Det er saa underligt at se og høre Folk tale saadan nuomstunder; det er som at hilse paa sin egen Skygge. Der skal intet skarpt Øje til for at se, at der er meget i »Torgrim«, der minder om Forbilledet, ligesom der ogsaa er meget, der vidner om, at det er et Ungdomsarbejde. Jeg har omarbejdet en Del, men jeg har været bange for at røre for meget ved den, da den saa let kunde berøves noget af den ungdommelige Friskhed og barnlige Ynde, som den maaske har.

Jeg har ikke vovet før at udgive den. Nu gjør jeg det, da jeg har set, at alle, der har hørt den oplæse, har faaet den kjær, og at den særlig har tiltalt Bondeungdommen. Og dermed ønsker jeg »Torgrim« Lykke paa sin Vandring.

Gausdal, i April 1872.

Kristofer Janson.

Som det ovenfor vil ses, blev denne Fortælling skrevet i Forfatterens tidligste Ungdom, nemlig i en Alder af nitten Aar. I 1872 blev den udgivet paa »Maalet«, hvorfra jeg med Forfatterens Samtykke har oversat den. Sangene, der paa sine Steder frembød lidt Vanskelighed ved at overføres paa Dansk, har Digteren Kristian Arentzen velvilligst hjulpet mig med. Jeg har forsøgt saa meget som muligt at følge Originalen for at gjengive den unge, friske Umiddelbarhed, der hviler over dette Arbejde. Hvor vidt dette er lykkedes mig, ved jeg ikke. Det norske Bondesprog, hvori denne Fortælling er skrevet, ejer en saa stor Rigdom af Ord, fulde af Poesi, at der vanskelig nok findes tilsvarende i vort Sprog.

Overs.

I Juni 1891.





Torgrim var født af fattige Forældre. Faderen var Fisker og ejede en lille Plet Jord ned ad mod Fjorden. Han arbejdede haardt og var ude om sig paa alle Kanter for at tjene noget, men det kunde ikke strække til, knapt nok til Brødet til Kone og Børn. Fiskeriet betalte sig ikke saa godt som i gamle Dage. Dette gjorde ham endnu tungere i Sindet, end han ellers var. Torgrim saa kun lidt til ham i sin Barndom, da Faderen tidlig om Morgenen tog ud til sit Arbejde, før Drengen var vaagen, og kom sent hjem om Aftenen. Saa var han gjerne saa træt og udaset, at han kastede sig hen paa Sengen med sin Pibe i Munden. Torgrim sad da paa en Skammel og stirrede paa de Røgskyer, som Faderen blæste ud af Piben, og nu og da stjal han sig til at se paa den mørkhaarede Mand, der laa paa Sengen og dinglede med det ene Ben. Men tale til ham turde han ikke.

Han kunde bedre komme ud af det med Moderen.

Hun var blond og mild og kunde fortælle ham saa mange Æventyr. Hun havde noget finere over sig end Bønder i Almindelighed og kunde ogsaa tale godt for sig. Hun holdt meget af at læse og ejede flere Bøger »efter det Engelske«, som hun havde faaet i Præstegaarden, hvor hun havde tjent i mange Aar. Der var især eu Bog »om det lyse Land,« som hun holdt saa meget af. Hun fortalte Torgrim om Nisser, Huldrer og Piger, der var blevne lokkede ind i Bjerge. Torgrim sad da og stirrede paa hende med sine store blaa Øjne, medens hun spandt paa Rokken. Faderen kunde aldrig lide at se ham sidde saaledes og stirre, da han havde hørt, at Børn med slige voxne Øjne ikke blev gamle. Undertiden gik han saa hen og ruskede ham i Armen og sagde: »sæt ikke saadanne Øjne op, Dreng.« Men naar saa Morbroder Olav kom og tog Drengen paa Skødet og purrede i hans bløde, krøllede Haar og sagde: »Pokkers kjøn Dreng, fin Fyr, der bliver nok noget stort af dig med Tiden,« da var det, som om der gik et flygtigt Smil over Faderens Ansigt, idet han spøgende bemærkede: »Jeg tror, du sidder og bilder Drengen noget ind.«

Huset, hvor Torgrims Fader boede, laa paa en øde Strand, og et Stykke derfra laa en vældig Stendynge, bag ved denne rejste der sig en stejl Klippevæg, og paa Toppen stod nogle gamle Fyrretræer og saa' ned i Afgrunden. Nedenfor laa Skoven saa smuk og saa grøn langs hen ad Bjergaasen, og man kunde høre, hvor det tudede der oppe, naar Vinden tog fat i Løvet

og rystede Trætoppene. Torgrim gik og saa og saa paa dette underlige Fjeld; han kunde ikke fatte, hvad disse Fyrretrær glanede efter, men noget morsomt maatte det dog være, saadan som de stod og strakte Hals ud over Fjeldryggen. »Hvem der dog kunde komme derop,« tænkte Torgrim, hvem der dog kunde komme derop!«

Og en skjøn Dag, da det skinnede og lyste omkring ham, begav han sig paa Vejen. Smaasten ramlede ned rundt omkring ham, hvor han satte Foden, men han klattrede og klatrede. Fyrretræet bøjede sig endnu længere frem og hviskede: »kom herop, kom herop,« og han klatrede. Tilsidst stod han paa en lille Bjergknold. Men endnu var der et langt Stykke igjen, det syntes, som om Bjerget drog sig længere og længere tilbage — men nu maatte han hvile sig. Maagerne fløj omkring som mange smaa hvide Punkter, og Baad efter Baad skød hen over Vandet og skar dybe Furer i det. Og lige overfor paa den anden Side laa Landsbyen — nej hvor var den bleven stor! Den grønne Mark strakte sig langt ind over, han kunde se flere rødmalede Huse herfra, end hjemme i Stuen, Røgen steg op af Skorstenen, og Pigerne gik ud og ind, og de havde røde Livstykker paa sig. Heste og Kvæg gik paa Engen, og langt inde kunde han skjelne en Odde og et Vand. Det var noget af det skjønneste, han havde set i sit Liv. Og naar han saa' nedad: der laa hans Faders lille Hus. Men hvor usselt og fattigt saa det dog

ikke ud, og rundt omkring det var der saa øde, kun den flade Strand med nogle Baadeskur hist og her. Han syntes ikke, at der saa saadan ud, naar han var dernede og legede med Sten. »Hvem der dog kunde komme over paa den anden Side,« tænkte Torgrim. I det samme kom Moderen ud med et Mælkekar, som hun skulde skure. Hun havde ogsaa rødt Livstykke paa og var i Særkeærmer. Torgrim saa paa hende: »Nej det er nok bedst, at jeg bliver, hvor jeg er,« tænkte han. Men nu skulde hun da ogsaa faa at vide, hvad han var for en Karl. »Mo'r, Mo'r,» raabte han og tumlede om paa Stenene. »Mo'r, Mo'r,« sang det til ham fra Luften, blødere og blødere, svagere og svagere: »Mo'r, Mo'r.« Drengen fo'r op og gloede rundt om. Det forekom ham, at Lyden kom fra Fjeldvæggen hist ovre, men han kunde ingen se. Nu blev han bange og begyndte at græde. »Mo'r« raabte han med Hjertet i Halsen; »Mo'r« svarede det med samme skjælvende Stemme i Bjerget.

»Hvor kan dog Drengen være henne i Dag?« sagde Moderen, mens hun sad ved Skorstenen og lavede Maden til. Men nu aabnedes Døren, og Torgrim kom til Syne, tilsmusket og tilsølet paa Hænder og Klæder. »Kjære, hvad er der i Vejen med dig?« sagde Moderen og tog fat i hans Arm. »Mo'r, Fjeldet kan tale.»

Siden den Dag havde Torgrim stor Angest for Fjeldet, han turde knap se derop. Han bad sin Moder fortælle om, hvem det var, der talte derinde, og Mo-

deren fortalte om Jætten, som Vorherre havde lukket inde i Bjerget, fordi han var saa ustyrlig og satte Skræk i alle Mennesker. Nu sidder han der inde og banker og buldrer løs, saa Stenene ramle ned, og saa gjentager han, hvad Folk raabe, men andet kan han heller ikke, for »det har ingen Art at kæmpe med Vorherre.«

Torgrim sad og hørte efter med aaben Mund; sligt havde han dog aldrig kunnet drømme om. Bjerget var altsaa levende, der sad alligevel en derinde og bankede og buldrede. Han vilde dog gaa ud igjen og se paa Bjerget, men derop turde han aldrig mere komme. Og naar han nu tænkte sig om, saa kunde alt, hvad han saa, tale. Der var nu først alle Træer oppe paa Bjergaasen, de klynkede og hylede bestandig, og naar Vinden tog fat, saa hvinede det i det gamle Hus. Bølgerne kom sagte skvulpende og slog mod Stranden, og de sang altid. »Gad vidst, hvad de snakker om.« Han løb ind til Moderen.

»Mo'r, hvad er det, Træerne taler om?«

»Ja, det er Vorherre, der taler,« sagde Moderen smilende og klappede ham paa Kinden. »Saa—aa! og Vinden?« »Det er ogsaa Vorherre; han siger: du skal vogte dig for, hvad der er ondt, thi ellers gjør han med dig, som han har gjort med Jætten i Bjerget.« Torgrim tænkte en Stund over alt dette. »Og Bølgerne, er det ogsaa Vorherre?« »Ja, Vorherre er allevegne. Bølgerne sige dig, at hvis du holder af Vorherre, saa skal du en Gang sejle med dem til

det lyse Land, hvor alle Englene bo, det, du ser der henne. Og hun tog Drengen paa Skødet og pegede hen i Vesten, hvor Solen glødede i rødt og gult. Den Vorherre maa dog være en underlig én, tænkte Torgrim, naar han baade kan sætte Jætten ind i Bjerget og tale og hviske i Luften og Havet.

Men fra den Stund af aabnede der sig et nyt Liv for Torgrim. Nu var det meget morsommere at lege ude, for nu var alt omkring ham blevet levende, baade Stene og Træer og de smaa Blomster i Stenrevnen, de talte til ham, og han kunde forstaa dem og tale til dem igjen. Og altid drejede det sig om Vorherre. Naar Skyerne klumpede sig sammen paa Himlen, saa var det Jætterne, der havde Hoveder som Oxer, men naar saa Solen brød frem, saa var det Vorherre, der jagede dem paa Porten.

Saa hændte det sig en Dag, medens han sad ved Stranden og ledte efter Konkylier, at der kom en Baad roende fra den anden Side af Fjorden. Fire Mand sad i den, men Torgrim saa strax, at den, der sad ved Roret, var den fornemste. Det var en stor bredskuldret Mand med sort stridt Haar. Han havde smaa Øjne, der havde noget lurende ved sig under de tykke Øjenbryn. Munden var fremstaaende og Stemmen haard og streng. Torgrim lagde ogsaa Mærke til, at han var finere klædt end de andre; han havde en rødtærnet Vest og et Belte med udskaarne Figurer paa og et tykt Spænde om Livet.

»Det maa vist være en fornem Mand,« tænkte

Torgrim og løb hen til Stedet, hvor Baaden lagde til. Manden stod paa Broen; hans Mandskab var gaaet hen i Skuret for at hente Fiskenet.

Da han saa Torgrim, rynkede han Øjenbrynene og gik hen til ham.

»Er din Pjalt Ingeborgs Søn? hva'?« og han saa barskt paa Drengen. »Gaa saa hjem og sig til din usle Moder, at vi to, hun og jeg, er endnu ikke færdige med hinanden; kan du huske det?«

Men Torgrim blev saa bange, at han grædende satte i Løb, og han hørte ikke, hvor Manden lo, da han saa, at han havde gjort ham bange.

Moderen sad ved Rokken, da Torgrim kom løbende, og han saa, at hun blev saa underlig, da han fortalte, hvad Manden havde sagt. »Mo'r, hvem var den stygge Mand?« »Tys, min Dreng, det skal du nok faa at vide en anden Gang, men nævn ikke et eneste Ord om det, naar Fa'r er til Stede.«

Det var første Gang, Moderen havde været saa alvorlig, og Torgrim forstod nu, at han maaske ikke burde have fortalt det Men da han om Aftenen laa i sin Seng, og Moderen troede, at han sov, bøjede hun sig ned over ham, kyssede ham paa Haanden og græd og græd, saa han troede, Hjertet maatte briste. Torgrim turde ikke røre sig. Da han vaagnede om Morgenen, saa' han Moderen sidde og strikke med det samme klare og milde Ansigt.

Andet Stykke.

Torgrim var otte Aar gammel. Han var lille og spinkel at se til, men han havde et kjønt Ansigt. Han gik i Reglen og skøttede sig selv, for der kom sjelden fremmede til »Strondi«, kun nu og da nogle Fiskere, der tog ud paa Søen med hans Fader, ogsaa undertiden Morbror Olav, der gik ind og talte med hans Moder. Men alligevel syntes han ikke, der var kjedeligt, der var saa mange Ting at lege med nede ved Stranden; der var Smaasten og Skaller, og han kunde lave Hus af Spaaner og Sand og kunde se Fjeldet og Fyrretræerne. Hans Fader havde givet ham en Hundehvalp, og den Hvalp gik han og slæbede paa, saa lang Dagen var. Han gav den Navnet Pasop. Og naar Aftenen kom, sad han og lavede Æventyr om Jætter og Vorherre og Mænd med broderede Belter, og Moderen fortalte altid nogle ny Æventyr. Men allergladest var Torgrim, naar han om Aftenen stod paa sin lille Skammel og saa ud igjennem Vinduet, naar Solen glødede, og Skyer og Vand blev som blodigrøde, skinnende Striber. Da tænkte han paa det lyse Land, hvortil han en Gang skulde komme, naar han havde holdt rigtig meget af Vorherre.

Som han nu en Aften stod paa sin lille Skammel og saa ud af Vinduet, følte han, at en Haand lagde sig paa hans Hoved. Han saa op, og det var Moderen. Han vidste ikke, om det kom af Skæret fra

Skyerne, men hun saa blegere ud end sædvanlig. Hun stod længe tavs og klappede ham, saa sagde hun til Slut: »Torgrim, holder du ogsaa rigtig meget af din Moder?« Stemmen lød saa underlig, saa Torgrim blev ganske blød om Hjertet og lagde sit Hoved ind mod hendes Bryst. Moderen trykkede ham tæt ind til sig, og saaledes stod hun en lang Stund. »Kan du huske, hvad jeg har fortalt dig om det lyse Land, Torgrim?« Torgrim saa forundret op paa hende. »Nu har Mo'r faaet Lyst til at rejse derhen,« tilføjede hun med sagte Stemme. Torgrim følte, at Graaden stod ham i Halsen, og han begravede sit Hoved dybere ind ved hendes Bryst. Hun trykkede ham tættere ind til sig og sagde: »Saa, Torgrim, min lille Dreng, græd ikke, jeg mente ikke noget ondt med det, det er kun godt. Vil du ikke gjerne, at Vorherre skal være god mod din Moder?« Men Torgrim hørte paa Stemmen, at Mo'r var ikke rigtig glad, for hun kæmpede med Graaden. Der blev ikke talt mere, men de stod endnu længe, fast omslyngede, Moder og Søn, og stirrede ud i det lyse Land. Der var saa stille i Stuen, saa man kunde høre dem drage Aande. Da kom der en gaaende hen imod Huset og skrabede Fødderne af paa Stenen udenfor. »Torgrim, tør dine Øjne,« sagde Moderen hurtigt, »og lad ikke Fa'r se, at du har grædt.« Derpaa gik hun ud af Stuen, og Torgrim hørte, at hun hilsede paa ham som sædvanlig og hjalp ham af med Søtrøjen.

Da de saa sad ved Aftensbordet, var det, som om Moderen igjen faldt i Tanker. »Du er saa stille i Aften, Ingebjørg,« sagde Faderen og lagde Skeen fra sig. — »Jeg maa tale med dig, Gudmund — siden.«

Men Torgrim sov ikke godt den Nat. Moderens Ord havde gjort Indtryk paa ham. Han kunde ikke rigtig fatte det, men at det maatte være noget ubehageligt, det følte han. Og nu gik det op for ham, at Moderen i den sidste Tid havde været saa underlig, at hun, naar hun troede sig ubemærket, kunde sidde med Strikketøjet i Haanden og stirre hen for sig.

Morgenen efter var hun ikke i Stand til at forlade Sengen. Torgrim vidste ikke, hvad han skulde tage sig til. Han gik ud og forsøgte at lege som sædvanlig, men det vilde ikke gaa, han maatte ind igjen og se til Moderen. Saadan havde hun da aldrig før set ud. Hun var saa hvid i Ansigtet og laa med lukkede Øjne, som om hun sov. Undertiden slog hun dem op, smilede til ham og forsøgte at drage ham hen til sig. Faderen var tidlig taget afsted og var fint pyntet, og kom hjem om Aftenen med en fremmed Mand, der havde talt med Moderen, og denne Mand kom ofte igjen. Torgrim turde ikke spørge Faderen om, hvem det var, men det maatte være en fornem Mand, for Faderen fulgte ham altid til Baads og stod med Huen i Haanden, naar han sagde Farvel. Torgrim listede sig ud og ind. Var han inde, længtes han efter at komme ud, der maatte

være saa stille, der, hvor Moderen laa, og var han ude, saa længtes han efter at komme ind. Han forsøgte at lege og løbe omkring, men det vilde heller ikke gaa. Saa gav han sig til at betragte Viserne paa det store Uhr, hvorledes de kunde bevæge sig fremad, og saa talte han Slagene. Undertiden spurgte Moderen efter ham, og med et Spring var han ved hendes Seng. Hun klappede ham paa Kinden og kjærtegnede ham, men hun var ikke i Stand til at sige noget. »Du maa holde meget af din Fader, han holder saa meget af dig,« sagde hun en Gang. Dette gjentog hun ofte, men Torgrim tænkte paa, hvad hun havde sagt hin Aften, da de stod sammen og saa hen mod det lyse Land.

»Sover Torgrim?« hviskede hun en Aften, det var silde, og Drengen var bragt til Sengs, »jeg havde noget, jeg gjerne vilde tale med dig om Gudmund,« Han kom hen og satte sig stille ved Sengen. »Han sover.« Ingebjørg rejste sig op paa Albuen og saa Gudmund ind i Øjnene. »Hvad sagde Doktoren i Dag?« Gudmund ledte efter Ordene. »Han — han sagde — at jeg havde ventet for længe, inden jeg hentede ham — men du har nu heller aldrig sagt noget.«

»Jeg troede, det skulde gaa over igjen, Sygdom er en haard Gjæst for Fattigfolk — men det var vel bedst, at det gik, som det gik. Jeg føler saa godt, at det ikke kan vare længe, og var det ikke for Torgrims Skyld, saa —.« Og hun lagde Hovedet

ned paa Puden og græd. Gudmund svarede ikke, han vilde ikke lade sig mærke med, at Stemmen var skjælvende. »Vær ikke haard mod ham, Gudmund, han er saa blød, saa blød, at et eneste haardt Ord vil være som et Knivstik for ham. Og dersom jeg dør, saa skal du sige ham, at jeg er gaaet hen til det lyse Land, det forstaar han bedst, stakkels Dreng.« Og Ingebjørg begyndte igjen at græde.

»Tys! tys! græd ikke, du kunde let vække ham, jeg skal gjøre, som du siger — ganske som du siger.« Og Gudmund tog hendes Haand, som laa paa Tæppet.

»Jeg ved ikke hvorfor, men jeg ængstes for ham, jeg drømte om ham i Nat — pas vel paa ham, Gudmund, kommer han noget til, tror jeg ikke, at jeg faar Ro i Graven. Hun trak Vejret tungt — saa begyndte hun igjen lidt roligere: — »Han har ikke godt af at være saa ene her hjemme, lad ham rejse over til min Broder Olav og være hos ham, saa længe han gaar i Skole; han er gammel nok til at begynde at lære noget, det er en klog Dreng.«

»Det bliver tungt for mig at sidde her alene tilbage, men du har vist Ret, jeg skal gjøre, som du siger.«

»Og saa er der ham, du ved nok, han har været her og næsten skræmt Livet af Torgrim med Trusler.«

Ingebjørg sank tilbage i Sengen og lagde Hænderne foldede over Brystet. Men da rejste Gudmund sig, og man kunde høre paa Stemmen, at han var

vred. »Saa—aa, han har været her og brugt Trusler, du, —? Han har brugt Trusler? Ja han kan vove. Jeg har en Gang før kapsejlet med den Karl, og nej mænd om jeg stryger Sejlet denne Gang heller.« Han tav en Stund. »Ingebjørg, du skal svare mig paa en Ting, har du nogen Sinde angret paa, at du fulgte mig ind i denne Stue?«

Ingebjørg saa mildt paa ham og rakte ham Haanden. »Du ved det, Gudmund, har her stundum været trist og uhyggeligt, saa har dog den meste Del af Tiden gaaet godt, og især siden den velsignede Dreng kom, saa kunde det ikke være bedre.«

»Aa ja, jeg ved nok, jeg har ikke været imod dig, som jeg skulde være, men jeg har aldrig haft Evne til at vise det, om jeg ogsaa har ment det lige saa godt som de andre. Men du skal have Tak for hver Stund, som du har siddet hos mig. Jeg har aldrig fundet andet end godt hos dig, og det maa Gud lønne dig for.«

Gudmund skjalv i Stemmen og tørrede Øjnene med Trøjeærmet. »Du skal ikke lægge Mærke til, at jeg er saa blødagtig i Aften, det er ikke saa ofte, det gaar paa.«

Da Torgrim vaagnede om Morgenen, saa' han Faderen sidde paa den trebenede Stol foran Moderens Seng og stirre hen for sig. Han saa træt ud, Haaret hang i Tjavser, og Torgrim begyndte at forstaa, at han ikke havde været i Seng den Nat. Gudmund lagde ikke Mærke til, at Torgrim puslede ved sin

lille Seng, og Torgrim turde knap røre sig, af Angst for at forstyrre Faderen.

Da aabnedes Døren, og Randi traadte ind, en gammel Kone, som havde besørget Huset, medens Ingebjørg laa syg. Faderen fo'r op, men tog sig strax i det, og nu var det det samme rolige Ansigt, som altid. »Gaa ud igjen, Randi, jeg har noget at tale med Drengen om.« Torgrim begyndte at ryste. »Hvad har jeg nu gjort igjen?« tænkte han. Men hvor forundret blev han ikke, da Faderen tog ham paa Skjødet og klappede hans Kind. »Nu, Torgrim — og der laa noget saa usædvanligt venligt i hans Stemme, saa Drengen ikke kunde kjende sin Fader igjen: »Nu, Torgrim« — men han kunde ikke komme videre, det var ligesom han skammede sig for Drengen. »Du maa aldrig mere være bange for din Fader.« Saa tav han en Stund. »Vi to skal tage over til Morbroder Olav i Dag« — og nu var det, som Ordene sad fast — »for din Mo'r vil nok have det stille herhjemme.« Og Gudmund rejste sig hurtig op og gik ud af Stuen. Torgrim saa, at han tørrede sine Øjne, idet han gik ud.

Torgrim saa længe efter Faderen, saa listede han sig sagte hen til Moderens Seng. Hun sov endnu og det saa let, at han ikke kunde høre, at hun trak Vejret. Han tog hendes Haand, men den var saa kold.

»Mo'r,« hviskede han. Intet Svar. »Mo'r,«

sagde han lidt højere, »det er Torgrim.« Hun laa saa stille og smilede til ham.

Torgrim vendte sig om; Faderen stod bag ved ham med Søtrøjen paa og Hat paa Hovedet. »Tys, væk ikke Mo'r, men kom og følg med mig.« — Torgrim klædte sig paa og gik efter Faderen. De satte sig i Baaden og sejlede ud paa Fjorden, men ingen af dem sagde noget. Nu skulde det gaa i Opfyldelse, det Torgrim havde længtes efter, han skulde komme over paa den anden Side af Vandet til det Land, som han havde set den Dag, da han stod paa Fjeldet. Og nu havde han glemt alt; han saa sig ikke en Gang omkring, da han gik med Faderen op over Engene til Morbror Olav.

Der blev hilset »Velkommen hid,« og Faderen og Morbror gik ind i Kamret og talte længe sammen. Torgrim blev hos Sigrid, Olavs Kone. Hun var en god og venlig Kvinde, der gjorde det saa godt for ham, som hun vel kunde; hun gav ham et Fad med tyk Fløde og viste ham Billeder; der var Konger med Kroner paa og kjønne Prinsesser. Torgrim lod hende gjøre ved sig, hvad hun vilde, selv sagde han ikke et Ord. Han gik som i Drømme. Han blev hos Olav i nogle Dage. Faderen var ofte fraværende, og han og Morbror Olav havde altid saa travlt. Men saa var det en Dag, at Faderen kom ind til ham; han sad i Stuen. Gudmund var klædt som om Søndagen og i Haanden holdt han en Trøje med blanke Knapper.

»Se her,« sagde han, »er en Gave fra din Mo'r. Hun bad mig hilse sin Dreng og sige dig, at nu havde hun det saa godt, hun var gaaet med Vorherre til det lyse Land.« Og Faderen var saa venlig, da han sagde dette, saa Torgrim slet ikke var bange for ham. Kjønnere Trøje havde han da aldrig set; den var saa fin, at det lyste af den, og Torgrim turde knap røre ved den.

Og nu tog Faderen ham med sig, og de sejlede hjem. Der inde i Stuen havde flere af Nabofolkene samlet sig. Morbror Olav var der ogsaa. Henne ved den ene Væg stod en sort Kiste med et Tæppe over sig, og paa Kisten brændte to Lys. Nu begyndte Mændene at synge og tog fat i Kisten og bar den ud; Faderen og Morbror gik nærmest ved den, de andre Nabofolk sluttede sig til dem; alle var søndagsklædte. De satte Kisten ned i Baaden og satte sig rundt om paa Bænkene. Torgrim og Randi stod paa Stranden og saa efter dem. Men nu begyndte igjen den underlige Sang. Torgrim syntes at have hørt den før, det var bestemt i Kirken, den, der laa langt inde i Bugten, men nu kom den fra Mændene, der sad i Baaden. Søen laa blank og stille, Tonerne lød saa klagende hen over Vandet, saa Torgrim blev ganske underlig om Hjertet. Han tænkte ikke mere paa sin Trøje, men satte sig paa en Sten og saa ud over Fjorden. Baaden fjernede sig længere og længere bort og kom derhen, hvor Solen skinnede og glødede, Tonerne lød svagere og svagere, — Det var Moderen

der rejste til det lyse Land. Randi var gaaet ind for lang Tid siden, men Torgrim sad endnu og saa ud over Vandet, han syntes længe at høre Sangen i sit Øre. Da Faderen kom hjem sent hen ad Dagen, sad Torgrim endnu paa samme Sted og — sov. Han havde taget Trøjen af sig og lagt den paa Skjødet. Hovedet var gledet ned paa den, og Ansigtet vendte ud mod Fjorden, ud mod det lyse Land.

Tredje Stykke.

En Uge var forløben siden hin Dag, og Torgrim var atter kommen i de gamle Folder. Men det var ikke mere saa morsomt at lege ene som før, for naar han kom ind, var der ingen, som brød sig om ham, ingen, som kunde fortælle ham noget, eller høre paa ham, naar han fortalte. Faderen tog som sædvanlig ud om Morgenen og kom først sent hjem om Aftenen. Og Randi — ja hun kunde nu slet ikke forstaa ham. Hun sad altid søvnig med sit Strikketøj i Haanden, og naar han fortalte, at der boede en Trold i Bjerget, og at baade Vinden og Træerne kunde tale, saa trak hun sine store runde Briller ned over Næsen og gloede paa ham, rystede paa Hovedet og sagde: »Vorherre bevare din Forstand, Dreng.«

Han vedblev at være bange for Faderen; han vidste ikke, at Gudmund hver eneste Aften, naar Tor-

grim var falden i Søvn, gik stille hen til Sengen og stod og saa paa ham en lang Tid.

Torgrim begyndte at længes efter at komme hjemme fra. Der var morsommere hos Morbror Olav, tænkte han og saa hen over Vandet. Saa var det en Dag, at han som sædvanlig legede ved Stranden.

Han søgte sig ud de fladeste Stene, han kunde finde, og kastede dem hen over Vandfladen, saa at de skar igjennem og hoppede op og ned og op og ned, mens han talte: »Fa'er — Mo'er — Søster — Bro'er — Fa'er, men længere kunne han ikke komme. — Torgrim var saa optaget af denne Leg, saa han ikke lagde Mærke til en Baad, der lagde til ved Land. Men lige med et hørte han nogen le bag sig, og da han vendte sig om, stod der en lille lyshaaret Pige, som hoppede omkring og klappede i Hænderne. Da hun mærkede, at Torgrim saa paa hende, standsede hun pludselig, bed sig i Læben lagde Hovedet paa Siden og skottede hen til ham. Saa sparkede hun lidt med den ene Fod i Sandet. Torgrim gloede lidt paa Tøsen. Hun kunde vel være et Par Aar yngre end han, og hun var saa lille og fin. To smaa Fletninger, en paa hver Side, var bunden bag med et rødt Baand, ellers hang Haaret løst ned ad Nakken. Lyseblaa Øjne havde hun og Sko med Spænder. Torgrim vidste ikke, om han skulde sige noget til hende eller ej, han stod fremdeles med Stenen i Haanden.

Men hun sparede ham Ulejligheden. »Du er flink

til at slaa Smut, du,« sagde hun og blev staaende paa samme Plet. »Synes du,« og han kastede Stenen, saa den dansede hen over Vandet. »Jeg kan aldrig komme længere end til »Mo'er», og saa bliver Stenen bestandig borte.«

Jeg skal lære dig, hvorledes du skal bære dig ad,« sagde Torgrim og tog et Skridt hen imod hende. Han var nu ikke for at spørge om mere. »Hvad hedder du?« »Ingebjørg.« — Hans Moder hed ogsaa Ingebjørg og havde ogsaa lyst Haar. »Hvad hedder du da?« »Torgrim.« — »Torgrim, det var et grimt Navn.« — »Synes du det,« og Torgrim blev ganske højrød i Hovedet; det syntes Mo'er ikke.« »Hvad hedder din Mo'er?« — »Hun hedder Ingebjørg ligesom du, men nu er hun borte.« »Det er min ogsaa.« Det syntes Torgrim, var besynderligt. »Hvor bor du henne?« fortsatte han. »Hjemme.« »Ja, men hvor er hjemme?« — »Der«, sagde hun og tog Torgrim i Armen og pegede hen paa den anden Side af Fjorden paa et stort rød malet Hus. »Og du, hvor bor du?» »Jeg bor — der i Stuen.» Det kom stammende — nu syntes han ikke at have Grund til at være saa vigtig som den Gang, han kunde lære hende at slaa Smut. »Fa'er har sagt, at der bor en styg fæl Mand og en grim pjaltet Unge, er det dig?« — »Jeg ved ikke, det er vel mig«, og han saa ned paa hendes fine Sko. »Synes du, at jeg er saa grim?« begyndte han efter et lille Ophold og saa troskyldig paa hende. »Aa nej, men Halvor der hjemme han er kjønnere.«

»Hvem er Halvor?« »Halvor? — det er Halvor,» og hun begyndte at le. »Det var vist dumt af mig at spørge om det,« tænkte Torgrim. Han saa paa den lille Pige, og syntes, at hun var noget af det kjønneste, han havde set. Hun havde sat sig ned og kastede Sten ud i Vandet. »Vil du ikke komme over og lege med mig?« Men i det samme hørte hun en Stemme kalde »Ingebjørg! — Ingebjørg.« Torgrim gjenkendte Stemmen, det var den samme, som havde jaget ham den Gang nede ved Broen.

»Det er Fa'er, der kalder, og saa maa jeg skynde mig — ja saa kommer du vel, Torgrim!« Og som en Pil fløj hun afsted. Torgrim saa Faderen ryste hende i Armen og skjænde paa hende og han kunde tydelig skjelne Ordet »pjaltet Unge.« Ingebjørg gik nok saa fornøjet og holdt Faderen i Haanden, mens hun hoppede fra Sten til Sten.

Nu stod Torgrim ene tilbage og saa efter Baaden. Han ventede, indtil den var kommen over paa den anden Side, og de var komne over paa den anden Side, og de var komne i Land, og han saa Ingebjørg gaa op ad Bakken. Saa begyndte han at gaa hjemover. »Nej alt det, han havde set i Dag — og saa hed h u n ogsaa Ingebjørg — og hun saa' saa god ud og bad mig komme over og lege med sig.» Han standsede endnu en Gang og saa over til det rødmalede Hus. Men Faderen var vred og kaldte mig Pjalt — pjaltet Unge, det maa vist være noget stygt noget.« Mon han skulde vove at spørge Faderen?

Faderen lagde sig som sædvanlig paa Sengen, med det ene Ben dinglende udenfor og røg. Torgrim sad ved Vinduet paa sin lille Skammel. Han tænkte sig først om en Stund. »Fa'er, er det sandt, at jeg er grim?« Intet Svar. — »Fa'er, er det sandt, at jeg er en Pjalt?» Gudmund vendte sig om, saa stod han op, gik hen og tog med begge Hænder om Torgrims Hoved. »Er der nogen, der har kaldt dig for en Pjalt?» — »Ja han, Manden i det røde Hus ovre paa Bakken, han var her i Dag.« »Saa—aa, sagde han noget om mig?» »Han har sagt, at du var en fæl Mand.« »Hm! — ja saa.» — Torgrim vilde ikke tale om Ingebjørg, for han var bange for Faderen, naar det var mørkt. Faderen klappede ham paa Hovedet. »Vi skal ikke bryde os om den Mand, og hvad han siger, Torgrim.«

Den Nat drømte Torgrim, at han saa sin Mo'er i det lyse Land, og hun holdt en lyshaaret Tøs ved Haanden, som han gjenkjendte. Begge to smilede til ham og han hørte Moderen sige: »Du er ingen Pjalt, Torgrim,« og den lille Pige sagde: »du er ingen Pjalt, Torgrim,« og begge to saa' saa glade ud, saa han ogsaa blev glad.

Tidlig om Morgen, før Torgrim vaagnede, tog Gudmund Baaden og roede over til den anden Side. Tor Hagset sad i den store, lyse Stue, da det tog i Døren. Han rejste sig op og bød Haanden til Velkomst, men skyndte sig at trække den til sig, da han saa Gudmund fra Strondi komme ind. De stod en

Stund og saa paa hinanden. »God Dag« — »God Dag igjen« — »Saadan Gjæst havde du vel ikke ventet til Hagset, Tor?« — »Fredelig Gjæst er altid velkommen,« svarede Tor. Forrige Gang, da jeg stod her, faldt der ikke fredelige Ord; nu er det sidste Gang, Tor; det staar til dig, om det skal blive bedre.«

»Skyd ikke Skylden paa andre, Gudmund Strondi, du ved godt, hvad der staar os imellem, og du staar ikke som den reneste.«

Lad hver feje for sin Dør, forsøg du at gjøre det, skal du se, der er nok at feje væk fra dit Hus.»

Tor trak Øjenbrynene sammen, nu kom Vreden op i ham. »Er du kommen for at vælte dig ind paa mig, hva? Du saa' ikke fuldt saa kry ud, den Gang det kneb for dig, og du laa og sprællede som en Unge.« Og Tor lo. Gudmund holdt sig rolig, skjønt det kogte i ham. Han lod Tors Vrede sætte sig lidt. »At hade mig nytter kun lidt. Hun er borte — lad det saa være glemt; det er ikke for hendes Skyld, jeg staar her nu, det er for Torgrims.«

»Begynder den Svækling allerede at skikke Ærinder til Hagset, hva'?« Gudmund lod, som han ikke hørte det. »Al den Ulykke, du har forvoldt os kan tidsnok komme for Dagen, men Drengen har du intet at gjøre med og sætte ham op mod sin Fader, det er en usel Mands Gjerning, og det burde du skamme dig for, Tor — saa lille som han er.« — Tor blev rød i Ansigtet, men svarede ikke, han bare spyttede.

Gudmund vedblev. »I Morgen kommer han her-

til for at være hos sin Morbror, lad ham da aldrig komme paa din Vej, Tor, lad ham aldrig høre noget om, hvad der er os imellem, det baader hverken dig eller ham.«

Tor stod endnu paa samme Plet. Det ærgrede ham at Gudmund ikke tog hvassere fat. Han saa haanlig hen til ham. »Tror du, at jeg vil være Plejefader for dine Unger? Du kan være vis paa, at jeg skal nok sørge for at faa ham ud af Døren, hvis han vover at sætte sine Ben her, saa han kan nok blive fri for at komme paa min Vej.»

Blodet fo'r Gudmund til Hovedet, men han bed Læberne sammen og tav, »Ja, jeg har ikke mere at gjøre her«. Han vendte sig om og gik ud ad Døren. Tor styrtede efter ham og rykkede i Laasen, men betænkte sig og gik tilbage. Han saa ud igjennem Vinduet. Gudmund gik rolig hen ad Vejen til Olavs Gaard. Tor støttede Hænderne mod Vinduskarmen og stod der en Stund, saa begynnte han at drive op og ned ad Gulvet. »Hm! det Skarnspak,» lød det nu og da. Han kastede sig ned paa Sofaen og tog en Avis for at læse i.

Da Gudmund kom hjem, var Torgrim nede ved Baaden. »I Morgen skal du følge med over til Morbror Olav, og saa skal du begynde at gaa i Skole.«

Fjerde Stykke.

Morbror Olav var en dygtig Mand. Han var den ældste af Ingebjørgs Søskende og den, hun holdt mest af, Haaret var langt og næsten hvidt, men Ryggen var rank, og hans Øjne lyste lige saa frisk som i unge Dage. Hans Stamtavle gik tilbage til de gamle, norske Konger. Snorre stod i Skabet, og Stamtavlen laa paa Hylden. I disse var han hjemme, men han talte aldrig om dem i utide. Han var høj og skulderbred. Næsen var kroget, Panden bred og klar, Gangen fast og sikker. Det var Kongeætten, der stak i ham. Morbror Olav var ogsaa en lærd Mand. Han havde en Gang været Skolemester, nu faldt det ham besværligt. Men endnu kom der mange og bankede paa hans Dør og bad om Vejledning i et og andet, og Olav var ikke den Mand, der lod dem gaa igjen uden Hjælp og Raad. Helst vilde Olav fortælle om de gamle Fædre. Sagaerne, baade Snorre Sturlessons, og andre kunde han udenad. Naar han i Skumringen sad og fortalte, var det, som den gamle blev højere og blev veltalende som en ung Dreng.

Konen hed, som vi før har hørt, Sigrid. Hun var stille og god, syslede ved Rokken og Skorstenen, holdt altid Gulvet og Karrene rene og hvidskurede, og lappede Olavs Trøje, naar den gik itu.

Hos disse to havde Torgrim været i nogle Dage, og han syntes godt om at være der. Morbro'er lig-

nede Faderen lidt men var mere venlig og snaksom. Alt det, han saa her, havde han nu aldrig set før, og alt det, han hørte, havde han aldrig hørt før. Han havde været nogle Gange i Skole, men det var nu noget af det morsomste, han havde set i sine Dage. Der sad en hel Række Drenge, alle i Alder med ham og en hel Masse Pigebørn med Fletninger ned ad Nakken. Alle læste de paa en Gang, standsede paa en Gang, og satte saa af Sted igjen, saa det dundrede. Torgrim vidste ikke rigtig, om de sang eller læste. Midt imellem dem sad en mager, bleg Mand. Spidsnæset var han, og saa havde han store Briller paa. Han holdt en Stok i Haanden, og med den slog han undertiden i Bordet, saa det dundrede, eller ogsaa fik han fat i Hovedet paa en af Drengene og slog løs paa ham, saa han brølede i vilden Sky. Her paa Skolen saa Torgrim Ingebjørg igjen. Hun sad paa Bænken, og ved hendes ene Side sad en lille sorthaaret Pige, som stadig fniste, ved den anden Side sad en bredskuldret Dreng, med sort krøllet Haar og mørke Øjne. Han var den Halvor, som Ingebjørg havde talt om. Han sad og trak i den lille sorthaarede Piges Kjole, hun saa op, saa skar han Ansigter og hun lo, saa Ingebjørg ogsaa maatte le med. Men naar Skolemesteren vendte sig om, sad de saa alvorlige og tog fat med Læsningen med endnu større Fart, saa at han kunde høre, hvor flittige de var. Torgrim lagde Mærke til, at Ingebjørg puffede til Halvor, lagde Hovedet paa Siden og hvi-

skede: »Der staar Drengen fra Strondi.« Saa rækkede Halvor Tunge ad Torgrim, nikkede og skar Ansigter ad ham, og saa lo de alle tre. Torgrim vidste ikke rigtig, hvad han skulde tænke, om de gjorde Nar ad ham eller ikke. Han sad som et Lys og turde ikke røre sig. Da de fik fri, kom Ingebjørg hen til ham og var lige saa venlig som før.

Torgrim havde faaet en lille Slæde. Den havde Morbror Olav lavet til ham af nogle Brædder, og nu skulde Torgrim forsøge sin Lykke for første Gang i Snebakken. Før havde han altid bedt om at faa Lov til at sidde bag paa hos en eller anden, der havde Slæde, men i Dag var han Selvejer. Bakken var fuld pakket af Piger og Drenge. De skreg og gled og rullede rundt i Sneen. Ingebjørg stod med store strikkede Vanter paa og saa forfrossen ud. Den lille sorthaarede var der ogsaa. Hun hed Astrid. Hun hoppede om i Sneen og slog Hænderne imod hinanden for at holde Varmen. Nu og da tog hun en Snebold og kastede i Hovedet paa en og anden Dreng, som løb forbi, og da lo hun, saa man kunde høre hende paa lang Afstand. Men Halvor var nu alligevel første Hane i Kurven. Han havde en lang blaamalet Slæde, med sit Navn i røde Bogstaver, og der var Plads til fire. Han var heller ikke lidt vigtig den Dag. Naar han kom op ad Bakken og raabte, idet han svingede med Huen: »Er der nogen, som vil sidde hos mig?» saa kunde han være vis paa, at hele Tøseflokken samledes omkring ham. Ingebjørg fik altid Lov til

at være med; Astrid maatte skifte med de andre. Ingebjørg sad saa paa hans Skød, de andre bagved eller hang fast i Slæden, saa godt de kunde, for Halvor maatte have Øjnene med sig og styre rigtig, naar det gik nedad, for at ikke Slæden skulde vælte i Svingningen. Huerne fløj af, Sneen stod dem om Ørene, og Pigerne sad sammenbøjede og klyngede sig fast til Slæden. Nu kom Torgrim med sin Slæde. »Nej, se til ham du,« lød det i Kor, »har du selv lavet den, Torgrim?« Torgrim svarede ikke, han satte sig ned og lod det staa til, han skulde nok vise dem, at hans Slæde duede. Og det gik strygende, saadan noget havde Torgrim aldrig været med til før. Det susede om Ørene paa ham, og han sad halv rystende, klamrede sig fast med Hænderne til Slæden, og raabende »af Vejen,« saa Vejret næsten gik fra ham, mens Sneen hobede sig op paa hans Skjød. I Svingningen vaklede Slæden, men han fik den paa ret Kjøl igjen, og som et Lyn fløj han videre. Halvor var netop kommen ned ad Bakken, de havde alle rejst sig af Slæden, paa Ingebjørg nær. Nu kom Torgrim susende og løb lige ind i Halvors Slæde, saa den væltede, og Ingebjørg blev kastet ud i Sneen. »Jeg kunde da nok tænke, at denne Strondi-Hvalp skulde gjøre Ulykker,« sagde Halvor, idet han samlede Ingebjørg op, og bankede Sneen af hendes Klæder. »Græd ikke, Ingebjørg, han skal nok faa det betalt.« Torgrim hørte ikke meget af, hvad Halvor sagde, han stod helt fortvivlet og saa paa Ingebjørg. »Har du

slaaet dig?« kom det endelig forsigtig. Ingebjørg holdt den ene Haand for Øjnene og smaaklynkede. Hun vendte sig bort og sagde: »Du kan gjerne gaa din Vej, Torgrim, jeg vil aldrig mere være sammen med dig. Kom, Halvor, og lad os gaa fra ham.« Hun tog Halvor i Haanden, og hele Følget satte i et Løb op ad Bakken. Torgrim sjokkede bagefter saa godt han kunde, han vidste ikke, hvad han skulde tænke om Ingebjørg, han forstod godt, at hun var vred paa ham. Da han var kommen op igjen til Højden af Bakken, stod hele Forsamlingen med Halvor i Midten og fortalte. Ingebjørg stod et Stykke fra og lo. Torgrim tænkte: Jeg maa nu se at gjøre det godt igjen, og gik hen til Ingebjørg. »Vil du sidde paa min Slæde,« han var meget lavmælt. »Nej, hører du Torgrim i Dag, han indbyder Ingebjørg til at sidde paa hans Møgslæde, vil du vel, Ingebjørg?« Og Halvor sprang frem og satte Huen med den ny Kvast endnu mere paa Sned, greb fat i Ingebjørg og vilde sætte hende paa sin Slæde. Torgrim var nær ved at græde af Arrigskab. Han vidste nok, at han ikke turde vove sig i Kast med Halvor, men Vreden gav ham Mod: »Min Slæde er lige saa god som din, skønt den ikke er malet med blaa Farve,« og han slog trodsig med Nakken. »Det skal vise sig — af Vejen!« og Halvor satte sig tvers over Slæden, og af Sted gik det. Torgrim havde et lille Forspring, men i Svingningen styrede Halvor sin Slæde lige ind paa Torgrim, saa han faldt paa

Hovedet i Sneen. Halvor skoggerlo, da han kom op ad Bakken igjen, hvor Torgrim stod hvid af Sne og græd for Slæden, der var halvt splintret. »Den, der vil være med i Legen, maa smage lidt af Stegen,« raabte Halvor ned til Torgrim, »vil du have noget at lime Slæden sammen med,« og han kastede en Snebold efter ham. Ingebjørg kastede ikke og lo heller ikke, hun havde mest Lyst til at gaa ned til ham, men hun turde ikke for de andre. Torgrim stod fremdeles grædende og i Begreb med at forsvinde med Slæden. Af Vejen Unger! hvis I vover at røre ved den Dreng, saa skal jeg rundjule jer, saa vist som jeg hedder Asmund Gunnarson Vestvallen.« Saaledes slog en dyb og skrækkelig Stemme ned i Flokken og de fo'r fra hinanden, sem en Flok Duer for Høgen. »Kom du herhen, min Dreng,« lød det til Torgrim, »du har ikke noget at være bange for — jeg vil se den, der tør røre dig.« Og i Følelsen af sin Overlegenhed rakte han Torgrim den ene Haand og stak den anden i Buxelommen. Torgrim stod og smaasnøftede og stirrede med aaben Mund paa den Stormagt, som skulde forsvare ham. Det var en lang Rangle, iført en Jakke, der var syet for fem Aar siden, en tyk rig Haarvæxt, en lang Næse; Panden var klar og Øjnene kvikke og livlige. Halvor turde ikke sige et Muk og drog sig tilbage, men Astrid var ikke forknyt. »Nej hør, Asmund, hvor han er vigtig, fordi han gaar og læser,« og nappede ham i Trøjen. Asmund løb efter hende, men hun smuttede behændig væk, og vrængede

efter ham. Asmund truede ad hende med Fingeren, »vogt dig, Astrid, det varer ikke længe, før jeg anklager dig for din Fa'er.« »Du,« raabte Astrid, »nej du er nok alt for bange for min Fa'er til det,« og saa lo hun, saa Asmund maatte le med. »Ja, ja, du kan nu blive fri for denne Gang, men Halvor — — »Kom, lad os løbe hen i den anden Bakke,« — Halvor var bange — »det er nok ikke raadeligt at komme i Kast med saadan en — saadan en — saadan en — for hver Gang veg Halvor et Par Skridt tilbage i Sneen. »Saadan en Svinehund,« raabte han til sidst og styrtede af Sted med hele Flokken af Drenge og Tøse efter sig, syngende og leende. Astrid vendte sig et Par Gange om og kastede en Sneboldt efter Asmund. Asmund stod stille og saa paa hende og lo, saa det klukkede i ham: »Hun er ikke tabt bag af en Vogn, den Tøs,« — og Asmund gned sig i Hænderne. »Naa min Dreng, du hedder Torgrim, og jeg hedder Asmund. Kom, nu skal jeg følge dig hjem, — Asmund skal aldrig glemme dig, vi to skal nok blive gode Venner.« Torgrim saa op til ham, og syntes næsten, at han var bleven et Hoved højere end før. Asmund tog lange Skridt, og Torgrim fulgte med, saa godt han kunde. »De var stygge imod dig i Dag, Torgrim, men det skal du ikke bryde dig om, min Dreng. Kommer der nogen, der vil vælte sig ind paa dig, saa giv ham bare en paa Snuden, saa tier han nok. Men er det en større Karl end du, saa stik Hænderne i Buxelommen og vend Ryggen

til ham, men græd ikke, forstaar du, det hører sig til for Kvindefolket, de græder for to, og endda har de Raad til mere. Men kommer Graaden over dig, saa bid dig i Læben, og synk den igjen og sig ikke noget. Dette er, hvad de inde i Byen kalder »Filosofi,« ser du, jeg har nu baade hørt det og læst det i saa mange Bøger, som jeg har laant der. Det er næsten det samme, som at lave det saadan for sig, at man kan komme let igjennem Verden. Ved du, hvad min »Filosofi« er, Torgrim?«

»Næ,« det vidste Torgrim da ikke.

»Ligefrem, min Dreng, den lige Vej, saa kan man hjælpe sig, forstaar du. En dygtig Karl bliver aldrig bange; han gaar saa langt, som han kan komme, løber han saa mod en Væg, siger han bare: højere op, ligefrem igjen, Gut — saa klarer han sig nok paa den Led, forstaar du.« Asmund slog om sig med den ene Haand, og klappede nu og da Torgrim paa Skuldrene, Torgrim syntes, at Asmund vidste meget mer end Skolemesteren, saadan Lærdom havde han da aldrig hørt før. Den, der kunde blive saa stor og stærk, prygle Halvor og saa lære »Filosofi.«

De var nu komne til Olavs Gaard. »Naa her bor du, god Aften da, vær nu en kjæk Gut, Torgrim, vi to tales nok ved en Gang eller to til — der du ved nok.«

Og Asmund nikkede til ham og tog lange Skridt hen over Sneen. Torgrim stod længe og saa efter

ham, indtil Asmund var kommen saa langt, at han ikke kunde øjne ham længere. Nu fik han Øje paa Slæden, og Graaden steg ham op i Halsen. Han havde aldrig tænkt sig, at Menneskene kunde være saa onde; saadan var de ikke hjemme paa Strondi hos Mo'r og gamle Randi. Ja Mo'r og Æventyrene — og alle de, som kunde forstaa ham. — Drengen satte sig ned paa Ruinerne af sin Slæde.

»Jeg vil ikke mere gaa med dem,« tænkte han, men jeg skal læse hele Dagen, blive Nr. 1 i Skolen — blæse dem alle et Stykke — prygle dem — saa kan de have det saa godt. Og Ingebjørg — ja hun skal —

Nu var der nogen, som sagte rørte ved ham: han vendte sig om, og Ingebjørg stod der.

Hun turde knap se op og holdt et stort rødt Æble i den ene Haand, som hun stod og snoede om Stilken. Torgrim saa paa Æblet og saa paa Ingebjørg; han vidste ikke, hvad han skulde sige.

»Er du vred paa mig, Torgrim?« hviskede hun og saa meget flov ud. Torgrim havde hurtig glemt sit Had, han kunde slet ikke huske det mere. »Det var nok ellers mig, der væltede dig, Ingebjørg.«

»Ja, men det gjorde slet ikke ondt, jeg græd bare af Arrigskab.« Torgrim vidste ikke noget at svare dertil. »Har du Lyst til et Stykke Æble?« og hun satte sig ned paa en Træstub, »men du kan ikke faa det alt sammen, for saa er der ikke noget til mig, men du kan faa Lov til at bide af det.«

Torgrims Ansigt opklaredes, og han bed i Æblet. »Hvor langt?« — »Lad mig se — der« — og hun satte et Mærke med Neglen — «aa nej dertil eller der,« og saa gik hun længere hen med Fingeren, saa det næsten blev det halve Æble, men der blev hun også staaende. Torgrim havde sat sig ned ved Siden af hende. »Du er alligevel god imod mig, Ingebjørg, saadan er ingen af de andre — vil du altid være god imod mig?« — »Jeg kastede ikke Sne paa dig i Dag, men du er somme Tider saa underlig.« »Saa — aa,« han havde nu det sidste Stykke Æble i Munden. — Ingebjørg rejste sig saa og rystede sit Forklæde, »Nu maa jeg skynde mig hjem, Farvel Torgrims«, og hun gav ham Haanden. »Farvel, og tak skal du have.« Ingebjørg løb hen over Sneen, for det begyndte at blive mørkt. Da hun var kommen et Stykke frem, vendte hun sig om og nikkede til ham. »Jeg kastede ikke Sne paa dig i Dag, Torgrim.« Torgrim stod en Stund grundende. Jeg skal aldrig mere være underlig,« tænkte han ved sig selv og gik ind. Der var varmt og hyggeligt inde i Stuen. Ilden knitrede i Skorstenen, Lyset var tændt, og ved Bordet sad gamle Olav med det graa-hvide Haar ned over Skuldrene. Han læste højt for Sigrid, der sad med sit Strikketøj lige over for ham ved Bordet. Da Torgrim kom ind, nikkede Olav venlig til ham.

»Naa — er du der, min Dreng?« sagde han og purrede ham i Haaret.

»Maaske Folk dog alligevel er gode,« tænkte Torgrim, »der er nu Morbror og Asmund — han var god — ogsaa Ingebjørg. — Ja hun havde ladet ham smage af sit Æble.

Femte Stykke.

Torgrim holdt sig nu mere hjemme efter den Dag, læste og legede med sig selv. Han vilde ikke mere i Kast med Halvor. Ingebjørg saa han som oftest i Skolen, men han holdt sig ligesom noget tilbage, især naar nogen saa det.

Saa nærmede Somren sig; Fjorden laa igjen fri for Is, og Sneen var smeltet i Bakken. Birken stod lysegrøn og viftede med sit lange Svøb, Græsset duftede, og Spurvene kvidrede i Solskinnet. Det var Søndag. Morbror Olav kom pyntet ind i Stuen, og Sigrid havde taget Salmebogen frem med de store Spænder i. »Vil du være med paa Kirkerejse i Dag, Torgrim?« sagde Morbror. Torgrim saa paa ham med store Øjne. Han havde nok før været i Kirke, men det var kun i den gamle Lavekirke inde i Vigen, hvor der blev holdt Gudstjeneste nogle Gange om Aaret. Den var lille og havde intet Orgel. Hans Forældre plejede i Reglen at synge og læse i Bogen hjemme, for Faderen var træt efter Ugens Slid. Tog de stundom ud til Storkirken, saa fik Torgrim aldrig

Lov til at være med, han maatte blive hjemme hos Randi. Han vidste nok, at han havde været der en Gang, og det var, da han blev baaren til Daaben. »Tag den ny Trøje paa; du skal være fin i Dag, for der kommer Folk langvejs fra til Kirke, forstaar du?« Nu stod Torgrim færdig, blank og skinnende. Det var ogsaa et dejligt Vejr i Dag. Granerne havde rystet Sneperlerne af sig og stod saa fine og rene, Fyrretræerne havde pillet alle de tørre og brune Naale af sig, og Græsset havde gjemt dem. Linden strittede med sine Grene saa godt den kunde og søgte at brede sig over en net lille Birk, for at den ikke skulde tilsmudse den nye Kjole, som den bar i Dag for første Gang. Luften var frisk, Himlen lyseblaa og klar. Solstraalerne legede og glitrede paa Søen, tittede mellem Løvet og spejlede sig i Dugdraaberne. Og saa var der saa stille, saa stille. Ekkoet gjentog hvert Aareslag; man kunde høre Vanddraabernes Dryp fra Aarebladet; og Vandfladen skød Striber, efter hvert som Baaden gled henover. Maagerne var ude og solede sig, de svømmede i store Svingninger, vugget af Bølgerne og viste det skinnende hvide Bryst i Solen, eller slog nogle hurtige Kast med Vingerne, spilede dem ud og sejlede afsted baarne af Luftstrømmen.

Torgrim sad paa en Tofte i Baaden og saa ud over Vandet. Han vidste ikke, hvorledes det gik til, men der kom ligesom Solskin i ham, og alt var saa let og lyst; han sad stille paa Toften med

Hænderne hvilende paa Knæerne, lige over for Morbror Olav. Der var samme Helligdagsfred over det hele, som den Gang hans Mo'er rejste til det lyse Land, og den underlige Sang strøg hen over Vandet. Saa drev Baaden rundt om Odden, og Kirken kom tilsyne, høj og værdig med Spiret hævet mod den blaa Luft. Torgrim saa paa Kirken, paa den store udskaarne Dør og paa Menigheden i straalende Søndagspynt. Han holdt Morbror Olav trofast i Haanden; han turde ikke slippe den. De gik nu ind i Kirken og satte sig i en Stol. Og se, ved Siden af stod hans Fader, som nikkede til Morbror og nikkede til ham. Torgrim nikkede igjen. Saa kom der en tyk Mand med et rødt Ansigt frem pau Gulvet og begyndte at læse og synge æ — æ. Torgrim var lige ved at grine, for undertiden lød det, som han hørte Geden hjemme hos Morbror Olav bræge. Han gav et lille tilbageholdt Lattergrynt fra sig, men Olav tog ham i Armen og saa' strengt paa ham. Saa maatte Torgrim se at holde sig i Skindet. Han stirrede rundt omkring sig og han syntes, at han kendte alt fra Moderens Æventyr. Der var udskaarne Engle med Guldharper, Noah med langt Skæg med Bøger i Hænderne og Moses, som han havde læst om i Bibelhistorien, med gule Skindbuxer og rød Kaabe, og mange andre, der lignede Huldrer og Nisser. Men nu begyndte Orglet at spille. Torgrim blev pludselig stille, han syntes, at alle bøjede sig og begyndte at synge. Og Tonerne kom brusende, de væltede sig

ind paa ham, paa en Gang tunge og løftende. Det var de samme Toner, som var i den Sang, der lød fra Baaden, da den førte Mo'ers Kiste bort. Han lukkede Øjnene, saa dejlig syntes han, det lød. — Men lige paa en Gang standsede Sangen, Præsten var kommen op paa Prækestolen. Det var en kjøn, gammel Mand med et venligt Ansigt. Torgrim var slet ikke bange for ham. Han fortalte om Himmerige, hvor alle de skulde komme, der troede paa Jesus. Torgrim hørte efter; han syntes, at han godt kunde forstaa, hvad Præsten sagde. Var det ikke det samme, son hans Moder havde sagt hin Aften, da hun talte om det lyse Land. Det var, som om alt det, han hørte og saa, kun kredsede om hende. Her i Kirken kunde han bedst huske hende. Gudstjenesten var forbi, og Folk strømmede ud. Faderen og Morbror stod og talte med nogle Bekendte, og Torgrim satte sig paa en Grav ind imod Gærdet, hvor Solen skinnede saa varmt.

Gravstedet var dækket med et lysegrønt Tæppe af Græs, hist og her stak nogle Belliser og en og anden Smørblomst Hovedet frem. Torgrim tænkte over, hvad Præsten havde sagt, og undrede sig over, at Moderen aldrig var kommen saa klart og nær til ham som her. Da lagde der sig en Haand paa hans Skulder, og Faderen stod ved Siden af ham. Hans Ansigt var ikke saa mørkt og alvorligt som ellers, men havde det samme Udtryk som den Gang, han

bragte den ny Jakke. »Ved du, hvem der ligger her, Torgrim?« Torgrim saa forundret op paa ham. »Det er din Moder.«

Sjette Stykke.

Gutten sidder paa Tue
med Taarer paa sin Kind:
Gud hjælpe den, som liden er —
hvor slipper han vel ind?

Gud hjælpe den, som liden er —
hvor kan han staa imod?
De sparke til ham, store og smaa,
og trampe ham med Fod.

I Gaar mig bankede min Fa'er,
I Dag saa var det Mo'er,
ud Gunnar mig i Skoven drev,
og Hunden paa mig fo'r.

Og hvor i Verden du vender dig,
de smaa man skræmmer i Baas,
Bjørnen slaar Lab i Rævens Skind,
Ræv ta'er den fede Gaas.

Selv stakkels Spurv med Fjedre graa
faar aldrig vær' i Ro;
han sidder kvidrende paa Kvist,
og Høg slaar i ham Klo.

Skal altid jeg være slig sølle Gut,
der maa tage til Takke med Hug?

Jeg slipper vist ej gjennem Verden frem
med bare Taarer og Suk.

Skal altid jeg være slig sølle Gut,
Vorherre faar skærme mig!
Han hjælper vel den, som liden er —
han tar mig vel ind til sig!

Torgrim gik i sit trettende Aar og vogtede Kvæg. Det Arbejde holdt han af, fordi han kunde gaa og pusle, som han selv vilde. Han laa oppe paa Bjergsiden melleın Ellekrattet og lod Solen bage sig. Derfra kunde han se over Fjorden lige til Faderens Hus og til den stejle Kilppe med de gamle, krogede Fyrretræer.

Torgrim havde ikke været hjemme, siden han var kommen til Morbror Olav. Men som han nu laa der, gjennemgik han i Tankerne alt, hvad han havde oplevet, og det var for ham som et Æventyr.

Det var, ligesom han var bleven ældre fra hin Dag i Kirken, og efter han havde hvilet paa sin Moders Grav. Morbror havde talt med ham om Moderen, og efter det kom hun stadig lysere og klarere frem for ham, ikke som før, svøbt i Æventyr. Men Drengene fra Skolen kunde han ikke udstaa. De drillede ham altid, naar de mødte ham, fordi han var en saadan Særling, der gik og passede sig selv. Naar han tænkte paa dette, var han lige ved at græde. Da var det, at Visen om den lille Gut faldt ham ind. Han havde fundet den i en gammel Bog, og saa havde han selv sat noget til. Og nu kom

den Tanke, dæmrende og lokkende for ham, den Gang han hørte Præsten: »Du skal være Præst, Torgrim, læse og ikke bryde dig om de andre, læse paa Kraft, saa kan du blive Præst.« Denne Tanke kom mest over ham, naar han i Skjorteærmer med Haanden under Nakken hvilede sig under den grønne Bakke, med Huen kastet af, stirrende op i den blaa Luft. Da kunde han undertiden lave et Vers:

Naar jeg da staar paa Prækestol,
de slaa deres Øjne til Jord:
»Gud bedre os! Er det den lille Gut,
som nu er vorden saa stor!«

»Ja du skal være Præst, du Torgrim,« sagde han til sig selv og saa' i det samme efter Sortside, om den havde slidt sig løs.

Bibelhistorien elskede han og havde den altid med sig ud i Marken, hvor han læste om Adam og Eva, Abraham og Moses med de to Stentavler. Han havde aldrig læst noget saa smukt. Han havde ogsaa hørt sige, at det maatte han læse, hvis han skulde blive Præst. Han saa' sig gjerne først omkring, om der var nogen i Nærheden, der kunde høre ham. Var han saa overbevist om at være ene, saa kravlede han op paa en Sten og begyndte at præke for Køer og Faar. »Det er altid godt at øve sig, forstaar du,« havde Asmund sagt. Det tænkte Torgrim paa. Men Prækenen blev aldrig lang, for netop, som han var midt i den, brølede »Storoxen«,

eller et af Faarene satte afsted, og Præsten efter det, saa hurtig han kunde. Og nu blev der en Jagt over Stok og Sten »hst — hst stygge Sorten, vil du se at komme med!«

Henad Høsten begyndte Skolen igjen, men Torgrim holdt ikke af at være der. Han kunde sine Lektier til hver Gang, og læste lige saa godt, som de andre, men naar Skolemesteren spurgte ham uden for Bogen, svarede han saa pudsigt, at alle Kammeraterne fniste ad ham. Det kogte i Torgrim, men han saa' kun ned i Bogen og tænkte: »vent, til jeg bliver Præst.«

Saa hændte det en Dag, at han først kom hjem. da det begyndte at blive mørkt. Øjnene var røde og ophovnede af Graad, og han satte sig stille hen paa en Stol ved Vinduet. Morbror gjorde Ild op ved Skorstenen.

»Morbro'r! er det en Skam at være Husmandssøn?« hørte han pludselig en grov Stemme bag ved sig sige, han havde aldrig hørt, at Torgrim havde slig Stemme. Han vendte sig om, og Skinnet fra Ildstedet faldt paa Drengen. Der sad han med Hænderne paa Knæet. »Jeg vil ikke mere gaa i Skole, Morbror, nej jeg vil ikke, om de saa slæber mig derhen.«

Men nu var det, som han blev forskrækket for sig selv og faldt i en heftig Graad. Morbror Olav lod ham først græde ud, saa tog han ham paa Skjødet, lod Haanden glide ned over hans Haar og

sagde: »Fortæl mig, hvad det er, Torgrim, en lille Sorg er som Bække om Sommeren, den tørres hurtig, og du kan med Tillid vende dig til en gammel Mand, som der staar i Visen.«

Drengen hivede endnu en Gang imellem efter Vejret oven paa den heftige Graad. Morbror sad taalmodig, holdt ham paa Skjødet og trøstede ham: »sig mig det nu, Torgrim.«

Og saa fortalte Torgrim, hvorledes Skolemesteren havde gjort Nar ad ham, fordi han ikke svarede, som han vilde have det, og havde sagt, at slig Mands Søn skulde læse dobbelt saa meget som de andre, for ellers blev det det bare Skidt. Og saa havde de andre skoggerlét. Torgrim talte sig varm, det ene Ord tog det andet, saa han slet ikke havde lagt Mærke til, at en Tredjemand var kommen til og stod og lyttede. Det var Faderen, Torgrim kendte ham, skjønt det var mørkt, og tav, Faderen lod som ingenting og sagde til Olav: »jeg vilde gjerne tale lidt med dig — men under fire Øjne.«

De gik sammen ind i Kamret, og Torgrim var ene. Han stod lidt og tænkte sig om, saa listede han sig hen til Døren og lagde Øret til Laasen. Han hørte Faderens Stemme, men han kunde ikke ganske skjelne Ordene. Faderen plejede ofte at komme to Gange om Ugen, altid om Morgenen, førend han tog ud paa Søen, men aldrig paa denne Tid. »Hvad var det dog, han vilde?«

»Du kommer sent i Aften, Gudmund,« sagde Olav, da de var komne ind i Kamret, »sæt dig ned.«

»Bedre sent end aldrig, man kan ikke vide, hvad der kan hænde,« mumlede Gudmund halvhøjt. De talte nu en Stund om Vejret og Høsten. Saa kom Gudmund frem med sit Ærinde. »Olav! holder du af Torgrim? jeg har ofte tænkt paa, at han maaske var dig til Besvær.«

Olav havde ikke ventet dette Spørgsmaal, han saa' op: »Det behøver du dog vel ikke at spørge om; der ligger gode Evner gjemt i Drengen, men endnu er han som en blød og bøjelig Kvist.«

»Aa ja, han er bøjelig og altfor blødagtig, hvad skal der blive af ham, naar jeg gaar bort?»

»Du ved dog vel, at min Dør staar aaben for ham, enten det er Sommer eller Vinter, jeg jagede aldrig den Svale bort, der vilde bygge under mit Tag.«

Gudmund sugede paa Læben og stirrede ud for sig; saa rejste han sig og tog Olavs Haand. »Du maa love mig at passe godt paa Torgrim, hvis noget ondt skulde møde ham.«

Olav saa' forundret paa ham. »Hvad stikker dig i Aften, du taler saa underlig — men naar du vil det, kan jeg jo trygt love dig det.«

»Jo ser du, jeg tror, jeg er Dødens Mand, jeg drømte om Ingeborg i Nat, hun saa' bleg ud og spurgte, om jeg ikke kom snart. Nu i Aften tager

jeg ud med Torstein og Aslak for at lægge Fiskegarnet ud — Høststormen er ikke til at spøge med.«

»Vær ikke overtroisk, Gudmund, Vorherre raader for alt.«

Saa blev der et Øjebliks Tavshed. »Jeg vil nu alligevel gjøre mit Testamente, hvordan det saa gaar, og du maa love mig at sælge alt, hvad der er derhjemme. Og hvad der kommer ind af det, skal du beholde som Løn for Torgrim, mere har jeg ikke at give dig. Ingeborgs Salmebog maa du give Torgrim; det har hun bedt mig om.«

Olav havde flyttet sin Stol nærmere hen til Gudmund og lagde sin Haand paa hans Skulder. »Hør nu, Gudmund, hvad du skal gjøre efter min Mening: Torgrim skal have alt, hvad der er efter dig. Jeg skal gjemme det, til han bliver voxen og trænger til det. Jeg skal intet have, for jeg gjorde en Velgjerning mod mig selv, da jeg tog Drengen til mig.«

Gudmund svarede ikke, men gav ham et trofast Haandtryk. Saa rejste han sig op og vilde til at gaa, men standsede igjen og drejede paa Hatten. »Du er vel godt lært med Læsning og de Dele, Olav — han stammede og ligesom ledte efter Ordene — du vil vel ikke læse med Drengen?« — kom det endelig heftig — »for han skal ikke mere gaa i Skole.«

Olav smilte: »Vel kan ikke stive Ben danse

med Ungdommen, men jeg skal lære ham det, som jeg kan.«

»Vorherre lønne dig for det og for alt, hvad du har gjort for Fiskerfolket fra »Strondi« — og pas saa godt paa Torgrim, det bad hun om paa det sidste. Jeg har nu gjort det saa godt, som jeg har kunnet, men jeg har saa lidt Forstand paa sligt — og jeg er bange for, at der ligger Ulykke til Slægten.«

Han satte Hatten paa og gik ind i Stuen. Her var Lyset tændt, Sigrid sad og strikkede, og Torgrim sad ved Arnestedet. »Du skal altid være hos Morbror Olav og aldrig mere gaa i Skole,« sagde Gudmund og satte sig ned ved Siden af Sønnen.

Torgrim vendte sig hurtig om imod ham, — var det sandt? Han kunde gjerne falde ham om Halsen, men Faderen sad saa rolig og tilsyneladende kold. Saa purrede han med Haanden hen i Torgrims Haar og snoede Krøllerne om sin Finger. Men saa var det, som kom der noget op i hans Tanker, og han vendte sig hurtig bort. »God Nat, Torgrim.« Han rejste sig pludselig og gik hen til Døren. Han standsede i den aabne Dør, saa' endnu en Gang paa Sønnen og sagde: »God Nat, Torgrim!« Olav fulgte ham ud.

Tre Dage efter fandt nogle Fiskere et Lig, dreven i Land af Strømmen. Det var Gudmund, Fiskeren fra Strondi«.

Syvende Stykke.

Der var gaaet nogle Uger, førend Torgrim fik at vide, at Faderen var død. Han syntes, at han aldrig havde holdt saa meget af ham som nu, og han var bange for, at han ikke havde været rigtig god imod ham, fordi han saa' saa streng ud og talte saa lidt. Men den sidste Gang, da han sagde »God Nat, Torgrim,« da var han saa underlig mild, saa Torgrim næsten ikke kunde kjende ham igjen. Nu syntes han, at Fa'er og Mo'er stod ens for ham, han tænkte sig dem altid lige gode og kjærlige.

Han havde været stille og bedrøvet i nogen Tid efter, men Morbror fik snart sat Liv i ham igjen. »Nu Torgrim! vi to skal slaa vore Pjalter sammen. »Lang Ventetid mætter ikke,« siger et gammelt Ordsprog, skjønt gamle Olav ikke bliver hurtig færdig med at lære, naar han nu først skal begynde. Men her, Torgrim, skal du se, her er to Bøger, og naar du kan dem, Gut, saa kan du gaa let igjennem Verden, det kan du hilse og sige fra gamle Olav. Se her er Grundvolden, og han lagde Haanden paa Bibelen med Sølvspænderne — »denne skal du have i Minde, hvor du gaar, og for den skal du tage Huen af, Torgrim; og her har du den anden Bog, Gut,« og Haanden faldt ned paa gamle Snorres Krønike; »med ham skal du tale i Skumringen, naar Ilden knitrer paa Arnen, og Dagværket er til Ende. Det andet Kram her kan du sende tilbage til Skole-

mesteren og sige Tak for dig; de Bøger gaar ikke hos Olav paa Bakken, skjønt Olav ogsaa en Gang har været Skolemester.«

Stuen og Morbror Olav blev Dag for Dag kjærere for Torgrim. Naar den gamle sad i Højsædet og fortalte om Olaf Trygveson, der styrtede sig i Søen ved Svolder, eller om Sverre Præst og Birkebejnerne, saa var det, som han blussede op og blev som en ung Gut paa tyve Aar. De klare Øjne blev store, Panden ligesom højere og det hvide Haar end mere ærværdig. Og Torgrim syntes, at han saa' de gamle Kæmper en efter en stige frem, hver Gang han saa' paa Olav. Han hørte Brynjerne brage, Lurerne tude, Raab og Slagbulder. Han var sjælden ude og havde aldrig Lyst til at være sammen med de andre Drenge, naar de samledes om Aftenen. Olav jagede ham ofte ud, naar han syntes, det blev for galt. »Ud med dig og tag dig et Livtag med en anden Gut, det har du bedre af end at sidde stiv paa en Bænk. Du kan tidsnok komme til at søge Arnen for Kulden, naar Alderen bøjer Ryggen og Benene blive stive.«

Saa var det en Dag, at Torgrim var i daarligt Humør. Olav kom som sædvanlig hen til ham. »Naa, Torgrim, skal du ikke ud i det gode Vejr i Dag? En hel Flok Gutter og Jenter drog nedover til Vestvolden, skynd dig og løb efter.«

»Aa nej, der er nok ingen, der spørger efter Pjalten fra Strondi.«

Olav blev staaende en Stund og saa' strengt paa ham. Saa sagde han rolig, men alvorlig: »Jeg maa nok tale et Alvorsord med dig, Torgrim. I den sidste Tid er du blevet noget selvgod. Du vil være voxen og stor længe før Tiden, og du husker ikke paa, at Vorherre kan ikke komme til, uden at du vil føle dig lille. Du tror, at du er noget ganske udmærket, men det duer ikke at være hoven. Kalven kan drikke sød Mælk saa længe, indtil den revner. Og til Ungdom hører der Liv og Leg og varmt Blod i Aarerne, og sligt faar man ikke ved at sidde inde og surmule i Kakkelovnskrogen. Nu har du hørt min Mening, og nu kan du gjøre, hvad du vil.« Og Olav gik.

Torgrim blev rød i Hovedet og skamfuld. Han følte paa sig, at Olav havde set ham lige ind i Sjælen; men nu skammede han sig for at gaa efter de andre. En Stund efter kom Olav ind igjen, Torgrim sad endnu paa samme Sted. »Du vil vel ikke gaa ud i Brædeskuret og snitte mig en Skagelpind?«

Torgrim rejste sig strax og gik ud. Som han nu stod der og snittede, syntes han, at noget lyst viste sig bag ved Gjerdet. Han stirrede hen i den Retning, og det var, som om det bevægede sig. Saa hævede det sig højere — og en Lok lyst Haar og smaa fine Fingre kom til Syne. Torgrim fo'r afsted. Der laa Ingebjørg paa Knæ og kiggede.

»Er det dig, Ingebjørg?«

»Ja, det er mig,« og hun lo, saa de hvide

Tænder glinsede, »men nu maa du skynde dig. Asmund sidder nede paa Vestvolden og spiller for Pigerne. Han spurgte efter lille Torgrim, og saa løb jeg.«

Ingebjørg havde løbet saa stærkt, saa hun havde røde Kinder og var helt stakaandet. Torgrim stod forlegen og saa paa hende. »Saa det gjorde du, Ingebjørg, det var kjønt gjort af dig, men hvorfor kom du ikke ind?«

»Jeg turde ikke — Hnnden du ved — den er saa slem til at bide — men kom nu.«

Torgrim fo'r afsted over Gaardspladsen. Skaglepinden var glemt. Ingebjørg var i sit gode Lune i Dag, hun snakkede om løst og fast, saa det var en Fornøjelse at høre paa hende.

»Du kan tro, Asmund kan spille; ja Trond i Aasen slaar med Haanden i Bordet paa, at slig Spillemand findes ikke i syv Nabolag.«

Torgrim gik stille og kunde ikke faa Øjnene fra hende, hun havde aldrig været saa lys og fin som i Dag. »Saa—aa?« svarede han paa alt, saa' paa hende og smilede.

»Men hvorfor kommer du aldrig mere sammen med os, — er du vred paa os?«

»Ikke det jeg ved,« sagde Torgrim og pillede ved Trøjeknapperne, »men det forstaar sig, der er nu dem, som ikke altid er saa gode imod mig.«

Ingebjørg saa forundret paa ham. »Du er saa forandret, Torgrim, du var skikkeligere før.«

»Det kan nok være, men hvem er det, som har lét ad mig, fra jeg var ganske lille? Spørg dem du, hvorfor jeg er bleven slig, spørg dem, hvorfor jeg aldrig kommer sammen med dem.«

Ingebjørg standsede og stirrede paa ham. Torgrim blev strax modløs.

»Du har ikke gjort mig noget,« sagde han mere sagtmodig, »jeg mente det nu heller ikke saa slemt. Hør, Ingebjørg, jeg skal sige dig noget, som jeg ikke har fortalt noget Menneske, men du maa ogsaa love mig at tie med det. Ved du, hvad jeg vil være — jeg vil være Præst.«

»Præst,« udbrød Ingebjørg og slog Hænderne sammen og gabede paa ham med aaben Mund — »ja — men der skal Hoved til det og Lærdom.«

»Aa, det kommer nok,« mente han, »men man maa studere,« og her gjorde han et Kast med Hovedet — tænk, saa skal jeg præke for dig, Ingebjørg.« Og nu forklarede han, hvorledes alt skulde gaa til, naar han først var kommen saa vidt. Ingebjørg hørte alvorlig til. Hun syntes, at Torgrim var bleven saa voxen siden sidst.

Da de kom ind til Vestvolden, var Legen og Lystigheden i fuld Gang. Pigerne havde taget fat i Drengene, og Runddansen gik saa let, som paa det blankeste Stengulv. Jenterne lo, fniste og stødte til hverandre, hver Gang Sjur eller Per skulde ind i Flokken og faa fat i en ny. Og Spillemanden! —

Ja, der sad han paa en Trefod. Det var Asmund, men nu kan du tro, han var i sit Es: Fødderne trampede han med paa Jorden til Takt, og Buen dansede og hoppede paa Strengene, ligesom den ogsaa vilde være med i Dansen. Og saa havde Asmund en Haardusk, ja, Mage til Haardusk havde Torgrim aldrig set, den dansede ogsaa med. Først sad Asmund bøjet, Dusken hang ned, og det ligesom nynnede og snurrede der nede i Dybet, det var, som han tænkte paa noget. Men saa med ét fo'r det igjennem Gutten, Buen sprang til Vejrs og hoppede i de fineste Toner, saa let som en Jomfru, Dusken fo'r med, saa gjorde han et Kast, og den kom til at ligge bag over Hovedet. Men det varede ikke længe, saa rullede Buen ned over og Dusken efter. Det var ligesom et Kapløb mellem Buen og Dusken, hvem der kunde komme først. Men Buen var dog den stærkeste. Ofte slog han med et haardt Strøg paa Strengene, saa man maatte tro, at han var rasende vred, men saa sank Tonen næsten lydløst og blev saa blød og fin, at man troede at høre Træernes Susen i Skoven og Elvenes Rislen ned ad Fjeldet. Saa blev det igjen stærkere og stærkere, vildere og vildere, og til sidst flød Tonerne over i en Dansemelodi, saa man maatte danse med, enten man vilde eller ikke. Og Asmund var ikke den Gut, der blev træt. Han spillede og sang en Vise, som var bleven gængs der i Nabolaget og slog Takt med Foden:

Han, Knud, og hun, Marit, de skulde nu danse,
Jeg fik mig en Latter, som ej vilde standse.
Dudeldudeldudeldudeldeja!

Væggene rysted med Gulvet omkap,
i Fogdens Kostald gik Dansen saa rap.
Dudeldudel osv.

Marit var kroget, men sprang som en Loppe,
og Knud, han var halt, men hvor kunde han hoppe!
Dudeldudel osv.

Ja Knud fløj afsted som en Top for en Pisk,
som Tenen paa en Rok snurrer Marit polisk.
Dudeldudel osv.

Men bedst som de fo'r i de højeste Spring,
saa væltede — bums — i en Baas de omkring.
Dudeldudel osv.

Knud hvisked' til Marit, der rød blev i Kammen:
»Hvad, Tøs, om vi to slog Pjalterne sammen."
Dudeldudel osv.

»Aa Snak, du er Enkemand, gammel og fæl!
Men Skidt være med det, jeg ta'r dig, min Sæl.«

Og saa slog Asmund i med et Dunderslag, kastede Violinen fra sig og tog fat i Astrid. Hun skreg og lod, som hun vilde løbe, men det blev ikke til noget. Han havde allerede Armen om hendes Liv, de tumlede omkring og Asmund sang:

Aa nu vil jeg dandse med Astrid, min Pige.
Aa nej, ser du dem, nu vil alle Mand sige.
Dudeldudeldudeldudeldeja.

Og Asmnnd skred frem med lange Skridt, Astrid trippede forlegen bagefter, men saa gjorde Asmund et Kast til Siden, tog Astrid om Livet og dansede rundt over hele Gaardspladsen, saa Støvet stod dem om Ørene.

»Puh!« stønnede Asmund og kastede sig ned paa Bænken, og der sad han rød i Ansigtet. Men saa fik han pludselig Øje paa Torgrim. »Nej, er det ikke lille Torgrim, nu min Gut, hvorledes har du det? Det er længe siden, vi to har talt sammen. Nu har du set en Springdans, som nok kunde tage Livet af en Mand, men Asmund er ikke bleven langbenet for ingen Ting. Hej, hej! Og Astrid er heller ikke den Jente, som man hver Dag finder paa Gaden. Solen kan godt blive fri for at skinne, naar hun træder Dansen, ser du. Men kan du danse Halling, Torgrim? Eller Springdans? Man duer ikke til noget, naar man ikke kan sparke ud, og det er bedst at øve sig i Tide. Torgrim havde baade set andre danse, og han havde selv forsøgt sig i det, naar ingen saa' det, saa han troede nok, at han kunde være Mand for det, naar det skulde være. »Ja, saa forsøg det, lad skure, Torgrim, Asmund spiller ikke for enhver, men naar han gjør det, saa kan det høres.«

Torgrim bed sig i Fingrene og stod raadvild, han turde ikke binde an med det, naar de saa' paa ham.

»Naa, Torgrim, sæt nu afsted, lad skure, jeg

skal gaa først, saa kommer du efter, ser du.« Asmund gned paa Violinen, Torgrim stod færdig til Dansen. Og han smuttede, og han bøjede sig, og han slog op med Foden og kastede sig saa til den ene og saa til den anden Side, svingede sig saa let som en Fjeder og slog med Hænderne paa Skosaallerne, saa det smeldede. Og Asmund svævede rundt om ham med Violinen i Haanden, Jenterne og Gutterne lo og sagde, at de ikke havde set saa dygtig en Gut som lille Torgrim i lange Tider. Torgrim havde nu danset en Halling, han maatte have en til. Øjnene lyste, og han havde aldrig haft det saa morsomt. Og en Springdans maatte han have med Ingebjørg. Hun strittede imod i Førstningen, men han bad saa inderlig, saa hun tilsidst maatte føje ham. Nej, hvor var hun dog let at danse med, det var ligesom man intet havde mellem Hænderne, og alligevel saa følte han og saa' han, at det var Ingebjørg. Hun saa' saa sød ud, at han gjerne kunde have kysset hende. Sent hen ad Aftenen kom Torgrim hjem med et Ansigt som en Smørblomst. Olav var hjemme. »Hvad blev det til med Skagelpinden, Torgrim?«

»Den ligger nede i Gaarden,« svarede han og vilde løbe ud. Olav holdt ham tilbage.

»Hvor har du været henne i Dag, Torgrim?«

»Hos Asmund?«

»Hvad var det for en fin, lille lyshaaret Pige, som gik med dig?»

»Det var Ingebjørg,« og Torgrim følte i det samme, at han blev ildrød i Hovedet.

»Hm — hm —.« Og Olav vendte sig om og smaalo.

Ottende Stykke.

Mange Aar er gaaet. Torgrim har læst og er nu voxen Mand. Han er høj og slank, har langt lysebrunt Haar og store, blaa Øjne. Ansigtet er fint, men Trækkene skarpere og større, han ser mere mandig ud. I den sidste Tid har han været meget sammen med Asmund, og den Fyr er lige djærv og kjæk som i gamle Dage. Asmund havde kjøbt et Stykke Jord oppe i Rydningsmarken paa den anden Side af Fjorden, og nu havde han travlt med at opdyrke det. Rygtet sagde, at han gik paa Frierfødder til Astrid. Jenteflokken fniste og trak hverandre i Skjørterne, naar de mødte Asmund, for man sagde ogsaa, at Astrids Fader havde jaget Frieren paa Døren og vist ham en knyttet Næve, hvis han kom igjen. Men Asmund var ikke den Gut, der lod sig forknytte, han blev ved at rydde sin Mark og sagde: »Vent lidt — det har ingen Hast — bare lige frem saa gaar det nok, ser du.«

Der sagdes ogsaa, at Halvor gik paa Frieri til Egnens rigeste Pige, Ingebjørg Hagset, og Faderen kunde godt lide ham, lagdes der til. Nogle mente

ogsaa, at Torgrim Strondi gik og lirkede for hende, men det turde man aldrig tale om, naar Tor var til Stede. Men saa meget er vist, at Torgrim mangen en Sommeraften fo'r afsted opover Fjeldet til Hagsetsæteren, hvor Ingebjørg passede Køerne, og ingen anede, hvad Ærinde han havde der. Torgrim havde prøvet sig selv, og han følte saa godt, at han holdt af Ingebjørg, men han gik stille med det. Morbror havde givet ham en Bog, der hed »Synnøve paa Solbakken«, og saadan eu Bog havde han aldrig før læst. Torgrim kunde ikke blive ked af at læse i den, han havde læst den igjennem to, tre Gange, og jo mere han læste, blev han enig med sig selv om, at han fandt saa mange gode, gamle Bekjendte i den.

Sædmund lignede Faderen, streng og ordknap, men holdt dog alligevel af sin Søn. Og Synnøve — ja var det ikke, som han saa' Ingebjørg, saa mild og lys og venlig; han tænkte paa hende Nat og Dag, og jo mere han tænkte, desto klarere stod det for ham, at Ingebjørg maatte det blive, hvis han ellers skulde have nogen. Han ønskede kun, at han var en saadan udmærket Karl, som Torbjørn, saa kunde det nok gaa, men som det var nu — turde han ikke byde sig frem. Han havde laant Ingebjørg Bogen, men han havde ikke talt med hende siden om, hvorledes hun syntes om den.

Torgrim var bleven bleg og mager i den sidste Tid og langede ikke saa ivrig til Madfadet som før, Olav lagde Mærke til det og sagde en Dag til ham:

»Hvad fejler dig, Dreng? Du tæres jo helt bort.«

Men Torgrim svarede ikke, han gik og tænkte paa, om han skulde vove at tale med Ingebjørg. Og da Rygtet saa gik paa Egnen om, at Halvor havde faaet Faderens Jaord, saa kunde Torgrim ikke holde det ud længere, nu maatte han tale.

Det var en smuk Sommeraften. En let, varm Taage havde svøbt sig om Bjergtinderne, og man skimtede den dybe, blaa Farve ligesom gennem et tyndt Flor. Myrerne udfoldede en travl Virksomhed, Høj over Høj rejste sig, og de mylrede omkring én. Agerhønen kaglede, og Græshoppen sang sin gamle Vise. Lien stod skinnende og grøn, og det duftede af Græsset, hvis Straa dirrede i Aftenbrisen, og Fjorden laa saa stille og ren og glædede sig over Himlen, Skoven og Fjældet, som den havde fanget i sine Arme.

Torgrim sad paa en Bjærgknold og saa' ud over Fjorden. Han havde kastet Trøjen af sig, han kunde nok være svedt, saadan som han havde kilet afsted. Men som han kom højere op, sagtnede han Farten. Han kunde allerede se Sæteren; men nu satte han sig ned, han maatte trække Vejret. Han havde ikke meget Mod i Livet, han kunde ordentlig høre, hvor Hjertet bankede.

»Maaske det er bedst, at jeg gaar hjem igjen,« tænkte Torgrim, — »det er da fordømt, at jeg aldrig kan tage Mod til mig.« Han havde foresat sig at tale alvorlig med Ingebjørg, og det havde han tænkt

paa i mange Dage, men stadig var der kommet noget i Vejen. En Dag var det varmt i Vejret, og saa var Ingebjørg maaske ikke i godt Humør den Dag, og kom der saa en rigtig smuk Dag, var der jo ingen, der kunde vide, om ikke den næste blev endnu smukkere. Han kunde ikke nægte for sig selv, at han havde mest Lyst til at gaa hjem igjen, men saa saa' han op mod Sæterhuset, og saa blev han siddende en Stund. Solen begyndte at gaa ned, det rødmede derhenne i Vesten, Skyerne fik en Kant af Guld, og Straalerne lagde sig henover Søen og kjærtegnede Strandbredden. Men Torgrim saa' ikke, hvor smukt det var, han tænkte kun: »Det er maaske bedst, jeg gaar hjem igjen«. Saa rejste han sig op og tog Trøjen paa, men det gik langsomt.

Han var allerede kommen nogle Skridt nedover, da han hørte noget bevæge sig bag ved ham, han vendte sig om og saa' en ung Pige komme løbende med Strikketøjet i Haanden. Torgrim blev ganske hed, han kjendte hende strax. Ingebjørg standsede og kom hen til ham.

»God Aften, Torgrim.«

»God Aften igjen,« svarede han og gav hende Haanden. »Det er varmt i Vejret i Dag,« og han tørrede sig i Ansigtet.

»Aa ja! især for Folk, der kommer langvejs fra — du er kommen højt op til Fjelds i Dag?«

»Aa ja — jeg gik nu bare saadan og drev den

af,« sagde Torgrim og stirrede ud i Luften, »du er sent ude i Aften, Ingebjørg?«

»Jeg skal hjem i Aften, fordi Anna er kommen i mit Sted paa Sæteren, men nu maa jeg nok skynde mig, det begynder at blive mørkt.« Og Ingebjørg travede saa smaat nedover.

»Jeg skal samme Vej, saa kan vi følges ad.«

Ingebjørg strikkede, og Torgrim stod ved Siden af, men ingen af dem sagde noget. Han havde rent glemt Opskriften paa alt det, han vilde sige, naar de mødtes. »Har du læst den Bog, du fik at laane af mig.«

»Ja, og Tak skal du have for Laanet.«

»Syntes du om den Bog?«

»Jo, det kan nok være — mente Ingebjørg og lo. »Jeg kunde ikke give slip paa den igjen. Jeg stjal mig til at læse i den om Aftenen, naar min Fa'er ikke saa' det, og jeg glemte at blive søvnig. Stundum var det, som jeg maatte græde, og stundum var alt Solskin igjen.«

»Ja saadan gik det med mig ogsaa,« sagde Torgrim, men mer sagde han heller ikke. Da der var gaaet en lille Tid, trak han Vejret saa tungt.

»Du er saa stille i Aften, Torgrim.«

»Aa, der er saa meget, der kan røre sig i ens Tanker — — var der ingen, som du kjendte igjen i den Bog?« lagde han pludselig til.

»Nej, ikke det jeg ved,« svarede hun troskyldig og saa' paa ham.

»Ikke det?« Han havde sagtnet Skridtene, for nu var der ikke langt til hendes Hjem. »Det er vist bedst, vi hviler os lidt,« sagde han og satte sig ned, »det er en lang Vej, og det sidste Stykke er det drøjeste.«

»Aa, det tror jeg ikke, vi skal,« men hun satte sig dog ned.

»Er det sandt, at der snart skal lyses for dig, Ingebjørg?« — og han saa' til Siden og pillede lidt Mos af Stenene, som han sad paa.

»Halvor er en kjøn Karl,« lagde han til.

Ingebjørg blev rød, og Torgrim saa', at Taarerne stod hende i Øjnene. »Lytter du efter Folkesnak, jeg troede dog ikke, at du ogsaa vilde pine mig.«

Torgrim angrede paa, hvad han havde sagt, men nu var det, som Ingebjørg havde løst hans Tunge.

»Er det da ikke sandt? — Aa Herregud, hvor glad du gjør mig, Ingebjørg, for nu skal du høre, at dig har jeg haft Kjærlighed til, fra den første Stund af, at jeg saa' dig. Du stod der saa lys og mild, lig Synnøve, og du drog mig til dig, enten jeg vilde eller ej.«

Torgrim havde søgt efter hendes Haand, men hun lod, som hun ikke lagde Mærke til det, hun saa' ned; det eneste Tegn, han kunde se til Bevægelse, var, at hendes Mund skjælvede lidt.

Saa var det, som han blev roligere. »Tak for

alt, hvad du har gjort for mig, du var den eneste, som ikke lo ad mig, da jeg var lille, og du er den eneste, der ikke har skammet dig over at gaa sammen med »Strondigutten« — men det er ikke at undres over, at din Lyst er til at naa noget højere, for det er kun lidt, det, Torgrim Strondi kan byde dig.»

Han rejste sig op og lod, som han vilde gaa, men Ingebjørg blev siddende.

»Man skulde heller ikke altid være saa rask til at tænke,« sagde hun sagte, »undertiden kan man ogsaa tage fejl.« Hun saa op paa ham. Øjnene var endnu fulde af Taarer, men der laa saadan en Kjærlighed i dem, at Torgrim blev helt betagen. Han satte sig ned ved Siden af hende og lagde Armen om hendes Liv.

»Tog jeg ikke fejl,« hviskede han, »holder du af mig?«

Hun svarede ikke, men gjorde heller ingen Modstand, da han trykkede hende ind til sig.

»Nej, holder du virkelig af mig?« gentog han og bøjede sig ned for at se hende i Øjnene. Hun smilede saa underlig og saa' ned og lagde Hovedet ind mod hans Bryst. Torgrim vidste ikke, om han drømte eller var vaagen.

Længe sad de saaledes. ingen af dem mælede et Ord, men hun lagde sig tættere ind til ham, og han trykkede hende ind til sig.

»Jeg tror næsten, du holder af mig, Ingebjørg!«

Torgrim havde aldrig i sit Liv været saa glad, men han havde heller aldrig i sit Liv været saa forlegen lige over for Ingebjørg, som netop nu. De holdt hinanden i Haanden og gik henad Vejen. »Du maa tale til din Fa'er, Ingebjørg.» Torgrims Ansigt var som Solskin, »det er jo Skik og Brug, at de gamle skal være med.«

»Jo,« det skulde hun nok. »Du maa vist gaa nu, Torgrim« — og hun standsede.

»Aa, jeg kan nok følge dig et Stykke til.«

Da han saa var kommen til Leddet, turde han ikke følge hende længere. »Farvel da Ingebjørg,« og han trykkede hendes Haand.

»Farvel.«

Han stod længe og saa efter hende, indtil hun var kommen op til Huset. Hun havde vendt sig om en Gang og nikket til ham.

Saa vendte han sig ogsaa om og løb hen ad Vejen. Han var bleven saa let paa Foden, at han ikke kjendte sig selv igjen. Han satte sig ned for at tænke efter, om det virkelig var sandt; men det var aldeles umuligt for ham at sidde stille, han maatte op over igjen, springe, le og spørge sig selv, hvad han lo af. At gaa hjem nu, var ikke til at tænke paa, han løb og løb stadig op over, og inden han vidste af det, stod han igjen paa den samme Bjergknold, hvorpaa han havde siddet for et Øjeblik siden. »Her var det,« sagde Torgrim, »der stod hun — — rødt Liv og ringlende Sølje paa Brystet

— saa fin og saa fager — og du Ingebjørg, du Ingebjørg, haa, haa!«

Han havde sat sig ned og saa omkring sig, og han havde aldrig før set, hvor smukt der var. Skyerne der henne brændte og glødede som Ild. Gjenskinnet deraf spredte sig over Søen og Fjældets Sider, og hele Bygden lyste. Han saa' ned mod Hagsetgaarden, og det var, som den laa i det lyseste Skin. »Hvor alt dog er smukt, og hvor alle Mennesker ere gode!« Han havde lagt sig i Bakken med begge Hænder under Hovedet og drømte. Der var saa stille, saa stille rundt om ham, en og anden Koklokke hørtes imellem, og Stemmen af en Malkepige, der kaldte Køerne sammen. Paa denne Maade plejede ogsaa Ingebjørg at kalde frem. Og lige med ét syntes han at høre en Sang, først svagt, saa stærkere og stærkere, baaren af Vinden. Han gik længere frem og lyttede, han syntes at kjende baade Stemmen og Visen igjen. Nu kunde han tydeligt skjelne Ordene:

Hu hej, hvor er der dog friskt og let
højt paa Fjældet!
Her leger Blæsten i kaade Spjæt
højt paa Fjældet.
Og Foden danser og Øjet ler,
og Hjertet ændser ej Sorgen mer
højt paa Fjældet.

Kom op, kom op fra den trange Dal,
højt paa Fjældet!

Her blæser Vinden saa frisk og sval,
højt paa Fjældet.
Og Lien skinner af Blomster fuld,
og Solen drysser sit fagre Guld
her paa Fjældet.

I Dalen kryber du tung og hed —
op paa Fjældet!
Hvor smukt her er, ikke nogen ved —
her paa Fjældet!
dit Øje flyver fra Tind til Tind —
det er, som fløj det i Himlen ind
op fra Fjældet.

Og naar saa Solen til Hvile gaar
bag om Fjældet!
og Klipperne redt deres Leje faar
langs med Fjældet —
da glimrer alt i en Straalestrøm,
og Hjertet hyller sig ind i en Drøm
højt paa Fjældet.

Min Gut, du kjære, aa kom til mig
højt paa Fjældet!
Hvor længes, længes jeg efter dig
højt paa Fjældet!
Til Dagen gryer med nyfødt Lyst,
Du jager Frygten ud af mit Bryst
her paa Fjældet!

»Nej — aa nej, hvor alt dog er smukt,« tænkte Torgrim, han laa endnu og ligesom vuggede sig paa Tonerne, som kom ned til ham og saa igjen svævede bort i Luften. Det forekom ham, at de kom fra

Sæteren til højre, og det maatte være Astrid, der sang. Torgrim listede hen til en lille Jordhøj og kiggede derhen. Da lød der en Skoggerlatter hen imod ham, og stundum hørtes der en grovere Stemme. Nu saa' han Astrid paa Volden med det blomstrede Forklæde og det rødmussede, leende Ansigt. Hun sad og malkede. Og lige over for sad Asmund med Violinen slængt i Græsset ved Siden af ham. De sad og talte sammen, og Torgrim kunde se, at de maatte have det fornøjeligt, for de lo begge to.

Nu satte Astrid Mælkespanden fra sig, holdt begge Hænder ud fra hinanden, og saa skulde Asmund springe igjennem med Hovedet, saa at hun ikke kunde slaa til i det samme. Asmund sad og nikkede og nikkede med Haardusken, lurede og lirkede, men Astrid, hun var paa Post. Huss — der gik han igjennem, Astrid slog til, men hun opnaaede kun at slaa Hænderne sammen med et vældigt Knald. Men nu skulde Fyren tilbage igjen. Han følte Astrids Fingre stryge hen over sit Haar hver Gang han forsøgte — hej — der slap han igjennem, men Astrid var ikke sen, hun slog til Asmunds Kjæber, saa det sang, og der sad Gutten.

Men da kan du tro, der blev et Leben. Astrid lo, som hun skulde revne, og Torgrim hørte, hvor det klukkede i Asmund. Saa vilde Asmund have fat i hende, men Astrid kom afsted i en Fart, Asmund efter, og han var lige ved at fange hende, da Sæterdøren smak i lige for Næsen af ham. Torgrim

kunde høre, hvor hun lo indenfor, og hun lo saa hjertelig, saa han selv maatte le med.

»Det er da underligt, hvor alle Folk er glade i Aften,« sagde Torgrim; — han tænkte slet ikke mer — »maaske det dog er bedst at gaa hjemover.«

Niende Stykke.

Ingebjørg var kommen til Stuedøren; saa stod hun lidt og lyttede, inden hun gik ind i Mælkeboden.

Faderen sad inde i Stuen. Hun kunde ikke rigtig fatte, hvorledes alt var gaaet til, men ét vidste hun, og det var, at hun var usigelig glad. »Jeg er nok noget rød i Ansigtet,« tænkte hun og flyttede paa Mælkefadene, tog dem ned fra Hylden og satte dem op igjen paa samme Sted, »det er vist ikke raadeligt, at Fa'er faar det at vide saa pludselig, han er noget hidsig i Sindet.«

Ingebjørg gik nu omkring og puslede og syslede, men hun bestilte alligevel ikke noget. Hun var endnu varm i Kinderne, og det kunde jo ikke skade at se efter, om Fløden var bleven tyk. Men ligesom hun stod, hørte hun Stuedøren blive aabnet og Faderens Stemme:

»Marit, har du ikke set noget til Ingebjørg? Det er allerede langt henad Aften.«

»Jo, jeg synes, at jeg saa' hende for lidt siden

ved Leddet, og hvis jeg ikke tager meget fejl, saa stod der ogsaa en Karl.

»En Karl? — en Karl, siger du? hvad for en Karl?«

»Aa, det ved jeg ikke saa lige, der farter jo mange Slags her omkring, Husbond,« og Marit lo.

»En Karl? er Tøsen gal? det er vel Halvor, der er ude og sværmer igjen.«

Ingebjørgs Hjerte bankede, hun hørte Faderen slaa Døren i efter sig. Bare hun var gaaet ind strax, da hun kom; nu var det langt værre. Hun lukkede Døren forsigtig op og gik ind. Der var mørkt i Stuen, og Faderen sad ved Vinduet og saa' ud. Hun forstod godt, at han ikke var i godt Humør, for han trommede med Fingrene paa Ruden. Han vendte sig imod Døren, da han hørte, den gik op. »God Aften,« sagde Ingebjørg saa mildt, som hun kunde.

»Naa — saa du kom da en Gang; du havde vel i Sinde at blive paa Fjeldet i Nat?«

»Jeg har arbejdet lidt i Mælkestuen,« hun turde ikke rigtig se paa Faderen.

»Og har du ikke været nogen Steder inde paa Vejen, hvad?«

»Nej, det ved jeg ikke noget om« — men nu blev hun bange, for hun vidste, hvad der vilde komme.

»Saa—aa?« — og Tor tog atter fat paa at

tromme, »men den Karl, som du var sammen med, hvem var det?«

Blodet fo'r op i Kinderne, men det var heldigt, at det var mørkt, saa at Faderen ikke kunde se det. Men nu tog hun Mod til sig.

»Det var Torgrim,« sagde hun rolig.

Tor blev ligesom slaaet af Overraskelse, han skælvede og gloede paa hende. »Tor—Torgrim! sagde du? — — Gutten fra Strondi!«

»Netop ham,« sagde Ingebjørg med fast Stemme, skjønt hun rystede. Tor kom hen over Gulvet, lagde Haanden paa hendes Skulder og saa' skarpt paa hende. Saa trak han Mundvigerne op til et Smil:

»Det er dog vel ikke dit Alvor, Ingebjørg, Torgrim? ham, Husmandssønnen?« Og han begyndte at le.

Ingebjørg svarede ikke, men Ordet brændte hende paa Tungen. »Det blev vel ikke til mere end god Aften,« og han trak Øjenbrynene stygt sammen. Der blev et Øjebliks Tavshed, — saa sagde Ingebjørg klart og bestemt: »Torgrim holder af mig, Fa'er.«

Tor tog sin Haand til sig, Rynkerne i Panden blev dybere, Læben stak frem, og han gik op og ned ad Gulvet med korslagte Arme og purrede sig i Haaret med den ene Haand. Saa standsede han foran hende, og Stemmen var streng.

»Du vil vel aldrig gjøre Nar ad din Fa'er, vil jeg haabe, for nu skal det blive Alvor, forstaar du.

Torgrim! Har man hørt Magen? Er Tøsen rivende gal?«

Og Tor gik op og ned ad Gulvet. Ingebjørg havde sat sig hen i en Krog, hun turde knapt løfte sit Hoved for at se paa Faderen. Nu standsede han pludselig og kom hen til hende.

»Jeg siger dig det, Ingebjørg, det skal aldrig i Verden ske. Tror du, at Tor giver sin Datter til den første den bedste Landstryger, der kommer drivende, hva'? Jo, det skulde være Grin for Egnen, naar der blev Gjæstebud paa Hagset for Torgrim Strondi. — Torgrim? Jeg tror, Tøsene er blevne gale i den sidste Tid. Men jeg siger dig det, at det sker aldrig i denne Verden, saa sandt jeg hedder Tor Hagset, forstaar du det? Nej, det sker aldrig!« og Tor slog Haanden i Bordet, saa det dundrede. »Og hvad Tor en Gang har sagt, det staar fast.« Han kastede sig ned paa Stolen og saa' ud igjennem Vinduet.

Ingebjørg havde holdt sig stiv den hele Tid; nu kunde hun ikke mere, Hovedet bøjedes nedad mod Skødet. Hun græd nok, men man kunde ikke høre det. Der var saa stille i Stuen, kun Uret, der hang paa Væggen, slog sit Tik-tak. Endelig vendte Tor sig fra Vinduet. »Naa, Ingebjørg, skal din Fa'er ha' noget at spise i Aften?«

Hun rejste sig op og gik med Forklædet for Øjnene. Tor saa' efter hende, indtil hun var gaaet ud af Stuen.

Saa lagde han Hovedet i begge Hænder og tænkte: »Hm — hun mener vist ikke noget med det. Ræk bare Haanden frem, saa kommer der ti for en. Torgrim — Husbond paa Hagset! — aa nej. Verden er vel endnu ikke gaaet af Lave. Der skal vel endnu blive et Plageri og et Tiggeri baade fra hende og ham — — uf ha! man har nu heller ikke andet end Bryderi med saadanne Tøse. Jeg vil dog prøve paa at tale hende lidt til Rette endnu i Aften.«

Torgrim drømte om Natten den snurrigste Drøm, man kan tænke sig. Han sad paa Fjeldet med Ingebjørg. Asmund og Astrid var der ogsaa, og de skoggerlo alle sammen. Saa saa' han Morbro'er danse Springdans med Ingebjørg. Hun havde Krone paa, og han stod selv saa skinnende blank i Brudgomstrøje med blanke Knapper i. Moderen var der ogsaa, hun pyntede paa ham og strøg hen over Trøjen for at tage Støvet bort. Og Faderen sad i en Krog og talte med den gamle paa Hagset. Stundum saa' de hen paa de unge og nikkede.

Ingebjørg sad oppe hele den Nat og græd.

Tiende Stykke.

Torgrim var kommen saa sent hjem den Aften, saa han kom ikke til at tale med Olav. Han maatte

opsætte det til Dagen efter. Men da Morgenen kom, vidste han ikke rigtig, hvorledes han skulde tage fat paa det, for Olav gjorde ingen Spørgsmaal.

Olav kunde godt forstaa, at der var noget i Gjære, for Torgrim gik der saa smilende som en nyslaaet Sølvskilling.

»Du ser saa fornøjet ud i Dag, Torgrim,« havde han bemærket.

»Ja det kan nok være,« svarede Torgrim, men mere kunde han ikke komme til at sige, for Olav gik strax ud til sit Arbejde. »Jeg kan lige saa godt vente til Mellemmadstid,« mente Torgrim og gik ud i Brændeskuret for at sætte Skaft paa en Øxe. Mens han stod der, kom en lille Pige løbende og saa sig forsigtig omkring.

»Hvad vil du?« spurgte Torgrim.

Ja, hun havde en Lap Papir, som hun skulde bringe Torgrim Strondi.

Torgrim tog Sedlen, den var fra Ingebjørg. Og han læste:

»Gud hjælpe os to: dette kommer aldrig til at gaa; min Fa'er svor paa, at vi aldrig skulde faa hinanden. Og Præsten siger, at man skal være sine Forældre lydig. Hvad skal jeg gjøre?«

Ingebjørg Torsdatter Hagset.

Det var, som det sortnede for Torgrims Øjne, han vidste ikke, om han skulde tro det eller ej, men han holdt jo Papiret i Hænderne. Han satte sig

paa en Huggeblok, som stod der. Han var ikke i Stand til at fatte noget, Tanke paa Tanke fo'r igjennem hans Hoved og drev omkring ham som sønderflængte Skylapper, og — Papiret holdt han i Haanden. Havde han siddet længe der? Var det ham, der havde hugget alle de Splinter af Huggeblokken? Han gik ind og satte sig til at læse i Guds Ord; men der var saa kvalmt og trangt derinde, han maatte ud igjen, det var, som skulde han kvæles. Saa tog han sin Hue paa og satte af Sted den vante Gang op ad Fjeldet. Men Foden var ikke saa let, som den Gang han sidst gik der; det var en kjøn Solskinsdag, varmere end i Gaar, men Torgrim lagde ikke Mærke til det. Nu gik det pludselig op for ham, hvem Tor var, Manden med Sølvspændet i Bæltet og de sammentrukne Øjenbryn; det var ham, der havde været hans mørke Skygge fra han var lille af, og som havde udtalt Trusler mod hans Moder. Fødderne drog ham hen paa de vante Stier, og inden han vidste et Ord af det, stod han ved Sæteren, hvor Asmund og Astrid havde siddet den foregaaende Aften. Og — sad han ikke der endnu paa en stor Sten uden for Sæterstuen og Violinen ved Siden af ham, fuldstændig som i Gaar! Undertiden stak han Haanden i Lommen for at finde Lommetørklædet til at tørre Sveden af sig med, eller ogsaa tog han Violinen og legede med Strengene. Torgrim vilde se at luske sig bort; han var ikke oplagt til Menneskeselskab, men Asmund fik netop Øje paa ham i det samme.

»Torgrim! Torgrim! er det dig, kjære, hvad gjør du her paa denne Kant?« Og han rejste sig hurtig op fra Stenen og løb efter ham.

»Aa, jeg skulde nu bare ud at slikke Solskin,« og han forsøgte at smile.

»Saa—aa! du ser da ikke saa solskinslikkende ud.« Asmund saa lunt paa ham.

»Men hvad gjør du her?« og Torgrim gjorde sin Stemme saa fast som mulig.

»Jeg — jo, jeg skulde ud for at lede efter Øget, ser du. Jeg kom hertil i Gaar Eftermiddags, og saa blev jeg opholdt en Stund, saa blev det mørkt, og saa har jeg ligget her i Nat. Saa skulde jeg jo af Sted i Dag, ser du, men saa er det denne Astrid — én Ged havde forvildet sig, og hun maatte ud at søge efter den, og saa sagde hun, at jeg maatte passe Kvæget saa længe, som jeg nu gjør, ser du. Og saa maa jeg vel ogsaa have Lov at slikke lidt Solskin, ser du. Og Asmund lo og slog Torgrim paa Skuldrene.

»Sjøj! sjøj! høj!« sang det henne i Fjeldet.

Asmund lyttede og gloede hen i den Retning. »Jeg skal — — nej, er det ikke Astrid, som staar der oppe? — halløj, høj!« raabte han højt. — »Aa se, hvor hun flyver af Sted — der har vi Geden — ja tag hende nu, Astrid — har du set Mage til Tøs — der har vi det røde Liv, op og ned, frem og tilbage.«

»Sjøj! sjøj! kom nu, min lille Ged — aa den Stakkel —«

»Haa, haa, nej saadan en Pige har jeg da aldrig set, er det ikke, som hun selv var en Ged, saa let, saa let.«

Og Asmund begyndte at nynne »Og har du set Astrid i hjemlig Bo, da tænker jeg, Gut, at du mister din Ro« — — ja, du har vel hørt Astridvisen, Torgrim? Har du ikke hørt den? Ja, du har aldrig hørt Mage til Vise paa denne Side af Fjorden og heller ikke paa den anden, det er Basen for alle mine Viser, ser du.«

Og Asmund tog Violen frem, trampede med Fødderne, lagde Hovedet paa Siden, og sang:

Og har du set Astrid i hjemligt Bo,
saa tænker jeg, Gut, at du misted' din Ro,
thi Øjet, det skinner
og næsten dig blinder
som Solstraaledans paa de snedække Tinder.
Min Astrid!

Og har du min Astrid beskuet i Dans,
saa vædder jeg, Gut, at du rent gik fra Sans.
Knap Øjet kan følge
de Ynder, som dølge
sig der, hvor hun svæver som Skummet paa Bølge.
Min Astrid!

Og har du min Astrid hørt le nogen Gang,
jeg vædder, hun dig til at le ogsaa tvang!

Klar Latteren klinger
og opad sig svinger
som Guldkugler, naar de i Sølvskaaler springer.
Min Astrid!

Og har du min Astrid hørt synge en Kvæld,
det er, som det suser fra Skov og fra Fjeld,
ja Tonerne strømme
saa liflige, ømme,
at alting du glemmer i salige Drømme
hos Astrid!

Min Astrid er fager som Vaardagen klar,
et Haar hun saa tykt og ravnesort har.
Og Kinderne gløde
saa friske og røde
som Roser, der blusse dig yndigt i Møde.
O Astrid!

Hej Gut! denne Astrid, hun skal være min.
Snart staar hun i straalende Brudelin,
Jeg hjem hende henter,
hvor Lykken os venter.
Den bedste blandt Norriges Jenter
er Astrid!

Og nu tog Asmund nogle lange Toner; saa begyndte det ligesom at krible og krable opad Strengene, og derpaa gik det over i Løb og Sving og op og ned, saa det lød som en, der lo ret hjertelig.

»Hvad giver du mig for den?« sagde Asmund stolt, idet han lod det sidste Strøg af Buen sagte

hendø og slog med den i Luften, »men Tøsen er dog alligevel tusend Gange kjønnere end Visen. — Det er sandt, Torgrim, hvorledes gik det med Ingebjørg? Du har dog gaaet saa smaat og snuset der, har jeg set! hm!«

Torgrim vendte sig hurtig om og bed Tænderne sammen, for han kunde ikke skjule det længere. »Jo, det gik saadan til, at nu er det forbi; hendes Fader vilde ikke« — og han rev en Haandfuld Mos op af Stenene.

Men nu slog Asmund sig paa Knæet og brød ud i en Skoggerlatter. »Nej nu har jeg set det med, var det derfor, du satte det Bededagsfjæs op? Jeg tror, vi to maa slaa os sammen; jeg var ogsaa nede hos den gamle forleden Dag — ja, jeg har nu været der en Gang før, ser du — det er Astrids Fader, jeg mener, ser du. Og saa bad jeg om Datteren, som det er Skik og Brug i slige Tilfælde, ser du. Men da blev den gamle vred: han forbandede sig paa, at førend jeg havde en ordenlig Gaard at byde hans Datter, maatte jeg ikke vove at sætte mine Ben indenfor hans Dørtærskel. Han vilde ikke have én til Svigersøn, der fo'r om og rodede med alt mulig, gned paa Violinen og gravede i alle de Bøger, som fandtes, og ikke gjorde Gavn for en Styver, og saadan videre gik det som Vand paa en Mølle. Men Asmund gav sig ikke saa let, ser du. Han spyttede paa Gulvet, stak Hænderne i Buxelommen og akkorderte og akkorderte. Til Slut blev den gamle saa rasende, at

han kastede mig ud ad Døren; men Asmund tænkte bare »hæng i, Gut! jeg kommer igjen en anden Gang, naar det er Solskin.«

»Ja, du kan le ad det, du,« sagde Torgrim, »men hvis du vidste —«

»Aa, det er en Overgang, sagde Ræven, da de drog Skindet af ham. Jeg satte afsted op til Astrid og fortalte, hvad den gamle havde sagt. Og ved du saa, hvad Astrid svarede?«

»Nu.«

»Jo, nu skal du høre, for det var godt sagt, ser du. »Aa Skidt,« sagde hun, »han giver sig nok, naar vi bare haler ham ud — vi skal hale — ja mænd skal vi hale ham ud.« Og Asmund lo og slog sig med begge Hænder paa Laarene. »Astrid vil have mig, ser du, hun holder fast, og Gaarden — ja, paa den mangler der ikke meget. Skoven er ryddet rundt om, og jeg har faaet mig en Plov, en af de nyeste Opfindelser der inde fra Byen af; man maa følge med Tiden, ser du. Stod ikke Kartoflerne og Havren aldeles glimrende efter den, saa at — ja Hagsetgaarden kunde ikke opvise Magen. Saadan hjælper man sig med Tiden, ser du, Astrid holder ud og vi haler, ja mænd haler vi.« Og Asmund gned Hænderne af Henrykkelse. Det var, som en tung Sten blev væltet fra Torgrims Bryst, han vidste ikke, hvorledes det gik til, men Sorgen gik bort af sig selv, efter at han havde hørt paa Asmund. Saaledes havde han aldrig tænkt sig, at det vilde gaa.

Men saa kom han til at tænke paa, hvad der havde staaet i Ingebjørgs Brev, og han spurgte Asmund: »hvad skal man da sige om det, som Præsten har sagt, at man skal være sine Forældre lydig?«

»Ja ser du,« svarede Asmund, »alt dette kan være godt nok, men — Vandet, der drypper paa Stenen, vil til Slut hule den ud, og man gnider saa længe paa Glasset, til det giver Lyd fra sig. Bare hæng i, ser du. Vil Ingebjørg have dig, saa holder hun nok ved, ser du. Og saa gaar du og gamle Olav hen og akkorderer med ham. Er han sejg, den gamle, og vil ikke give sig, saa stik bare Hænderne i Lommen og spørg ham om, hvad han forlanger. Saa arbejder og stræber du, til du er kommen saa langt, som han ønsker, saa gaar du igjen og banker paa Døren. Saaledes gaar det til i Verden, ser du. Du skal aldrig være modfalden, men løfte dit Hoved, Gut, og saa tage imod, hvad der kommer, paa mandig Vis, baade det gode og det onde, saa gaar det — og jeg tror nu ikke, at Vorherre holder af al denne Sukken og Stønnen, som man hører om i vore Dage.«

Da Torgrim gik ned ad Fjeldet ad Hjemmet til, følte han sig som et andet Menneske. Han indsaa' godt, at han var altfor blød og hurtig til at give tabt; men Asmund havde nu lært ham Frimodighed. Han følte sig saa stærk, idet han løb ned over, som kunde han tage hele Verden paa sine Skuldre. Og nu kom igjen den gamle Tanke som et

Lyn op i ham: »du skal være Præst.« Han havde længe ikke tænkt paa det, det var kun som en Barndomsdrøm; alt som han voxede til, havde Morbroder Olavs Gaardbrug lagt Beslag paa hans Arbejde og Kræfter; og saa havde han ogsaa set et Par Drenge, som var kommen hjem fra Seminariet som nogle rigtig Drivere, og det havde givet ham Ulyst, for han troede, at Seminariet skulde være det første Trin paa den Stige, der førte til Præstelærdom. Men nu brød det frem hos ham med en hidtil ukjendt Styrke. Han følte sig paa en Gang som nogle Aar ældre. Nu vilde han tale med Morbror Olav om dette og meget andet.

Ellevte Stykke.

Morbror Olav sad ene i Stuen. Torgrim kom ind, besindede sig lidt, men saa gik han lige hen til Olav.

»Jeg vil gjerne tale lidt med dig, Morbror.«

Olav saa' paa ham. »Naa, du kom dog til Slut.«

»Men der skulde ikke gjerne være nogen, der hørte paa os.«

Olav nikkede, og de gik ind i Kamret, der, hvor Gudmund sidste Gang havde staaet Ansigt til Ansigt med Olav. Nu var det Sønnen. Han trak Torgrim ned paa Bænken ved Siden af sig, tog hans

Hænder mellem sine og sagde smilende: »Nu, Torgrim, det gik vel haardt til? Der maa Hug til, før Baandet slides, og gamle Olav kan nok se, om han ikke hver Dag gaar med Briller. Naa, det er vel et Pigebarn, der er i Vejen, kan jeg tænke mig til.«

Torgrim trak Vejret tungt: »Aa ja, det er Ingebjørg, Morbror.«

»Ja, ja — aa ja, jeg havde nok anet det, om du aldrig havde sagt det, min Dreng, ja, ja, Lykke til det! Det er en kjøn Pige, du har faaet fat i, og hun vil bringe Sol ind i din Stue.«

»Men Lykken kan være saa som saa, Morbror, for Tor siger nej.«

Olav blev lige paa en Gang alvorlig. »Ja saa, Tor siger nej — hm — det kan man ikke undres over. Minderne vælter ind paa ham, og det er en Mand, som kan huske. Har din Moder aldrig talt om ham?«

»Aldrig saadan lige ud, men der maa have været noget imellem dem.«

»Aa ja, det er ikke umuligt, der er vel noget i det. Men det er det samme, du skal dog høre om din Mo'ers Saga. Hun behøver ikke at skamme sig over den, enten hun nu er der eller der.« Og Olav fortalte:

»Du lagde vel Mærke til, at din Mo'er ikke var lig de andre Koner her rundtom, hverken i sin Tale eller Maade at være paa. Og det kunde man ikke undres over; for alt fra hun var lille af, kom hun i

Præstegaarden; den laa længere op end min Faders Gaard. Fin og lys var hun, og der randt godt Blod i hendes Aarer, for Slægten er ikke med det daarligste, ser du, om hun end ikke kunde have en Kobberkjedel over Døren. Præstens vilde ikke give Slip paa hende, og saa til Slut blev hun som Datter i Huset, og Præsten laante hende af de Bøger, der stod i hans Hylde; hun kunde faa saa mange, som hun havde Lyst til at læse. Saa kom hun til mig i Skumringen og fortalte om, hvor gode disse Folk var imod hende, hvor meget hun havde lært, og hende var det, som gav mig Lyst til Læsning, endskjønt hun var mange Aar yngre. Om Søndagen, naar de andre gik til Leg og Dans, sad Ingebjørg og jeg oppe i Lien under Fyrretræerne og læste i Præstens Bøger. Saa fortalte hun om alt det vidunderlige, Præsten havde fortalt fra sine mange Rejser i fremmede Lande; han havde nemlig i sin Ungdom faret viden om, og det brændte i mig af Lyst til at se mig om i Verden. Var det nu meget varmt i Vejret, og Solen brændte paa Græsset, saa blev det saa trangt nede i Dalen. Hun sprang som en Vipstjært gjennem Skov og Mark, klatrede op over Fjeldet lettere end en Ged og sang, saa Fødderne maatte løbe med, enten de vilde eller ej, for det var et Livstykke af et Pigebarn. Og der sad vi to højt oppe paa Fjeldet, hun lod Sangens Toner strømme ud over og forsøgte at lokke dem ind i den Vidjefløjte, som jeg havde skaaret. Saaledes gik mange

Aar. Ingebjørg var imidlertid bleven voxen, og jeg var bleven Skolemester. Jeg maatte rejse fra min Hjemstavn, og en af mine Søstre skulde følge med og føre Hus for mig. Loddet faldt paa Ingebjørg. Her saa' hun da for første Gang Gudmund. Han var en smuk Karl, skulderbred og stærk, med livlige Øjne. Mødet blev til mere end til at hilse paa hinanden, de kom til at tale sammen, og snart vidste hele Nabolaget, at det skulde blive til Forlovelse mellem Ingebjørg og Gudmund Strondi. Men det varede længe, før den Forlovelse kom i Stand, for nu kom Tor Hagset til. Hans Fader var en gammel Bekjendt af min Fader, han var rig baade paa Fæ og Gods — og saa blev Ingebjørg fæstet til Tor.

Men Ingebjørg gjorde sig udtilbens, og det manglede heller ikke paa, at hendes Broder pustede til. Jeg skrev til min Fader, at Ingebjørgs Hjerte alt længe havde staaet til en anden, og at det var klart dem imellem, og at Gutten var en af de flinkeste i hele Egnen. Men den gamle var haard, han havde givet sit Jaord, og endnu aldrig havde Slægten besudlet sig ved at indføre daarligt Blod i sine Aarer. Ingebjørg græd, men hun gjorde sig stærk, og gamle Olav stod trofast ved hendes Side. Hun sendte en Skrivelse til sin Fa'er og sagde lige ud, at hun ikke paa nogen Maade vilde have Tor. Men nu blev den gamle rasende og lovede højt og helligt, at hvis hun ikke inden Aaret var omme sad som Kone paa Hagset, skulde hendes Navn stryges ud af Stamtavlen,

og han vilde ikke mere kjendes ved hende. Det var haarde Tider. Gudmund var helt ude af sig selv, han gik op til Hagset, tiggede og bad Tor om at give Afkald paa hende og der var dem, der sagde, at din Fa'er havde grædt. Men Tor gav sig ikke, og det var vist ikke milde Ord, der faldt mellem dem den Gang. Vorherre maa vide, hvad jeg gjorde i den Tid, for jeg vilde ikke overtale hende, og heller ikke vilde jeg have, at der skulde komme Ufred imellem Ingebjørg og mig. Hun maatte raade sig selv. Jeg mindes endnu den Søndag, da der første Gang blev lyst for Ingebjørg og Gudmund Strondi, men der var ingen, der kunde se paa mig, hvad jeg tænkte. Og heller aldrig glemmer jeg den Søndag, da Brudebaaden gled hen over Vandet. Tor stod paa Broen. I samme Øjeblik, Bruden gik frem, greb han fat i hendes Haand, klemte til, saa hun skreg, og sagde:

»Jeg ønsker til Lykke, Ingebjørg, men husk paa at vi to har endnu et Regnskab at gjøre op.«

Gudmund blegnede og bed sig i Læben, men han sagde ikke noget. Og Brudefærden gik til Kirken, men det var en trist Brudefærd.«

Olav tav og saa' ned. Munden skjælvede, og der stjal sig en Taare frem i Øjet. Men det varede ikke længe, saa vendte han sig igjen mod Torgrim, tog hans Haand imellem sine og sagde hjertelig: »Du kan ikke andet end agte din Fa'er og Mo'er, men jeg vil dog ikke raade dig til at gaa den samme

Vej, for der var ingen Velsignelse ved det Bryllup. Gudmund arbejdede trolig, men mangen Gang var det trangt for Føden, og din Mo'er stod der saa ensom, for hun hørte aldrig et eneste Ord fra sin Fader eller sine Sødskende. Jeg troede saa vist, at jeg skulde faa én Forsoning i Stand, mon det gik ikke saa let, for Tor glemte ikke sit Had. Han æggede altid min Fa'er op med onde Ord. Men Ingebjørg tav, aldrig kom et haardt Ord over hendes Læber. Hun syslede taalmodig og stille, og saa kom du, Torgrim, og gjorde det lyst omkring hende. Vel holdt hun umaadelig meget af din Fa'er, men han blev mørk og ordknap; det gnavede paa ham, at han havde skilt Ingebjørg fra hendes Slægt.«

Torgrim havde lyttet til Olavs Fortælling med Undren og Alvor. Mange Barndomsminder strømmede ind paa ham, og han sad hensunken i dem.

»Det er vel bedst at være sine Forældre lydig i længste,« sagde Olav mildt og saa' kjærligt paa ham, »men Tor er ikke saa let at faa fat i, endskjønt det foresvæver mig, at du en Gang skal forsone ham med dine Forældre, Hvad har du da tænkt paa at gjøre nu, Torgrim?«

»Jeg vil tage til Seminariet, og naar jeg er færdig der, vil jeg studere til Præst. Jeg har ofte tænkt paa det, men nu skal det blive til Alvor, for jeg vil vinde Ingebjørg med det gode«.

»Det er rigtig tænkt, Torgrim«, og Olav saa'

med Stolthed paa ham. »Bare frisk Mod. saa vil Gud lægge sin Velsignelse til denne Tanke. Har du rigtig Kjærlighed til Pigen, saa kjender du det gamle Ordsprog: »Kjærlighed drager det halve Læs.« Men for Resten kan jeg sige dig, at jeg ikke holder meget af disse Seminarieskoler, naar jeg skal være ærlig. De stopper Bondegutter fuld af al Slags udenlandsk Lærdom, som de ikke har Brug for, og behandler dem paa en saadan Maade, at de hverken er Fugl eller Fisk. De bliver rent utaalelige og er til Nar og Latter for alle. Naar jeg ser saadan en fersk Seminarist, der ikke har lagt den fremmede Ham af sig, kommer jeg ofte til at tænke paa en Hanekylling, der staar paa ét Ben paa en Mødding og galer. Men det tør man ikke sige højt, for saa fik man hele Flokken over sig. Nej, hvis du vil lyde mit Raad, Torgrim, saa tal til denne Student, som er kommen hertil for sin Helbred, om han vil læse nogle Timer om Dagen med dig, jeg skal nok betale ham. Og saa er der en Ting til. Du har vel ikke noget imod, at jeg gaar som din Talsmand til Hagset i Dag?»

Torgrim saa' op, Øjnene lyste.

«Gud velsigne dig, gamle Morbror,« sagde han og trykkede hans Haand.

Det tog ikke lang Tid, før Olav stod i sin fulde Pynt, den lange Jakke med de blanke Knapper i og Hatten med Sølvspænde i. Og han saa' saa kjøn ud med det lange hvide Haar ned over Skuldrene,

Høj og ærværdig gik han hen til Hagsetgaarden med en Stok i Haanden.

Tor vendte sig mod Døren, da der blev banket, og Olav traadte ind.

»God Dag«. »God Dag igjen — er gamle Folk ude og soler sig i Dag? — se til, at du kan finde dig en Plads at sidde paa«.

»Tak«.

Saa begyndte de at tale om Vejr og Vind og andre ligegyldige Ting. Tor var meget venlig og mild.

»Jeg havde dog ikke tænkt mig, at der var saa lang Afstand mellem vore Gaarde, Tor,« sagde Olav idet han sad med Stokken mellem Hænderne og hvilede Hagen paa Haandtaget.

»Aa nej, Vejen opad er tung for mange,« bemærkede Tor og skrabede lidt i Gulvet med Foden.

»Det er voxet godt til, siden vi sidst talte sammen, og Olav saa' ud igjennem Vinduet, »højt Græs voxer paa den Vej, der aldrig bliver betraadt.«

»Maaske ikke alle synes, det er højt nok,« mente Tor. Olav lod, som han ikke forstod det, og fortsatte: »Du finder aldrig Græsset saa højt, at du ikke kan meje det af, og paa Bakker og Bjerge kan der ogsaa laves jevne Veje. Det gjælder kun om at finde den rette Karl, for nu bliver Arbejdet snart for tungt for dig, Tor, du begynder nu at blive aflægs.«

»Maaske, men jeg har nu ikke i Sinde at give slip enduu«.

»Nej, Nej! men det er dog lige godt trist at sidde ene ved Arnen paa sine gamle Dage og tænke videre frem.«

»Aa, man kan nok faa Hjælp, naar man har Penge, og Hagset Gaarden er ikke til at kimse af.«

»Sandt nok, men Rigdommen er en falsk Ven, han kan flyve lige saa hurtig væk, som du blinker med Øjet; Hjertelaget, det er det, som holder ud og »Mand er Mands Glæde«.«

Tor svarede ikke, han sad og bankede med Hælene i Gulvet.

»Du har en prægtig Datter, Tor, og der plejer ofte at komme Lykke fra den Kant.«

»Ja, de siger saa, men Lykken kan være sparsom nok alligevel.«

Aa. Fuglen flyver nok ud i Solskinnet, naar Vingerne ikke bliver stækkede. — Der er vel mange Hunde om det Ben?« lagde han smilende til og skelede hen til Tor.

»Maaske,« og Tor forsøgte at smile.

»Men det er vanskeligt at træffe den rette, og gjort Gjerning staar ikke til at ændre.«

»Det var et sandt Ord det,« sagde Tor, »man maa vel vogte sig for at gifte det vel fyldte Madbur med en sulten Mave.«

Han saa' hen til Olav, men denne sad i uforstyrret Ro:

»Sig ikke det saa bestemt, Tor. Det er vanskeligt at lægge sig imellem Bark og Træ, upaaskjønnet Arbejde er altid tungt. Det er kun lidt Glæde for dig, om ogsaa din Svigersøn har baade Fæ og Gods, naar Pigebarnet sidder med Forklædet for Øjnene og græder. Rigdom kan faa Fødder at gaa paa, mens Kjærligheden binder fastere end det stærkeste Reb, og den staar fast. Og jeg kjender en Gut, der ikke vil tøve længe, hvis Døren paa Hagset bliver aabnet for ham.«

Tor havde rejst sig, han var ikke i Stand til at sidde længere stille.

»Jeg vil sige dig noget,« sagde han og nærmede sig Olav. »Det Navn har ingen god Klang i Tors Stue, og her maa det ikke nævnes.«

»Aa, ved du hvad, Torgrims Navn skal man ikke skamme sig over,« sagde Olav i en stolt Tone og rejste sig op: »du skal lede længe, før du kan opdrive flinkere Karl. Han er stor og stærk, har kvikke Øjne og en god Forstand.« Men nu kunde Tor ikke længer styre sig. Han standsede foran Olav og sagde:

»Du taler godt, det render ud af dig som af en Ærtesæk, men du kommer dog ikke langt med din Snak her hos mig. Jeg forstod godt, hvad du vilde, da du satte Foden ind over Dørtrinet. Men der bliver nu ikke noget af den Historie, siger jeg dig. Du ved selv bedst, hvad der har staaet mellem os, og nu er det mig, som skal begynde Legen. Havde du

ikke andet Ærinde til Hagset, saa skulde du ikke havet ulejliget dig, Olav, for Vejen er lang, og mangt og meget er voxet op imellem os siden sidst.«

Disse sidste Ord sagde Tor i en spottende Tone, vendte sig om og gik hen til Vinduet. Olav stod paa samme Plet, lige rolig og lige alvorlig. »Du skal aldrig vise en Gjæst eller vandrende Mand Spot og Haan, sagde vore Forfædre, men sligt glemmes nuomstunder. Den, der er kommen ind, behøver Varme, naar han er kold om Knæerne. Man skal heller ikke være altfor kjæphøj, Tor: ingen er saa lille, at han ikke maa række sig, og ingen er saa lang, at han ikke maa bøje sig, bedre er den Gren, der bøjer sig, end den, der brister. Dine store Ord kan en Gang komme til at sidde fast i Halsen, for du bærer dig ikke ad som en klog Mand, Tor. Lad det nu være, at min Søster tog Gudmund, men ilde var det, at du forstyrrede Husfreden, og det ved du godt, at du gjorde. Det røber heller ikke noget godt Hjerte, at naar Haanden bydes til Forsoning, da at skyde den væk, og dertil bruge Mund. Han, den forsultne Svigersøn, som du kalder ham, behøver ikke at skamme sig for sin Slægt. Den er ligesom din, Tor, der er Kongeblod i Aarerne, og det er en daarlig Fugl, der tilsmudser sin egen Rede. Og nu har jeg sagt, hvad jeg vilde sige, nu skal de gamle Ben stavre den lange Vej hjemover«.

Olav gik hen til Døren, men da han saa', at Tor belavede sig paa at svare, standsede han.

Tor saa' blødere ud' og han famlede efter Ordene. Endelig kom det: »Ja, det var det, jeg vilde sige, at en Dag kom Torgrims Fader herhen, og der blev talt om mangt og meget. Og jeg lovede ham, at Torgrim aldrig skulde komme paa min Vej; dette Løfte har jeg i Sinde at holde.«

Olav stod og ventede lidt: »Var det alt?«

»Ja! jeg har ikke mere at lægge til.«

Lev da saa vel, Tor. Men har du hørt det Ord før: Torgrim er ikke kræsen paa Vandet. Og gid du kunde holde saa fast paa alt andet, hvad du ejer, som du nu holder paa det Ord«.

De tog hinanden i Haanden til Afsked, og der blev ikke sagt et Ord mere. Olav gik rolig ned ad Bakken, Tor stod mørk i Sindet og saa' efter ham.

»Det, man ikke kan naa, skal man heller ikke sætte Næsen efter,« staar der i Visen, men det vil jeg ikke sige til Torgrim. Det kan blive haardt nok for ham alligevel. Stakkels Torgrim!«

Tolvte Stykke.

En Vinter var gaaet. Torgrim gik og læste med Studenten og gjorde store Fremskridt.

Ellers gik alt i den vante Gænge. Saa var det en Dag i Foraarstiden, at der vist maatte være Gildelag et eller andet Sted. Kærre efter Kærre rumlede

hen ad Vejen, og Drenge og Piger, alle i Søndagsklæder, fulgte efter. Man hilste paa hinanden, spøgte og lo. Og der var nok at tale om og le ad den Dag, for ingen havde tænkt sig, at Asmund Vestvollens Brudefærd skulde saa snart gaa for sig. Men Asmund vidste nok, hvad han gjorde, da han fik sit lille Hus sat op. Der stod det tæt og lunt med nylagt Tørvetag nedenfor den stejle Klippe ved Stranden. Den gamle havde selv været henne og set paa det alt sammen, førend han slog til, og Troloveelsesøllet blev drukken med stor Glæde. Kjønnere og finere Brud end Astrid var aldrig før bleven set der paa Egnen, og gladere Brudgom end Asmund skulde man lede efter. Torgrim havde glædet sig til det Bryllup, for han vidste, at der mødte han Ingebjørg.

Der havde været en lang og stille Tid, efter at Olav havde talt med Tor. En Gang imellem om Aftenen i Skumringen havde han listet sig til at hviske hende nogle Ord i Øret, naar han traf hende alene. Halvor var kommen efter det, og han blev ærgerlig over det, for han følte, at hans Kjærlighed til Ingebjørg voxede for hver Dag. Han fortalte det til hendes Fader, og Tor blev hidsig og sagde, at det var ikke sandt, og bad ham ikke komme med Sladder en anden Gang. Halvor havde hidtil været saa vis i sin Sag, nu var det, som om Grunden begyndte at vakle under hans Fødder, Olavs Ord havde sat sig fast i Tors Sind. Halvor hom til at hade Torgrim. Han vilde have Ingebjørg, hvad det saa

skulde koste, og bare han kunde faa Torgrim af Vejen paa en eller anden Maade, — — det grundede han paa Nat og Dag.

Det var nu fjerde Dag, men endnu gik Legen og Dansen for sig i Asmunds Stue.

Øllet var stærkt, og Pigerne lette paa Foden, og Spillemanden gned paa Violen, saa man kunde høre det langt borte. Det var værst for de gamle Folk, der var for stive til at danse, de begyndte at falde i Søvn. En og anden holdt sig vaagen ved at trampe Takten med Fødderne, mens han smaanynnede med sig selv, mens han sad og nikkede:

Jeg sad her fire Nætter,
og træt er snart min Krop,
men ikke jeg mig rejser,
før Tønden siger stop!

Og Køgemesteren var ikke sen til at fylde Drikkeskaalen. Han gik og bød om men var noget hæs i Stemmen. Nogle laa paa Loen og sov, andre havde lagt sig i Græsset, og ude paa Gaardspladsen samledes Pigerne, naar der blev for trangt og kvalmt i Stuen. Og derinde gik Dansen livligt. Støvet stod op om Ørene paa dem, og Karlene slog Kast med Benene, saa det smældede i Leddene. Saa kom der en Springdans eller Vals, og da blev der Liv i Tøseflokken. De skød hverandre frem og lo. Gamle Mo'r med Skautet (et Slags Hovedpynt af Linned) stod midt imellem dem og saa' til, medens gamle

Faer rækkede sig ud over Sengen eller sad ved Ølkruset og opildnede Gutterne ved at gjøre Bemærkninger i en spottende Tone.

Andre havde faaet Plads paa Bænke langs med Væggen og talte om gammelt og nyt. Henne i en Krog sad tre og hviskede sammen.

Den ene var en Mand med en stor bred Mund, der altid smilte. Han havde en lav, sammentrykt Pande, og de smaa runde Øjne fo'r ustandselig rundt fra det ene Sted til det andet.

Skuldrene var skudt op over Hovedet, Halsen kort og Ryggen bøjet. Han var godt kjendt der i Egnen under Navnet »Skræppemons«*) og drev Handel med al Slags Kram fra Gaard til Gaard. De andre var Tor Hagset og Halvor. Tor var oppustet af Drik, Øjnene var røde og Ansigtet sløvt og slapt.

Det var godt at se, at Halvor havde noget i Sinde med den gamle, for hans Øjne stirrede ufravendt paa ham.

»Naa, du hørte ham sige det, Mons?« sagde Tor og knyttede Haanden.

»Ja, det er Sandhed,« nikkede Mons, »de sad og talte sammen, baade han og Asmund.« »God Lykke med din gamle,« sagde Asmund, »han er ikke saa gal, skal du se,«

»Aa, enten han nu er det ene eller det andet, saa er han dog en Skurk, det er vist.«

---

*) Skrappe, Randsel.

Og saa lo de begge og drak.

Og Mons trak Munden op til begge Ørene og blinkede med Øjnene og fniste saa lunt.

Tor bed sig i Læben og tav en Stund.

»Skurk? sagde du? han kaldte Tor for en Skurk?«

»Ja, det er Sandhed,« svarede Mons igjen, og satte et troværdigt Ansigt op. Halvor havde stirret paa Tor og saa', hvorledes Brystet gik op og ned i ham. Han vilde rejse sig op, men Halvor tog fat i hans Arm.

»En fuld Mands Ord skal man ikke ændse, Tor, og en retskaffen Mand skal ikke bryde sig om saadan et Kræ. Lad os nu drikke paa din Helbred, Tor, gid der fandtes mange saadanne som du her i Egnen; saa havde det ingen Nød.«

Og Halvor stødte sit Krus imod Tors.

»Ellers skal du nu ikke være for blød imod den Karl,« vedblev han, »men det forstaar sig, man skal ikke tale ondt om en Mand, naar han ikke hører paa det.«

»Tor spilede Øjnene op og saa' sløvt paa Halvor. »Hørte du noget, Halvor? Skurk! saadan var det, han sagde — var det ikke?«

»Aa, det kan være lige fedt, hvad han sagde, han siger saa mange Ting, den Karl,« og Halvor lo »men naar Øllet gaar ind, gaar Forstanden ud.«

»Sagde han noget om Tor?« og her lagde han sit Ansigt lige hen til Halvors, »du er en skikkelig Karl, Halvor, men sagde han noget om Tor?«

»Det var nok ikke saa ganske umuligt« — Halvor trak lidt paa det endnu — »det var der henne ved Døren. Saa kom der en hen til Torgrim og begyndte at tale med ham. »Er gamle Olav ikke med til Bryllupet?« — det var lille Per fra Lunggaarden.

»Han har ondt i Benet,« sagde Torgrim og saa ud paa Pladsen, hvor Ingebjørg, din Datter gik.

»Er det sandt. hvad de siger, at du skal blive Svigersøn til Hagset?«

»Maaske,« svarede Torgrim og støttede sig mod Døren.

»Du stiler højt op, Torgrim.«

»Det er bedre end at se langt frem.«

»Hvad siger Tor?«

»Han kan takke til, at han faar slig en Svigersøn,« svarede Torgrim og gik ud.«

Tor havde hørt efter med gabende Mine, men da Halvor tav, var Munden sammenkneben, og han famlede med Haanden om Hanken paa Ølkruset.

»Sagde han, at han vilde blive Svigersøn til Hagset? — — haa! haa! — hvor er Torgrim?»

Tor fo'r op og det var næppe nok, at Halvor og Mons kunde holde ham tilbage.

»Behersk dig, Tor! det er aldrig værd at bryde sig om — se der, en Slurk Øl gjør godt i Kroppen,« og Halvor fik ham ned igjen paa Bænken.

»Jeg ved nok én, der aldrig vil glemme den Sag, naar Tor kalder ham Svigersøn, men for mig

er det jo ikke til at tænke paa,« og Halvor bankede i Gulvet med sin ene Hæl.

»Det er det samme, du skal faa Tøsen, Halvor, enten hun saa vil eller ej, men saa sandt som jeg heder Hagset — nu hører I begge paa det — før den Dag skal komme, at Torgrim skal sætte sine Ben indenfor Dørtærskelen paa Hagset, før skal Gaarden svies over Hovedet paa Tor — — du skal have Tøsen, Halvor!«

»Tak for det Løfte, Tor, du har altid været en ordholdende Mand,« og Halvor drak ham til endnu en Gang.

Tor var falden ned over Bordet og laa og mumlede for sig selv: »hm! — en Skurk — det er han selv — hvor er Torgrim?« Og Tor fo'r atter op.

»Aa, han er vel ude og sværmer med Ingebjørg,« grinte Mons og blinkede lunt hen til Halvor.

I det samme kom Torgrim ind med Ingebjørg ved Haanden. Spillemanden begyndte paa en Springdans og de kom ind i Ringen. Dette blev Tor for drøjt. Ude af sig selv fo'r han op, tog Torgrim i Brystet og rystede ham og løftede Haanden til Slag, men de andre fik dem skilt ad. Torgrim tog sin Hue, sagde ikke et Ord og gik, men han var kridhvid i Ansigtet. Nogle Timer efter var Hesten sat for Tors Kærre, han vilde hjem. Det var noget taaget i Vejret, og Himlen var fuld af Skyer. Nu og da kiggede Maanen frem og skinnede paa Fjeldet, Afgrunden og den hvilende, stille Fjord, men saa

gjemte den sig bag en Sky og alt var mørkt som før. Tor sad ene i Kærren, han vilde ikke have nogen anden til at kjøre for sig, men Rusen var ikke ovre endnu. Han lod Linerne ligge paa Hesteryggen, og Øget gik, hvor det selv vilde. Selv sad han og nikkede. Vejen gik lige paa Kanten af Afgrunden, men det tænkte ikke Tor paa, han sad der sammensunken i Kærren. Pludselig snubler Hesten, Tor farer op, og Kærren glider nedad. Tor griber efter Linen, Hesten rejser sig paa Bagbenene, det ene Hjul er udenfor Kanten. Da føler han et Ryk i Kærren, rigtig et mandigt, stærkt Ryk og en sikker Haand griber Øget ved Bidslet, saa det staar. Tor er reddet. Skrækken har gjort ham ædru, han ser en Mand staa foran sig, men det var for mørkt til, at han kan skjelne Ansigtstrækkene. Da kom Manden nærmere og han ser — Torgrim Strondi.

Han var endnu bleg. Som et Lyn fo'r Tor op, tog den lange Pisk og slog af al sin Kraft Torgrim lige i Ansigtet. Torgrim faldt bag over, men Tor slog paa Hesten og satte af Sted.

Henad Natten gik to Mænd den samme Vej rundt om Bugten paa den modsatte Side. »Tak skal du have for Hjælpen, Mons,« sagde den ene, og det var Halvor, »men det er ikke stor Nytte til at slaa det ene Slag og ikke det andet.«

»Det kommer an paa, hvad du giver — hi — hi — « og Mons grinte og slog sig paa Ryggen.

»Det bliver det, vi var enige om før, du skal

faa Kost og Hus hos mig, hver Gang du kommer paa denne Kant.«

»Ja, ja, du vidste nok, hvor du kan finde den rette Mand,« grinte Mons, »men hvis det nu gaar galt og Torgrim ikke kommer?«

»Lad mig sørge for det — den usle Lade gjør nu hverken Tor fattigere eller rigere, og den er ikke mere værd, skal jeg love for. Du har nu bare Morskab af det og Randselen fyldt oven i Kjøbet.«

»Ja det sidste bliver vel det bedste, for Gud naade os for Fortjenesten nu om Stunder.«

Nu var de kommen saa langt frem, at de saa' Hagsetgaarden oppe paa Bakken. Man saa' endnu Lys i et Vindue.

»Se, se, Tor har endnu Lys,« sagde Mons, »gad vist, hvad han tænker paa?«

Men der var mange Ting, Tor havde at grunde paa den Nat.

Trettende Stykke.

Morgenen efter sad Olav i sin Stue, da Døren aabnedes, og Torgrim traadte ind. Han saa' bleg og forvaaget ud og havde en stor blaa Strime over Ansigtet. Olav saa flygtig hen paa ham; han havde længe ventet ham.

»Naa, kommer du nu fra Bryllupet?«

»Ja, ser jeg ikke kjøn ud?«

Olav tog Brillerne paa, men fo'r ganske bange op fra Bænken, for Torgrim saa' ordentlig styg ud.

»Kjære, hvor har du været i Slagsmaal?«

»Aa, det er bare en Bryllupsgave fra Tor, men nu er det ogsaa forbi mellem os to,« og Torgrim satte sig ned ved Bordet.

»Hvad i al Verden er der sket?«

Torgrim fortalte. Olav sad tavs en Stund. »Efter Torden kommer Solskin, endnu kan det blive godt.«

»Det kan være,« svarede Torgrim, »men det bliver aldrig til noget, før Tor selv kommer og rækker Haanden til Forsoning. Du maa gaa endnu en Gang til Hagset og sige ham det,«

»Gammelt Træ er vanskelig at bøje, Torgrim.«

»Det bøjes vel med Tiden.«

»Ja men det passer sig bedre for det unge Træ at bøje Grenene.«

»Er Stammen altid tynd og bøjelig, kan der aldrig laves Stok af den.«

»Hvor var du i Nat, Torgrim?«

»Aa, jeg ved ikke rigtig, jeg gik og drev omkring i Skoven — og mange Tanker har gaaet igjennem min Hjerne.«

»Hvad vil du gjøre med Ingebjørg?»

»Jeg vil gaa til Ingebjørg i Aften, og saa skal det være forbi mellem os to. Jeg mindes, at du en Gang har sagt, at der var aldrig rigtig lyst i min

Faders Stue; gad vist, om der vil blive lysere i min Morbrors.« Og Torgrim gjemte sit Ansigt i sine Hænder og lagde Hovedet ned paa Bordet. »Jeg vilde ønske, jeg var borte fra det hele,« sagde han en Stund efter, »jeg samler aldrig andet end Had om mig.» Han tog Huen paa og gik hen til Døren.

»Hvor gaar du hen?«

Han vendte sig halvt i Døren: »Aa jeg vil forsøge, om jeg kan gjøre noget, der kan være til Gavn.«

Olav stod en Stund og saa' efter ham. »Stakkels Dreng, det gaar haardt ind paa ham nu, men den mest oprørte Elv kan ogsaa blive rolig, Vorherre holde sin Haand over ham. Ja, Gud velsigne dig, Torgrim.«

Hen ad Dagen havde Folk set Olav gaa op ad Vejen til Hagsetgaarden, han vilde kræve Ret for Torgrim. Men han var hurtig kommen ud derfra igjen. Tor havde ikke været til at komme nær den Dag. Om Natten vaagnede Hagsetfolkene ved et Skrig. Det var en gammel Lade, som brændte, og den stod nær ved Gaarden. Halvor var første Mand paa Pladsen. Ilden blev slukket, før den greb videre om sig, og Halvor var den ivrigste til at hjælpe med Slukningen. Den Nat forlod Mons Egnen. Ilden maatte være paasat, for der laa kun gammelt Hø i Laden, men hvem kunde det være, der havde gjort det? Tor havde nu sine egne Tanker, og da Skrækken havde lagt sig, kaldte han paa en af

Tjenestekarlene og sagde: »løb strax hen og se, om Torgrim Strondi er hjemme.«

Han kom tilbage med det Svar, at Torgrim sov. Gamle Olav var bleven vækket ved alt det Spektakel, og da han saa', at det var paa Hagset, det brændte, kom der en Mistanke over ham. Han tændte et Lys og gik stik ind i Kamret, hvor Torgrim sov, Der laa han, bleg og træt, og en tung Søvn var faldet over ham.

»Gud ske Lov, at han er hjemme,« havde Olav sagt. Da Torgrim vaagnede hen ad Morgenen og hørte, at der havde været Ildløs paa Hagset, blev han ganske forskrækket. Men endnu værre blev det, da der kom Bud fra Øvrigheden for at hente ham og Morbror til Forhør, for Torgrim var mistænkt for at have paasat Ilden. I Lensmandens Stue var næsten den halve Omegn forsamlet. Tor og Halvor stod paa den ene Side, Ingebjørg sad længere henne paa en Bænk med Forklædet for Øjnene. Hun turde næppe se op, da Torgrim kom ind. Halvor blev først forhørt. Han fortalte da, at han Klokken henimod 10 havde set nogen gaa og liste omkring Laden. Han syntes, at han skulde kjende ham; men det var saa overtrukket og mørkt i Vejret, saa han ikke kunde skjelne Ansigtstrækkene. »God Aften,« havde han sagt, da han kom nærmere. Fyren vendte sig om, og saa saa' han, at det var Torgrim. »Du er sent ude at gaa, Torgrim.« »Det er jeg,« havde han svaret. »Hvad gjør du paa denne Kant?« »Det

kan vel være dig lige fedt.« Men han saa' saa bleg og underlig ud. Saa var Halvor gaaet hjem over og til Sengs. Men han havde ikke kunnet faa sove; han vidste ikke, hvoraf det kom, han havde formodentlig gaaet sig for varm. Saa stod han op og gik hen til Vinduet. Alt var stille, og han havde ikke set et Liv udenfor. Saa havde han igjen lagt sig, men samme Uro var kommen over ham, og saa stod han op igjen. Da var Klokken omtrent 2. Som han nu gik der frem og tilbage i Stuen og svedte, syntes han pludselig, at han saa' Røg og Luer oppe paa Hagset. Han skyndte sig ud og saa' da den gamle Lade brænde, men han saa' ikke et Menneske. Han fik da i en Fart Folkene vækkede, saa de kom tidsnok for at redde Udhusene og Gaarden.

Hagsetfolkene bevidne, at de ikke vidste af noget, før Halvor kom og vækkede dem. Nu blev Torgrim kaldet frem. At han havde været ved Hagset, var sandt, at han havde mødt Halvor, var ogsaa sandt, men om han havde svaret netop saadan, som han havde sagt, vidste han ikke rigtig — men det kunde jo ogsaa gjerne være sandt. At han saa' underlig ud, var ikke hans Skyld, det kunde nok Tor give Besked om. Han kunde nok haft Aarsag til at sætte Ild paa Gaarden, men han var gaaet med Fred derop den Aften.

Det kunde Ingebjørg bevidne, eftersom det var hende han søgte efter. Og det, de havde talt sammen om, kunde hverken skade Tor eller nogen anden

af hans. Han var gaaet hjem før Midnat og vidste ikke noget, før Dagen efter.

Nu fo'r Tor op og begyndte at bruge Mund, men Skriveren bad ham tie stille.

Saa skulde Morbror Olav frem, og han sagde, at den, som tænkte ondt om Torgrim i denne Sag, vilde en Gang komme til at angre paa det. Og saa fortalte han, hvad før er omtalt, at han med sine egne Øjne havde set Torgrim ligge i Sengen og sove.

Saa blev Ingebjørg kaldt frem. Hun kunde næppe tale for Skam og Graad; men saa meget fik de ud af hende, at alt, hvad Torgrim havde sagt, var sandt. Tor vendte sig om og saa' vred hen paa Datteren, men Ingebjørg stod ved sit.

I flere Dage taltes der om Ilden paa Hagset, og de Dage tilbragte Torgrim i Arresten. Der var meget, der vidnede imod ham, men de kunde ikke faa Dom over ham.

Asmund havde været der og gjort et syndigt Spektakel over, at Torgrim sad der. »De kunde lige saa gjerne sige, at han havde gjort det, som boede paa den anden Side af Fjorden, og hvis de ikke øjeblikkelig lod Torgrim komme ud, saa gav han Lensmanden og Skriveren en god Dag og en glad Aften og saa skulde han nok skaffe sig Ret paa anden Maade.«

Torgrim kom da atter ud, men Folk saa' paa ham med onde Øjne. De havde aldrig godt kunnet

lide Torgrim, han var dem for lærd. Nu gik de af Vejen for ham og vilde ikke have noget med ham at gjøre. Der var kommen Viser ud om ham, som gik i Folkemunde. Torgrim saa' alt og vidste alt, men bed det i sig og tav. Han talte aldrig med nogen, ikke en Cang med Morbror, han gik omkring tavs og grundede paa noget. Man kunde se, hvor det arbejdede inden i ham; Ansigtet var blevet magert og skarpt, de store Øjne stirrende og stive, Hovedet bøjet.

I Reglen sad han altid paa en Stol ved Skorstenen med Albuerne støttede paa Knæerne og Hænderne over Ansigtet, saa' imellem til Ilden og ragede Gløderne sammen, men sagde ikke et Ord. Morbror Olav lod, som han ikke lagde Mærke til ham, han vilde, at det først skulde blive stille inden i ham, men han fulgte ham med Øjnene, hvor han gik, og vaagede over ham, som man vaager over et sygt Barn. Endelig vovede han en Dag at sige til ham:

»Hvad tror du, Torgrim, om dine Bøger? Skal vi ikke forsøge at begynde hos Studenten igjen.«

Torgrim saa op. »Skulde det være til nogen Nytte; jeg tænker, det gaar med det som med alt det andet.«

»Man skal ikke se Skygger der, hvor der ingen er,« svarede Olav venligt.

Dagen efter stod Torgrim med Bøgerne under Armen og bankede paa Studentens Dør; men Hjertet

bankede ogsaa i ham, og han skammede sig næsten over at træde over Dørtrinet. Studenten sad i sin Stol med Ryggen vendt imod ham, da han traadte ind.

»Hvad? Vover du at komme her, efter hvad der er sket?« sagde han, idet han heftig rejste sig op fra Stolen. »Jeg angrer nok paa, at jeg har gjort mit til, for at du skulde blive til noget. Kan du med en Løgn og en Dom over dig endnu være saa fræk at tænke paa at forberede dig til at blive en Herrens Tjener?«

Torgrim stod som fastnaglet til Gulvet, han blev rød til op i Haarroden, han maatte tage fat i Dørlaasen for ikke at falde om. Saa vendte han sig om og gik lydløst uden at sige et Ord. Da han vel var kommen udenfor, stod han raadvild og stirrede frem for sig, hvor skulde han gaa hen. Saa nærmede han sig Hjemmet, men han turde ikke gaa ind, det var, som Stuen maatte blive besmittet ved hans Nærværelse. Saa kastede han Bøgerne hen over Gaardspladsen og satte afsted som et jaget Dyr. Det syntes ham, som kom der nogen efter ham, som om Armene greb fat i ham, saa følte han dem hænge fast ved sit Bælte — han løb som en rasende, Stenene lagde sig i Vejen for ham, satte sig fast i Skosaalerne; Buske og Grene slog efter ham, hvor han fo'r frem. Han hørte et Raab efter sig: »jag ham, jag ham, ud af Landet med ham, Mordbrænderen, Æreskjænderen, Slynglen fra Strondi!« Og

han løb. Han standsede ikke, før han var kommen til Klippeskrænten paa den anden Side af Fjorden; nu snublede han over Roden af et Fyrretræ og blev liggende med Hovedet paa en Jordhøj. Her laa han i lang Tid som i Bedøvelse. Saa rejste han sig op, saa' sig angst omkring, om der var nogen i Nærheden, Ansigtets Udtryk var fuldstændig forvildet.

Han nærmede sig Kanten af Skrænten og stirrede ned i Afgrunden. Han tørrede Sveden af sin Pande. »Skulde jeg vove Springet, kun et Skridt, saa er det gjort.« Han stod endnu og stirrede ned, men pludselig kastede han sig ud over, tog fat i Træroden og raabte: »Herre Jesus, forbarm dig over mig!«

Hvor længe han havde ligget der, vidste han ikke, han vaagnede ved, at noget vaadt og koldt berørte hans Kind, og han hørte en underlig Lyd ved Siden af sig. Han saa' op; det var en stor, lurvet, forsulten Hund. Da Torgrim rørte sig, satte den i et Bjæf og lagde begge Poterne op paa hans Skuldre.

»Pasop, Pasop, er det dig, min gamle Legekammerat, kommer du nu til mig? Hvordan er det, du ser ud? Er du ogsaa bleven jaget og slaaet? Er du ogsaa bleven til saadan et Vrag, som ingen bryder sig om?«

Hunden hylede og lagde Hovedet paa hans Knæ, og Torgrim tog den om Halsen og trykkede den ind til sig. »Gud ske Lov for, at der dog er et Liv der holder af mig,« sagde han og lagde sig ned

paa Hunden og græd — græd, som han ikke havde gjort i mange Aar. Da satte han sig igjen op og strøg med Haanden over Panden. »Jeg har været syg, helt fra Forstanden, men nu er det, som det var strøget væk. Nu vil jeg gaa hjem — du Pasop skal være med, jeg vil ikke mere skilles fra dig. Det har været min Skyld, at du har haft det ondt, det var mig, der glemte dig, men nu skal du have det godt paa dine sidste Dage.«

Det var, som Hunden forstod ham, den sprang op ad ham og gøede af Glæde. Torgrim gik ned til de Folk, der boede i hans Faders Hus, og kjøbte Hunden, og saa' gik de begge hjemover. Da han havde gaaet et Stykke af Vejen, mødte han Halvor. Han vilde gaa forbi uden at tale til ham, men Halvor standsede ham:

»Jeg ledte efter dig, Torgrim,« sagde han og tog Huen af, som om han stod for Lensmanden.

»Naa — maaske kommer du med en Tilsigelse fra Lensmanden,« svarede Torgrim trodsig.

»Jeg har ofte tænkt at tale med dig, Torgrim, for jeg ved godt, at du tror, at jeg har sat ondt for dig.«

»Aa ja, man plejer sjælden at klappe den Hund, der bider.«

»Jeg har aldrig sagt, at det var dig, Torgrim, og jeg har heller aldrig troet det, men jeg maatte jo svare, naar jeg blev spurgt.«

»Ja, ja, man kan svare paa mange Maader, men er det ikke andet, du vil, saa —«

»Jo, jeg vil gjerne sige dig Farvel.«

»Skal du rejse?«

»Jeg gaar og tænker saa smaat paa det,« og han saa' lurende hen paa Torgrim. »Der ligger et Skib færdig inde i Kristiania, der gaar til Amerika om fjorten Dage; det skal være et godt Land, og man kan let komme frem derovre, og man møder Bekjendte paa alle Kanter. Det maa dog være meget bedre at rejse dertil, end at gaa herhjemme og aldrig blive til noget.«

Torgrim stod som i en Drøm og stirrede ind i en anden Verden. »Til Amerika, sagde du? Gaar der Skib til Amerika?«

»Ja, om fjorten Dage.«

»Tak for god Underretning.« Torgrim vendte sig hurtig om og gik.

Halvor stod og lo. »Du kan vente længe, til jeg rejser; men han farer af Sted, om det saa er den Dag i Dag. Det gik lettere, end jeg havde troet.«

Morbror Olav stod paa Gaardspladsen, da Torgrim kom hjem. Han stod paa en Sten ved Gjærdet og saa' sig bekymret omkring. Han havde intet paa Hovedet, saa Vinden legede med hans lange Haar. Nu kom Torgrim farende, han mere løb end gik, og Hunden fulgte ham. Han lagde ikke Mærke til Olav, som stod der.

»Hvor har du været, Torgrim?«

»Aa, jeg har fundet mig en Ven; denne Hund skal herefter tilhøre mig.«

Dermed gik han hurtig ind i sit Værelse og lukkede Døren af. Olav gik stille efter ham og lyttede ved Døren. Han hørte, hvorledes Torgrim gik som en Stormvind op og ned ad Gulvet og talte med sig selv; han hørte ham flere Gange gjentage Ordet Amerika. Saa lød det, som han kastede sig ned paa Sengen og græd og bad. Saa gik Olav fra Døren og tørrede sig med Bagen af Haanden over Øjnene. Førend han den Aften gik til Sengs, lyttede han endnu en Gang ved Døren; der var stille, Torgrim maatte vist være falden i Søvn.

Fjortende Stykke.

Endnu før det ringede til Morgen, naar Solen stod op, bankede det sagte paa Torgrims Dør, og ind traadte Morbror. Han gik hen og satte sig paa Sengekanten. Torgrim vendte sig om og saa' paa ham.

»Er det dig, Morbror?«

»Undskyld, at jeg forstyrrer dig saa tidlig paa Morgenen, men jeg kunde ikke vente længere. Jeg har vaaget næsten den hele Nat og tænkt paa dig og bedet til Gud for dig.«

»Tak skal du have for det, Morbror.«

»Jeg har længe tænkt paa at tale alvorlig med dig, men jeg vilde dog vente, til du først kom til mig. Gud hjælpe mig, jeg har maaske ventet for længe; der kom saadan Uro og Angst over mig i Gaar, da jeg fandt dine Bøger kastet ind i Gaarden, jeg var bange for, at du skulde være kommen paa Afveje. Jeg sendte Bud alle Vegne, men der var ingen, der havde set dig. Hvor var du i Gaar Torgrim?«

Torgrim laa længe og stønnede; efter et lille Ophold sagde han rolig: »Jeg kan jo gjerne betro det til dig, Morbror, at jeg var ved at tage Livet af mig.«

»Gud trøste mig, Torgrim, hvor kunde det falde dig ind?«

»Jeg ved ikke, det kom over mig som en Sygdom; men nu kan du være rolig, nu er det forbi og vil vist ikke komme over mig mere.«

»Hvem fik dig draget fra dette Forsæt?«

»Det kom saa underligt over mig, da jeg stod der ved den stejle Bjergvæg og saa' Barndomshjemmet ligge overfor.«

»Hvorledes gik det med Studenten; var du hos ham?«

»Ja, jeg var hos Studenten, og det var det, som gav Stødet. Da forekom det mig, som det sidste Baand, der bandt mig til Livet, var bristet.« Og Torgrim fortalte.

»Havde han virkelig Hjerte til at tale saaledes til dig? Stakkels Torgrim!«

»Det var godt, at du kom, Morbror, jeg har længtes saa efter dig, jeg trænger saa meget til Kjærlighed.«

Olav purrede det kjønne Haar op fra Panden og klappede ham flere Gange paa Kinden. »Her i denne Seng har din Moder ligget, hun har grædt her mangen Nat. — »Ja, tænk paa hende, det vil gjøre dig mild og taalmodig.«

»Ja, hun led vist taalmodig — du Morbror, er det ikke underligt, at der findes saa megen Ulykke i enkelte Slægtled, de er, som skabte til at arbejde og til at trædes paa.«

»Der er ingen født til at trædes paa, det er kun fundet op af selvkloge Mennesker, der sætter sin Visdom højere end Guds. Men sandt er det, at den Visdom er højere end vor Forstand, den Visdom, der kan hjemsøge Fædrenes Ondskab paa dem i fjerde Led. Der er ingen, som lider uden Synd, uden den ene uskyldige, som vi kalde for vor Frelser.«

»Hvad har jeg da gjort, at jeg skal lide alt dette?«

»Det er ikke godt at spørge hvorfor, fordi man ikke kan se de Ting, der bor i Hjertet; men har du ikke ofte stolet for meget paa dig selv, at du har følt dig for stor paa det og har troet dig at

være mere end andre, uden at give Gud Æren, at du har troet, at du godt kunde hjælpe dig selv uden ham? Maaske Gud nu vil vænne dig af med dette og bliver derved nødt til at slaa haardt.«

Torgrim svarede ikke.

»Guds Vilje er uransagelig,« vedblev Olav, »og saa sandt som vi tror paa, at han er almægtig, alvidende og kjærlig, gjør vi bedst i at lægge alt i hans Faderhaand, og han har lovet at være en Fader for os. Og saa skal du ogsaa se hans Kjærlighed i hans Tugtelse, der kan blive til Velsignelse for dig, hvis du bøjer dig under den. Se paa denne Ragekniv! Hvor mange Gange tror du ikke, at dette Staal har været i Ilden og paa Slibestenen, før end den fik denne haarde, skinnende og skarpe Kant. Saaledes tror jeg ogsaa, at Gud sliber en, saa man bliver til Mand her i Livet, og det tror jeg, at han gjør ved dig, Torgrim. Skal du ud i Livet og gjøre Slægten Ære, maa du være mere staalfast og sejg, ellers vil du drive for alle Vinde.«

»Gjøre Slægten Ære, ja, det har været min Drøm i Livet, men det er, ligesom der hvilede en Forbandelse over den. Jeg sidder fast her ligesom min Fa'er og kan ikke komme væk, saa jeg kan bruge mine Kræfter, det er strengt for mig paa alle Kanter, fattig Stakkel, som jeg er, — her kan jeg ikke blive, og jeg kan ingen Vegne komme.«

»Maaske dog Gud hjælper dig, hvis du beder ret varmt om det, jeg ser her ligesom Guds Finger.

Det er ofte, at en Fader maa slide for sin Søn, for at han kan komme frem i Verden og løse den Kraft, der boer i ham. Og nu skal du høre, Torgrim, Den sidste Aften, din Fader var her og troede, at han snart skulde dø, bad han mig sælge Hytten og alt, hvad han ejede, hvis der skulde hænde ham noget, og det lovede jeg, og at jeg skulde gjemme det til dig, til du blev voxen og havde det nødig. Nu er det dine Penge, Torgrim, der er rigelig nok til at komme til Amerika for.«

Torgrim saa' med store Øjne paa Morbror Olav; saa hoppede han ud af Sengen og omfavnede ham.

»Amerika! Penge! Du ved det, og du siger ikke nej!«

»Rejs med Gud, Torgrim, du maa ud, der er ikke til at være for dig her længere. Og saa skal du se, det lysner nok ogsaa her i Egnen.«

Torgrim lagde Hovedet ned paa Puden og græd. »Morbrer, Gud er en naadig Gud!« sagde han bevæget og gav Morbror Haanden.

Olav tog hans Haand op mellem sine og saa' op mod Himlen og sagde: »Du Gud, som boer deroppe, Tak for, hvad der er sket i Dag; vaag over ham paa hans Vej gjennem Livet og lad ham naa frem!«

Torgrim foldede sine Hænder. Det var, som Guds Fred kom og lagde sig over dem. Men nu rettede Olav sig op og lagde Haanden paa Torgrim.

»Nu op, Torgrim, til Dagens Gjerning; nu stiger Solen, og saa skal vi gaa fremad med løftet Hoved, indtil vi segner, og han henter os op til sit Lys.«

Femtende Stykke.

Fra den Dag af var Torgrim som et andet Menneske. Der var kommen noget saa stille og fredeligt over ham, men ogsaa noget bestemt, som man aldrig før havde set. Morbror og han talte næsten hele Dagen sammen, naar der var Tid til det, og Torgrim syntes, at han aandelig talt voxede, for hver Gang han havde hørt paa Olav. Han kunde saa trygt komme til ham med alle sine Tanker, for den gamle var saa ungdomsfrisk af Sind og Tanke, saa han forstod Torgrim i alt, hvad han tænkte og følte. Og naar Olav da kom med sin faste Tro, sit dybe Alvor, mangen Gang krydret med overgiven Skæmt, saa var det, som Torgrim blev fastere i i hvert Lem og Led. Nu bar han ogsaa sit Hoved mere frit, om Munden legede stundum et Smil, og man kunde høre ham smaanynne paa en eller anden Vise, naar han gik hen ad Vejen. Han syntes ogsaa, at han var kommen Gud nærmere i den sidste Tid og kunde bede til ham, og det gjorde ham saa godt. Stundum gik det haardt ind paa ham, naar al Sladderen fra Nabolavet kom ham for Øre, men naar

saa Morbror Olav saa' Skygger paa hans Pande, slog han ham paa Skulderen og sagde: »Vær glad i Hu, Torgrim, den Sten man ikke kan løfte, maa man lade ligge. Det er bedre at have en slidt Trøje naar Foret er rent og godt, end at den er fin udenpaa og indvendig pjaltet. En god Samvittighed er et godt For, og Vorherre ser paa det indvendige, ser du. Nu maatte Torgrim smile, og det onde var ligesom vegen bort fra ham. Det var nu afgjort, at Torgrim skulde rejse til Amerika, og han forberedte sig nu til Rejsen af alle Kræfter.

Olav sagde, at han skulde tage hen til Asmund og blive der nogle Dage. Dette gjorde han ogsaa og følte sig dobbelt frisk efter dette Ophold. Men saa var det Ingebjørg, hende, som han ikke kunde faa, og som han aldrig kunde glemme. Han havde ikke talt med hende siden den Dag, han blev løsladt af Arresten, men han stod ofte stille og stirrede op mod Hagsetgaarden for at faa et Glimt at se af hende. De sidste Dage før Afrejsen var han vemodig, som man let kan tænke sig. Han kunde ikke bestille noget, drev omkring i Skoven og paa Fjeldet, oplevede igjen alle Barndoms- og Ungdomsminder, tænkte paa sine Forældre, paa Ingebjørg, Asmund og Olav Morbror. Men saa var der en Vise om Frimodighed, som han gik og lavede, og som Morbror paa en vis Maade havde født i ham.

Han tænkte ogsaa paa Ingebjørg, og det var

det tungeste for ham, og nu, da der kun var tre Dage igjen, sagde han til Morbror Olav:

»Jeg maa se Ingebjørg en Gang til, og saa maa det være forbi mellem os.«

»Gaa i Fred, min Dreng, men vogt dig for at lægge tungere Byrde paa hende, end hun allerede har. Stakkels Pige, hun har det vist tungt nok.«

Det Kammer, hvori Ingebjørg laa, vendte ud mod Vejen. Saa var det en Aften, da alle var gaaet i Seng i Hagset, at det bankede sagte paa Ruden. Ingebjørg sad paa en Kiste; hun havde taget Baandet af sit Haar, saa det faldt løst ned over Ryggen, og knappet Livstykket op; hun fo'r op og lyttede. Saa bankede det igjen. Hun blev ganske angst, stod først stille, men saa hviskede hun gjennem Ruden:

»Er det fremmede Folk?«

»Det er det nok,« lød Svaret udenfor. Ingebjørg kjendte Stemmen, men hun turde ikke nævne Navnet højt. Hun lukkede Vinduet op paa Klem.

»Det er vel aldrig — —«

»Torgrim Strondi,« svarede det udenfor, »jeg vilde gjerne tale et Par Ord med dig, Ingebjørg.«

Ingebjørg knappede Livstykket og gik ud til ham. Hjertet bankede i Brystet paa hende, da hun skød Slaaen fra Døren og — saa' Torgrim staa for hende. Ingen af dem mælede et Ord, men de saa' kun paa hinanden; Torgrim tog hende da i Haanden.

»God Aften, Ingebjørg og Tak for sidst.«

»Selv Tak for sidst.«

Saa gik de ind i Kamret, Lyset brændte med en lang Tande, for Ingebjørg havde siddet og læst i en Bønnebog.

»Sæt dig ned.«

»Tak.«

Han satte sig paa Kisten og Ingebjørg ved Siden af. Torgrim holdt hende i Haanden og legede med hendes Fingre, men sagde ikke noget. Endelig brød det frem:

»Du er bleven saa bleg i den sidste Tid, Ingebjørg!«

»Aa ja, der er saa meget, som kan blege Kinden.« I det samme kom der en Trækvind igjennem Døren og slukkede Lyset. »Jeg maa se at tænde Lyset igjen,« sagde hun.

»Nej, det behøves ikke,« og han trak hende forsigtig ned igjen. Saa blev der ingen Tavshed.

»Det er længe siden, vi to taltes ved,« og han drog Vejret tungt.

»Ja, længe siden.«

»Har din Fa'er samme Sindelag til mig?«

»Det samme.«

»Aa ja, man kan ikke undres over det, han er som Fjeldet; hvor det en Gang har sat Foden, der staar det. Han har været haard imod mig, Ingebjørg.«

»Jeg ved det nok — men det kan blive bedre, naar vi bare give Tid.«

»Jeg har ikke noget imod ham, men skal der blive Forsoning imellem os, maa han først række Haanden.«

Ingebjørg svarede ikke, men drog et dybt Suk og saa' ned mod Gulvet, Haanden lod hun ligge i hans. Men for Torgrim var det, som det Mørke, der herskede i Kamret, havde løst hans Tunge; han flyttede sig nærmere hen til hende.

»Kan du godt lide Halvor, er det en skikkelig Karl?«

Hun fo'r op. »Du spørger saa ofte om Halvor, jeg ved ikke noget.«

»Er det sandt, at han har lejet den største Plads under Hagset af din Fa'er?«

»Ja, han fik den nok i Gaar.«

Torgrim tav en Stund; saa drog han et dybt Suk og sagde langsomt og sagte: »Hvad om du alligevel tog Halvor, Ingebjørg? Det er maaske det bedste at være sin Fa'er lydig i det længste — for imellem os to, ved du nok, bliver det aldrig til noget.«

Torgrim skjælvede i Stemmen, da han sagde det. Men nu kunde Ingebjørg ikke holde det ud længere. Hun havde længe kæmpet, Stemmen havde været mild og fast, skjønt Graaden sad hende i Halsen. Nu kunde hun ikke længere holde Taarerne tilbage, hun bøjede Hovedet ned og sagde hulkende: »Herre Gud! Herre Gud! Skulde det komme saa vidt? — jeg holder saa meget af dig, Torgrim, den

Dag, du forlader mig, er al Verdens Glæde forbi for mig.«

Det var, som Hjertet skulde briste i Torgrim. Han lagde Armen om hendes Liv og drog hende ind til sig.

»Det er bedst, det bliver saa, Ingebjørg — Guds Vilje er altid den bedste; ser du — du maa se at glemme mig og alt, Ingebjørg.«

Hun græd nu mindre voldsomt, og Torgrim sad der med Haanden om hendes Liv, medens han kæmpede for at synes rolig. Ingebjørg løftede Hovedet op, strøg Haaret fra Ansigtet; Stemmen var atter mild og fast.

»Glemme, sagde du — naar den Dag kommer, at jeg glemmer dig, maa jeg nok først glemme mig selv. — Det er en Skam, at jeg tager saadan paa Vej, men jcg kan ikke gjøre for det, det laa saa tungt for Brystet. Jeg tænkte nok, at det maatte gaa saaledes, men — Vorherre løser vel snart op for mig.« Hun sad en Stund stille, saa sagde hun mere roligt: »Du har Ret, Torgrim, det er maaske bedst, at det gik, som det gik, der skal Tid til for at kunne fatte det. Hvor lang Tid har du igjen?«

»Til i Morgen.«

»Allerede i Morgen. — Og naar kommer du igjen?«

„Det ved jeg ikke — naar man er færdig med at tale ondt om mig.«

»Herre Gud, somme Tider er det umuligt at tænke.«

»Men hver Dag vil du være hos mig, saadanne Øjne som dine findes ikke i Verden.« Ingebjørg trykkede hans Haand endnu fastere. »Vi har mange lyse Minder sammen, Ingebjørg.«

»Ja, mange.«

»Husker du hin Aften paa Fjeldet?«

»Om jeg husker?«

»Og Dansen paa Vestervoldpladsen.«

»Ja, Dansen.«

»Der kommer Lys fra slige Minder.«

»Ja, de lyser, og derfor tænker jeg saa ofte paa dem. Lad os tale lidt sammen om de Dage, Torgrim.«

Og nu sad disse to den sidste Nat sammen og hviskede til hinanden. Alle sov rundt om, mørkt var der i Stuen, mørkt var der udenfor, men fra Minderne strømmede der Lys, og det var, som de aldrig skulde skilles.

Det begyndte at dages, før Torgrim rejste sig for at gaa. »Nu maa jeg gaa, Ingebjørg; jaget Dyr er bange for Dagen.«

»Kun en lille Stund endnu, der er saa meget som jeg vilde sige, men Tankerne kan ikke komme saa hurtig frem.«

»Denne Nat kommer jeg aldrig til at glemme, Ingebjørg.«

»Ja, som du nu staar der, vil jeg altid tænke

paa dig — saadant dejligt Haar, som du har,« og hun strøg sin Haand hen over hans Hoved. »Gud ved, om du ser saadan ud, naar du kommer igjen, jeg føler det paa mig, at du kommer en Gang.«

»Du skal nok høre fra mig en Gang imellem, naar det gaar mig godt.«

»Gud velsigne dig for det, han vil nok følge dig!«

Torgrim havde sat sig ned igjen, og de talte endnu en Stund sammen. Endelig rejste han sig op.

»Nu maa jeg gaa, Ingebjørg, det maa jo ske lige saa godt først som sidst.«

Han holdt begge hendes Hænder i sine og stod er lang Stund og saa paa hende. Saa sagde han til sidst: »Det er saa underligt at tænke paa, at det er sidste Gang; jeg kan ikke selv fatte det — Farvel da, Ingebjørg, og Tak for alt, og for den Tid, vi har været sammen,«

»Farvel, Torgrim, og Gud signe dig.«

De gik langsomt ud igjennem Døren, holdende hinanden fast i Hænderne, det var, som de ikke kunde skilles. Døren var aaben, en kølig Luftning slog dem i Møde, hele Landskabet laa for dem, svøbt i Morgentaage. Torgrim stod allerede paa Trappen, der vendte han sig endnu en Gang og rakte Haanden frem. Men da bristede det for Ingebjørg, hun kastede sig om hans Hals og græd, som Hjertet skulde sprænges.

»Torgrim! Torgrim! hvad skal der blive af mig, naar du er borte?

Det sortnede for hendes Øjne, hun følte, at Torgrim trykkede hende ind til sig, hun følte sig ligesom løftet og baaret, hun følte hans Læber brænde paa sine, men mere vidste hun ikke. Da hun igjen kom til sig selv, sad hun ene paa Kisten støttet op mod Sengen, og i Haanden havde hun et Stykke sammenrullet Papir, hvorpaa stod:

Frejdighed vover sig ud som en Elv
mellem de hvasse Stene.
Mod stemmer Bakken med ludende Hvælv,
Fjeldet raaber sit: Stands og skjælv!«
Frejdighed uskræmt haaber,
leger med sølvklare Draaber.

Frejdighed slægter og Vandet paa,
naar det tindrende hviler.
Duftende Blomst det i Favnen kan faa,
Luften hvælver derover sig blaa,
saa det kan klarere strømme,
ind i Himlen sig drømme.

Er du derfor til Livsforlis
slængt ud i stride Strømme,
mød din Skjæbne paa mandig Vis,
Hjertet vorde ikke til Is,
Frem skal du altid vinde,
Vejen i Natten finde.

Tro mig, Sjælen har Vinger paa,
kan ind i Himlen flyve.
Skyer skygge vel, tunge, graa,
altid glimter dog frem det blaa:
der har Guds Øje sit Stade,
der kan du Sjælen bade.

Ja, Gud Fader dig favner blid,
ta'r dig i Armene sine,
læger Saaret, du fik i Strid,
aabner Himmeldøren saa vid,
hvisker dig i dit Øre
det lifligste, du kan høre.

Kom til mig kun paa Vejen trang,
kom med dit Suk, din Taare!
jeg skal jævne for dig din Gang,
Sukket skal vorde Sejerssang.
som Regndraaber Taarerne skulle
lokke Blomster af Mulde.

Sextende Stykke.

Det var en smuk, lys Aften, da Torgrim rejste fra sin Hjemstavn. Baaden laa færdig ved Broen, og Asmund sad blandt Rorkarlene paa Rorbænken. Han vilde følge Torgrim saa langt han kunde og være den sidste til at trykke hans Haand, Han vilde ogsaa sige nogle Ord til ham ved Afskeden, men »ligefrem, Gut,« skulde være det sidste Ord.

Dagen havde været tung for Torgrim. Olav og han gik og saa' paa hinanden, men tale kunde de ikke, Torgrim gik ofte hen og trykkede baade hans og Sigrids Haand. Det gjorde ham saa ondt, at han netop nu skulde forlade dem, da de saa vel kunde trænge til hans Hjælp, og han ogsaa nu var

i Stand til at yde den. Nu stod han paa Dørtrinet med Randselen paa Ryggen og Stokken i Haanden. Morbror stod inde i Stuen med det hvide Haar ned over Nakken, Ansigtet var mildt og alvorligt, og han holdt Torgrims højre Haand fast mellem begge sine:

»Jeg har aldrig holdt af lange Taler, men nogle Ord maa jeg dog sige dig, inden du gaar over Dørtærskelen. Elsk Gud, Torgrim, det skal være det første og det sidste; tag ham med paa Vejen og glem aldrig den Bøn, din Moder har lært dig. Vær dygtig til dit Arbejde, saa vil du aldrig sulte. Anse dig ikke for stolt til noget Arbejde, naar det er ærligt, thi han, der kører Møglæsset, er lige saa god som han, der sidder i Stadsvognen. Vær altid rede til at hjælpe andre og vær god mod de fattige; husk paa, at den, der maa bede om Mad til hvert Maaltid, har haarde Kampe at bestaa med sit Hjærte. Tro ikke paa Lykken, den stjæler ofte Kraften fra et Menneske. Lad dig ikke lokke af det, som glimrer, og tænk dig vel om, førend du svarer. Den, der skal vandre viden om, maa være kløgtig, sagde de gamle, og en bedre Byrde kan man ikke tage med sig end en god Forstand. Gjør aldrig dine Forældre Skam, for de døde kan ogsaa se og tale. Husk paa dine Forældre og det, de har sagt: Fæ dør, Frænder dør, men et hædret Navn dør aldrig for den, som har vundet det; vi dør selv, men jeg ved et, som aldrig dør, og det er Dommen over de

døde. Tal altid godt om dit Fædreland, for det er en ussel Fugl, der tilsmudser sin egen Rede. Og tænk saa imellem paa gamle Morbror og Hytten herhjemme. Og dermed Farvel! Gud signe dig og Tak for den Tid, vi har levet sammen.«

Torgrim syntes, at han aldrig havde elsket sin Hjemstavn saa meget som netop denne Aften. Det var, som alt drog ham til sig. Baaden gled stille henover, Vandet legede opad Siderne, men endnu laa alt saa lysende klart, han kunde se langt ind over Landet. Som en Sølvstribe skød Fjorden ind, Fjeldet og den langstrakte Klippevæg lukkede for den. Der blev den mørkere, men trak ned til sig baade Klippeskrænten og Skoven med de viftende Træer mod den klare Himmel, saa at alt saa' ud som et eneste skjælvende Billede. Os Fjeldet paa højre Haand laa med Guld paa Toppen, og Guldet strømmede lidt efter lidt ned over, det var, som Fjeldet svøbte sig ind i en Kaabe af blegrødt tyndt Flor. Han vendte Øjet mod Broen; der stod Morbror og gamle Sigrid og vinkede til ham. Han saa højere op mod Hagsetgaarden. Var det et Øjenforblændelse? Han syntes saa tydelig, at der bevægede sig noget rødt ud paa Trappen.

Og Baaden gled længere væk og om Bugten. Torgrim sad endnu og stirrede mod Landskabet, som vilde han indsuge hvert enkelt Træk i sig for hele Livet. Men da saa den sidste Odde svandt for hans Blik, da lagde han Hovedet ned i Hænderne og

Taare efter Taare piplede frem imellem hans Fingre. Men saa rejste han sig hurtig op i Baaden, saa, ud imod det store Hav og tog et fuldt, langt Aandedrag; og i det Suk laa det som en glad Sang: »endelig er jeg bleven fri Mand«.

Hjemme paa Broen stod endnu Olav og hans Kone, Sigrid. Da det sidste Glimt af Baaden svandt, tørrede han sine Øjne og vendte sig mod Sigrid: »Nu maa vi to gamle gaa hjem og synge en Salme og bede en Bøn for ham, der rejste, og for os, der sidder ene tilbage.« Og dermed gik de Haand i Haand op ad Bakken.

Syttende Stykke.

Fire, fem Aar er gaaede siden den Aften. Der er foregaaet store Forandringer med dem derhjemme, som vi kjender. Ingebjørg er bleven gift med Halvor, Hendes Fader gik haardt ind paa hende med det Bryllup, og hun var ham lydig. Der var dem, der sagde, at de havde set Bruden græde paa Bryllupsdagene, men ellers var hun lige mild og venlig som altid. De boede paa den største Plads under Hagset. Det gik for Resten daarligt med Hagsetgaarden; den brændte i en Uvejrsnat med Udhuse og Forraad, Lynet slog ned. Intet var assureret, Det var et haardt Stød for Tor. Det var med Nød

og næppe, at han reddede sig ud af det brændende Hus, saa stærkt havde det taget fat. Nu boede han hos sin Svigersøn Halvor. Saa var det en Solskinsdag, at Morbror Olav stavrede nedad mod Pladsen, hvor Halvor boede. Han var glad i Dag, den gamle, Fødderne kunde knap følge med, saa hurtig løb han ned ad Bakken. Han var bleven noget mere bøjet af Alderen, siden vi sidst saa' ham, men han holdt sig dog rank. Rynkerne paa Kinden var blevet dybere, Haaret hvidere, men Øjnene lige store og milde som i fordums Tid. De, som kjendte ham godt, vilde vel ogsaa sige, at han satte Foden tungere i Marken, og trak den efter sig, men dog var Gangen fast, og man kunde heller ikke vente mere af en, der var over de treds.

Ingebjørg var gaaet ned til Søen for at skure nogle Mælkekar, men Hænderne vilde ikke rigtig gaa for hende. Stundum lagde hun dem i Skjødet og stirrede ud over Fjorden. Var det Hovedtøjet, der gjorde, at hun saa gammel ud, eller var det Aarene, der allerede begyndte at tynge paa hende; Ingebjørg var ikke længere den klarøjede, rødmussede og kjønne Pige. Hun var nu bleven noget sværere men Ansigtet magrere og skarpere; Øjnene tankefulde, Hun syntes at bære paa en Sygdom. Hun syslede stille, talte kun lidt, men var venlig mod alle. Hun holdt mest af at være hjemme, og fik de hende stundum til et Gilde eller til en Dans, holdt hun sig til de gamle og var ikke at formaa til at del-

tage i en Springdans. Hun fo'r op, da Morbror Olav lagde sin Haand paa hendes Skulder og sagde:

»God Dag.«

»God Dag igjen; du er saa tidlig ude i Dag, Olav.«

»Ja, det kan du nok sige,« og gamle Olav satte sig paa en Sten og tørrede Sveden af sin Pande. »Solen brænder varmt i Dag, og det maa der ogsaa til, naar den skal lokke den gamle Bjørn ud af sin Hule og faa ham til at gaa paa en lang Vandring.«

Og Olav smilede skjælmsk og skrabede med Stokken paa Stenene.

»Naa, hvorledes gaar det nu, Ingebjørg?« og Olav saa' venligt paa hende.

»Aa jo, det gaar nu, som det kan gaa, og Vorherre er god imod mig, men længe kan det nu ikke vare. Doktoren var her for nogle Dage siden, og han sagde, at det baade kunde gaa hurtig og ogsaa trække længe ud, og her som i alt maa det jo gaa, som Vorherre vil. Han sagde ogsaa, at jeg maatte vogte mig for tunge Byrder og ikke tage noget alt for nær, men det er ikke saa let, ved du nok, der er jo altid dette gamle —«

Hun tav et Øjeblik, saa saa' hun paa Olav og trykkede hans Haand, mens Taarerne stod i Øjnene. »Har du hørt noget i den sidste Tid?« vedblev hun.

»Det er nok ikke saa helt umuligt,« svarede Olav og nikkede betydningsfuldt paa Hovedet. Nu

tog han et stort Brev op af Lommen og begyndte at brede det ud for hende. »Der skal du se.«

Ingebjørg fik som et Stik i Hjertet og holdt Haanden for Brystet. »Det er da vel ikke sandt — og jeg som netop sad og tænkte paa ham — men er det nu ogsaa virkelig fra Torgrim? — Jo, der stod: Torgrim Strondi — virkelig stod der ikke Torgrim Strondi. Ingebjørg kunde ikke rigtig komme sig igjen, hun saa' atter og atter hen paa Skrivelsen og virrede med Hovedet. »Nej, det var dog underligt, at det netop skulde komme i Dag. Og det er vel rigtig godt med ham.«

»Ja, rigtig godt.«

»Du maa komme lidt ind til mig, og saa maa du læse det for mig; du ved nok, at jeg ikke er stærk i at læse Skrift.«

Og Ingebjørg tog Karret, og de gik begge op. Da de kom ind i Stuen, sad Halvor paa en stor Skammel ved Vuggen og satte den i Gang med Foden, mens han snittede paa en Slev. Han rejste sig op, da Olav kom ind.

»God Dag, er gamle Folk saa tidlig paa Benene; det er et uordentlig Hus, du kommer ind i, saadan som her nu ser ud.«

»Ja, det er ogsaa sandt,« sagde Ingebjørg, mens hun gik og flyttede om og ryddede op alt, hvad hun kunde. Saa gik hun hen til Skabet og tog Kager og Drikkevarer, Olav var gaaet hen til Vuggen og stod og saa' paa Barnet, som sov.

»Hun ligner dig, Ingebjørg, samme lyse klare Hud.«

»Aa ja, hun kommer til at ligne sin Moder,« sagde Halvor, der stod ved Siden af, »men kom nu og sæt dig ned.«

»Tak«, og Olav tog Plads ved Bordet.

Ingebjørg kom med Traktementet og bød Olav. Saa satte hun sig ned ved Vuggen og vuggede. Halvor sad ved den anden Ende af Bordet og snittede paa sin Slev.

»Der er kommet Brev fra Torgrim Strondi i Dag,« sagde Ingebjørg.

Halvor slap Kniven og Sleven; det Navn blev sjelden eller aldrig nævnt der i Huset. Men saa tog han sig igjen i det og spurgte hurtig: »og det gaar godt?«

»Ja, det gaar godt.«

Brevet fra Torgrim lød saaledes:

»Kjære Morbror!«

Da jeg fik det sidste Brev og hørte om alt derhjemmefra, blev jeg saa underlig om Hjertet. Det var, ligesom du stod for mig, høj og alvorlig, som hin Aften, da jeg rejste, og med dig fulgte hele Nabolaget. Jeg var ikke i Stand til at arbejde i de Dage, jeg faldt i Tanker over Bogen. Jeg roede paa Fjorden eller sad i Stuen hos dig og Sigrid eller fløj op over Fjeldet, der sagde til mig »Velkommen hjem«. Og saa blev Længslen saa stærk, at jeg maatte skrive, uagtet det koster mange Penge

at faa det af Sted, men saa maa du ogsaa strax sende Brev igjen til mig, og du har selv lært mig: »Den sulter ikke, som dyrt kjøber.« Og Gud skal vide, jeg har saa meget at takke dig for, Morbror, saa skulde jeg begynde at samle det altsammen, blev jeg aldrig færdig. Havde du ikke været til, havde Torgrim Strondi aldrig været den, han nu er, eller bleven til noget i Verden. Men nu lysner det op for mig, Morbror, ja det lysner. Da du sidst hørte fra mig, var det ikke saa godt. Du ved, hvorledes jeg i den første Tid maatte drage omkring fra det ene Sted til det andet, sultede og døjede ondt, kom sammen med meget Skarnsfolk, der vilde lokke Pengene fra mig, saa jeg tilsidst ikke vidste, hvor jeg skulde vende mig hen. Men saa mindedes jeg de Ord, du havde sagt til mig hin Aften ved Afskeden, og det gav mig Kraft, og jeg bad til Gud om, at han vilde hjælpe mig. Gud velsigne dig for de Ord og for alt, hvad du har sagt og gjort for mig. Nu er jeg da fri for at være Skopudser og Stenhugger, som jeg maatte drive paa med i Begyndelsen. Jeg er endnu hos Præsten, som jeg skrev om sidst, og jeg skal være der, til jeg bliver færdig. Her er da ogsaa gode og venlige Mennesker. Jeg kan ikke begribe, hvad der er ved mig, siden de kan være saa skikkelige imod mig. Jeg er som Søn i Huset, og Præsten hjælper mig med Studeringen. Og hvor meget har jeg ikke lært, og nu kommer det mig ogsaa til Gavn, det jeg har lært af Studenten. Der

var en Tid, da jeg troede, at jeg vidste alt og ikke behøvede at lære mere, men det kom vel egentlig af, at jeg ingen Ting kunde. Nu er det det modsatte; jeg synes, at jeg kan ingen Ting, og Verden er saa stor og rig. Jeg har lavet mange Viser herovre, Morbror, og skrevet om andre Ting, som er kommen over mig. Præsten har faaet fat i dem og sat dem i et Blad, der kommer ud her, saa jeg har faaet baade Penge og Berømmelse for det. Det er underligt her i Amerika, der kommer en saadan Virkelyst over Folk. Jeg har truffen Folk, der hjemme drev omkring fra Gaard til Gaard med Tiggerposen, og her er de blevne ansete og dygtige Karle. Og det er, fordi her maa man arbejde, saa Sveden driver af én. Her tager man ikke Fattigdommen under Armene som hjemme, hvor Folk frivillig lægger sig paa Fattigvæsenet. Og ikke er der nogen Forskjel paa Folk som derhjemme. Gid jeg havde det Næsedyr af en Skolemester herovre, saa skulde han se — men det er ikke værd at tale ilde om Folk, naar man selv har det godt. Men saa meget er vist, at en Stenhugger er lige saa meget hædret som den fineste Embedsmand, naar han bare er en skikkelig, dygtig Karl, dygtig til sit Arbejde, for det staar højst i Amerika. For Resten er det dog bedre at bo hjemme i Norge; jeg kan ikke begribe, at de, som ikke behøve det, bosætte sig her.

Jeg læser paa Kraft, og Præsten sagde til mig i Gaar: »bliver du ved at læse saa flittig, saa kan

du blive Præst om 5 eller 6 Aar. Det gaar hurtigere her paa Præstegaarden end derhjemme, hvor de gjør saa mange Bukkespring. Og kan jeg da ikke sige, at det begynder at lysne for mig? Det, jeg har drømt om i saa mange Aar, det staar nu lyslevende for mig, og jeg kan næsten gribe det med Haanden. Jeg mindes nu den Aften, da jeg gik sammen med Ingebjørg til Vestvoldpladsen og jeg fortalte hende, at jeg vilde være Præst. Ingebjørg — ja du maa nu hilse hende mange Gange fra mig; hun stod altid for mig i Lighed med Mo'er. Jog har set mange kjønne Piger herovre, baade i Fløjl og Silke, men der er ingen, der har saadanne Øjne som Ingebjørg. Det var vel godt, at hun bestemte sig for Halvor; bare han vil være god imod hende. Gid jeg dog en Gang kunde se hende igjen! Men det er vel ingen Sandsynlighed for; du ved selv, hvorfor. Du Morbror, har du aldrig hørt noget senere om Ilden paa Hagset? Tror Folk endnu, at det var mig, der har gjort det? Det er det eneste, som piner mig her, ofte ligger det saa tungt over mig, at jeg næsten kunde græde, og Gud ved dog, at jeg er uskyldig i det. Han vil vel en Gang klare den Sag, sent eller tidlig; førend det er oplyst, kan jeg ikke tænke paa at komme hjem. Skriv saa snart som muligt om dette, om du kan faa noget Lys i Sagen, og bed Halvor om at hjælpe dig. Det gaar ofte saadan til, at den, der begynder Sagen, ogsaa maa ende den, og nu har han jo ikke noget mere at frygte af mig.«

Olav standsede og saa' op, for der faldt noget klingrende paa Gulvet. Det var Halvors Kniv. Han bøjede sig ned og vilde tage den op, men Haanden rystede.

»Jeg skar mig i Fingeren,« sagde han, rejste sig op og gik ud.

Olav saa' en Stund efter ham, saa gav han sig igjen til at læse Brevet; der var et lille Stykke tilbage.

»Jeg gad vist, om jeg vil kjende mig igjen, hvis jeg nu kom hjem? Og Hagsetgaarden, som blev ødelagt af Ilden. Jeg kom til at huske paa Tors Ord, at før skulde Hagsetgaarden svie af over Hovedet paa ham, førend jeg skulde faa Lov til at sætte min Fod indenfor Døren. Han er vel nu bleven noget bøjet og stille, saa kan jeg tænke paa ham med noget mere Fred, end jeg før kunde. Tror han endnu, at det er mig, der har sat Ild paa? Gid jeg dog kunde faa at vide, hvem der har gjort det! Og Asmund, som det er gaaet saa godt for. Du maa lade ham læse mit Brev, naar Ingebjørg har læst det, og bede ham hilse Astrid, lille Aage, Torgrim og Marit og hvad alle disse Krøltoppe hedder, som mylrer derhjemme. Kan det ikke lade sig gjøre, at han og Ingebjørg lagde nogle Ord ind i dit Brev? Det vilde blive en Glædens Dag for mig, naar jeg modtog det. Hils nu alle, som tror paa Torgrim Strondi. Og nu lev vel, Morbror, og jeg maa sige

nu, som jeg altid tænker: Gud velsigne dig for alt, hvad du har gjort for mig.

Torgrim Strondi.

P. S. Naar du skriver næste Gang, er min Adresse den samme.«

Da Olav saa' op, sad Ingebjørg og tørrede sine Øjne med Forklædet. Han saa' en Stund paa hende, saa sagde han:

»Naa, hvad siger du om dette, Ingebjørg? Det er en Gut, som kan kravle op i Højden.«

»Ja, du maa saa sige,« svarede Ingebjørg med et Smil. Der blinkede endnu en Taare i Øjenkrogen, den tørrede hun væk, og hun havde længe ikke set saa lykkelig ud som netop nu.

»Og saadan som han kan stile et Brev, han bliver nok til Slut en stor Mand.«

»Præst om 5 Aar — naar han siger det, kan man stole paa det — og her staar det: Præst om 5 Aar.«

De sad endnu en Stund og talte om dette, saa rejste Olav sig og stoppede Brevet i Lommen og vilde gaa hjem. Ingebjørg bad ham saa inderlig om at blive lidt endnu, han maatte smage paa hendes Kager, og saa var der en Ting til, hun vilde saa gjerne høre Brevet en Gang til; »det gjør lige saa godt som en Salme.«

Morbror Olav lod sig ikke bede to Gange om det, Brevet kom igjen op af Lommen, og Olav læste.

Da de skiltes, var det højt op ad Dagen. Ingebjørg fulgte Olav ud paa Trappen, og da hun saa kom ind igjen, gik hun hen til Skabet, trak en Skuffe ud og tog et Stykke forkrøllet Papir frem af en lille Æske. Saa satte hun sig hen ved Vuggen og satte den i Gang med Foden, bredte Papiret ud paa Skjødet og stirrede paa Skriften, endskjønt hun kunde udenad alt, hvad der stod. Det var Torgrim Strondis Vise.

Mens hun sad der, aabnedes Døren, og en gammel Mand traadte ind. Kjender du ham igjen? Han ser nu lige saa gammel ud som Morbror Olav, endskjønt de, som kjender ham, vidste, at han var mindst 10 Aar yngre. Ryggen var mere bøjet, han havde ogsaa flere Rynker i Ansigtet, men der var ogsaa sket meget i den sidste Tid, der nok kunde bøje en stærkere Karl end Tor Hagset. Tor havde hørt, at gamle Olav var inde, og at der blev talt om Torgrim, derfor holdt han sig udenfor, indtil Olav var gaaet. Nu stod han en Stund stille og saa' paa Ingebjørg. Hendes Øjne var røde af Graad. Saa gik han hen til den anden Side af Vuggen og satte sig paa en Stol. Nu først lagde Ingebjørg Mærke til ham.

»Er det dig? Du kommer tidlig i Dag.«

»Aa, det er vel den Tid, det plejer at være.«

Saa blev der et Øjebliks Tavshed. Ingebjørg havde gjemt Papiret og taget sit Strikketøj frem. Tor sad og vuggede med Foden.

»Du holder vel nok af dit Barn?« spurgte han efter en Stund.

»Skulde jeg ikke holde af mit eget Barn?« og hun bøjede sig ned og kyssede Barnet paa Kinden; det laa og sov, rødmusset og sund at se til.

»Aa ja — det er jo ikke saa underligt — det er ogsaa et pænt Barn.«

Saa blev der atter en Tavshed. Tor bed sig i Fingrene. »Du har det da godt nu, ikke sandt Ingebjørg?«

»Jeg kunde vel ikke have det bedre.«

»Nej, det er sandt,« og Tor nikkede bifaldende med Hovedet, der er ikke mange Mænd, der er saa gode som Halvor.«

»Nej, det er ganske vist.«

»Det var i en god Time, at de to kom sammen.«

Ingebjørg saa forundret paa sin Fader. »Det var Synd at sige andet, men hvorfor spørger du om det?«

»Aa, ikke for noget — det faldt mig nu saadan i Sinde,« og han slog Knæerne mod hinanden. »Men du maa nu ud at se til Maden, Ingebjørg, jeg skal nok passe Barnet saa længe.« Og nu saa' han op.

»Ja det er sandt — tænk, er det saa langt op ad Dagen?«

Og Ingebjørg rejste sig op, lagde Strikketøjet fra sig og gik ud. Tors Øjne fulgte hende lige til Døren.

Attende Stykke.

Ingebjørg havde ikke set Halvor, siden han gik ud af Stuen. Det blev Aften, Natten gik ogsaa, og endnu var Halvor ikke kommen. Hun blev bange og spurgte i Nabolaget, om de ikke havde set ham. Nogle havde set ham Dagen før ud paa Eftermiddagen gaa med en Øxe paa Skulderen hen mod Storgaarden, andet vidste de ikke. Ingebjørg sendte da Bud derhen.

Jo, Halvor havde været der. Han var kommen langsomt gaaende, men havde standset, da han hørte Musik, og havde sat sig ude i Gaarden. Husbonden var da kommen ud og bedt ham ind for at smage paa Øllet og tage sig en Dans. Halvor vilde ikke i Begyndelsen, men lod sig dog senere overtale, satte Øxen i Brændeskuret og gik ind. Folk, som havde været der, sagde, at han saa' tristere ud end ellers, sad stille paa en Bænk og talte ikke med nogen. Men senere hen ad Aftenen havde han drukdet og drukket, saa at han til Slut blev den muntreste af dem alle. Han havde lét og spaset med Pigerne, og talt om Torgrim Strondi, saa de ikke kunde forstaa, hvor han vilde hen, og efter hver Dans havde han raabt paa mere Øl. Til sidst var han falden om paa Gulvet, døddrukken; de havde lagt ham i en Seng, men om Morgenen var han borte, og Øxen ogsaa. Efter den Tid var der ingen, der havde set mere til ham.

Ingebjørg blev saa dødelig angst; det anede hende, at der var hændet noget med ham. Men saa huskede hun pludselig paa, at han Dagen i Forvejen havde talt om, at han vilde til Skoven og hugge noget Brænde, og derfor havde han Øxen med. Hun sendte da nogle Karle ud for at lede efter ham. En Stund efter kom de tilbage, bærende noget paa en Baare. Det var Halvor. De havde fundet ham i Skoven, liggende uden Bevidsthed. Han havde et dybt Saar i det ene Laar, og Øxen laa ved Siden af. Han blev nu lagt paa en Seng, og Doktoren blev hentet, men det varede længe, inden han kunde faa ham vækket til Bevidsthed. Øxen var gaaet dybt ind, og han havde næsten forblødt sig, inden Karlene kom. Undertiden slog han Øjnene op, saa' sig omkring uden at kjende nogen og faldt saa igjen hen i en dødlignende Dvale. Han havde tabt Mælet, men Læberne bevægede sig imellem, som om han vilde sige noget. Saaledes laa han hele næste Dag.

Ingebjørg havde stillet Vuggen hen til Sengen, og der sad hun som fastnaglet med Strikkestrømpen i Haanden og lyttede efter, om der var noget, han vilde. Gamle Tor tog sig af Gaardbruget, men han var ofte henne og kiggede ind ad Døren; han var bange for, at der skulde ske nogen Forandring med ham, og han mente, at han da kunde være til Hjælp for Ingebjørg, der var ganske alene. De afløste hinanden i at vaage om Natten.

Den tredje Dag begyndte han at blive aldeles

ustyrlig. Han talte vildt og væltede sig om i Sengen, saa man maatte holde ham fast. Han raabte højt, og stirrede vildt paa de nærmeststaaende og spurgte, om Torgrim sagde, at han vilde komme og dræbe ham. Saa lo han og kaldte paa Mons. Et Øjebliks Stilhed kunde undertiden indtræde, men saa tog han igjen fat endnu vildere og vilde op for at kaste Torgrim ud af Døren, for han havde ikke gjort noget. Snart vidste hele Egnen det, og Doktoren havde sagt, at Halvors Liv stod ikke til at redde. Saaledes fortsattes det endnu nogle Dage. Saa blev der sendt Bud efter gamle Olav med Bøn fra Ingebjørg, om han vilde komme saa hurtig som mulig, for Halvor havde spurgt efter ham. Da Olav kom, sad Ingebjørg grædende ved Sengen. Tor var ogsaa til Stede, og en Præst stod og holdt den syges Haand. Ingebjørg bøjede sig ned til ham og hviskede: »nu er Olav kommen, du vilde jo tale med ham.«

Det var, som Livet blussede op i den syge ved disse Ord, han rejste sig op paa Albuerne og stirrede omkring sig:

»Hvor? . Hvor?«

Olav kom hen til ham, og Halvor tog fat i hans Haandled.

»Hvor er Torgrim? Er han her? — nej, det er sandt, han er jo langt borte.« Han sank atter tilbage paa Sengen. Da han havde samlet sig lidt igjen, tog han Olavs Arm. »Hør her,« hviskede

han, »det var ikke Torgrim, som gjorde det. Det var Mons, som stak Ild paa. og jeg saa' til — det var mig, der sagde, at han skulde gjøre det. Jeg vidste godt, at Torgrim kom den Aften. Jeg havde hørt ham sige det til Ingebjørg i Bryllupsstuen, og jeg stod og lurede paa ham. Gud forlade mig den Ondskab, jeg har ikke siden haft en glad Time. Og Ingebjørg har vist heller ikke været glad, skjønt jeg gjorde, hvad jeg kunde; jeg var syg af Kjærlighed til hende den Gang og rent ude af mig selv.«

Han stødte Ordene frem, men det var, som om de længe havde brændt ham paa Tungen, og som om han væltede en tung Byrde fra sig. Der var saa stille i Stuen, saa man kunde høre hvert Ord. Opmærksomheden havde været fængslet til Halvor, saa ingen havde lagt Mærke til Tor Hagset. Da han havde hørt Torgrims Navn nævne, bøjede han sig frem over og lyttede efter. Da Halvor sagde: »Torgrim har ikke gjort det,« faldt han tilbage paa Bænken og vred sine Hænder.

Hen ad Dagen havde den syge talt med dem alle, han havde bedt Ingebjørg tilgive alt det onde, han havde gjort hende. Stemmen var nu bleven kraftigere:

»Hver Gang jeg var paa et eller andet Sted, og de nævnede Torgrims Navn, var det, som Fødderne brændte under mig, og jeg maatte liste mig ud. Det var Grunden til, at jeg altid var saa mørk og stille. Men den Dag, jeg hørte hans Brev oplæse,

var det, som Hjertet skulde briste i mig. Jeg maatte hitte paa noget, for at komme væk, men fandt ikke Fred nogen Steds. Jeg forsøgte at finde Glemsel i Drik og Dans, men Tanken fulgte mig stadig. Jeg fik ikke en Gang Fred om Natten; endskjønt jeg var tung i Hovedet af Drik, kunde jeg dog ikke sove. Saa stod jeg op midt om Natten og løb væk; for jeg vilde ikke have, at nogen skulde se mig, saadan som jeg saa' ud. Jeg tog Øxen med og gav mig til at arbejde i Skoven. Men Tankerne vilde ikke forlade mig. »Bed Halvor hjælpe dig,« havde han sagt; det summede mig om Ørene, og hvordan det nu gik eller ej, saa gled Øxen fra mig ind i Laaret, saa jeg tabte Bevidstheden.«

Henad Aften sagde han: »Herre Gud, hvor det er godt at have lettet sit Hjærte. Nu skal jeg først begynde at leve.«

Men den Aften døde han.

I flere Dage efter hørte man ikke et Ord af Tor Hagset. Morbror Olav blev nogle Dage hos Ingebjørg, men Tor talte ikke til ham. Saa kom den Dag, da Halvor skulde begraves — og Olav vilde tage hjem til sit. Da kunde Tor ikke bære paa det længere. Ingebjørg og han var alene inde i Stuen.

»Du maa give din Fader Haanden« havde han sagt. Hun gav ham Haanden. »Jeg mente det dog godt med dig, jeg troede det i det mindste, men Synet kunde ikke naa langt nok.«

Han vilde sige mere, men Stemmen svigtede ham saa vendte han sig om. Senere hen spurgte han, om Olav skulde rejse hjem den Dag. Ingebjørg fortalte det til Olav, og saa blev han til den næste Morgen. Da han skulde til at gaa, tog han Tor i Haanden.

»I Dag skriver jeg til Torgrim.«

»Saa—aa? ja saa maa du hilse ham.«

»Er der ellers ikke noget?«

»Aa nej — der er vel ikke stort andet — ja, du kan jo sige ham — ja, du skjønner det nu bedst selv« — han holdt endnu fast paa Olavs Haand. »Ja, du kan sige, at hverken Hagset eller Tor er til mere,« og Tor drog et langt Suk.

Nittende Stykke.

Ti Aar er gaaede, siden Torgrim Strondi forlod Landet. Men endnu staa Lierne lige grønne, og de gamle Fyrretræer bøje sig endnu ud over Afgrunden, og Fjorden ligger lige blank og skinnende som før, Maagerne vugge sig paa Bølgerne, og Baadene glide henover. Mange Træer er blevne huggede om og kommen ind til Byen; kun ét har holdt ud, og det er gamle Olav. Han sidder endnu i sin Stue, lige rank og kjæk, men han holder sig mere inden Døre. Den gamle Bibel, Snorre og Stamtavlen staa endnu

paa samme Plads, men bliver ofte taget frem, naar Olav har faaet Brillerne paa. Sigrid breder endnu Dugen for ham paa Bordet. Nu gaar det lidt langsommere, for hun ryster paa Haanden, men Rokkehjulet kan hun træde lige saa flinkt som i gamle Dage. For Resten sørger hun for Husstellet som altid, taler ikke meget, men lytter gjerne efter, naar Olav læser for hende i Bibelen. Den eneste Forandring er den, at hun sætter Kaffekjedlen to Gange over Ilden; før var det én Gang om Dagen. Men nu ved hun, at gamle Olav gjerne vil have sig en Taar, naar han har sat sig til Rette, og det er koldt i Vejret. Saa sidde disse to gamle og tale sammen om Torgrim og om fordums Dage. Og Olav ser da altid hen til Væggen, for der hænger Torgrims gamle Trøje og Hue, de Ting tog han ikke med sig. Og saa bliver Olav stille. Han føler nu, at Alderen begynder at melde sig, og at han er saa ene. Men han taler aldrig om det til nogen.

Saa var det en Eftermiddag, at Olav sad alene i Stuen. Det var begyndt at blive mørkt, og han havde tændt. Selv sad han paa en Bænk ved Arnen og varmede sig lidt. Da kom han til at tænke paa, at det var længe siden, at han havde hørt noget fra Torgrim. Sigrid var inde i Kamret ved Siden af og lavede Sengen i Stand. Ligesom han sad og tænkte, fo'r han op ved en Banken paa Døren. Han rejste sig og gik hen og skød Slaaen fra og saa' ud. Der stod en høj Mand med en Kappe slængt over Skul-

drene og for øvrigt fint klædt, men Olav kunde ikke skjelne Ansigtstrækkene. Han kom ind i Stuen, og Lyset faldt paa hans Ansigt. Det var brunet af Vejret, og store blaa Øjne lyste Olav i Møde. Efter at de en Stund havde set paa hinanden, løb han hen og omfavnede den gamle:

»Morbror, gamle Morbror — du ligner dig selv og saa kjøn som du er.«

Det var et Held, at Olav havde noget at støtte sig ved, for ellers var han falden om. »Det er ikke muligt,« udbrød han og løftede Lyset op og holdt det henimod den fremmede, men Haanden rystede saa stærkt, at store Klatter Talg faldt ned paa Gulvet — »ja mænd, det er ham — Torgrim — lille Torgrim — Øjnene er der, og Stemmen ogsaa — jo, det er Torgrim.«

Og den gamle Mand med det snehvide Haar græd af Glæde, medens Torgrim holdt ham i Haanden og klappede ham paa Skuldren. Men nu fik Olav rigtignok travlt. Han satte Lyset fra sig og tog det igjen, han satte en Stol frem, men satte sig selv paa den med Lyset i Haanden. Og nu lo han og talte uafladelig — det var næsten umuligt for Torgrim at faa et Ord indført, og han kunde ikke andet end smile ad den gamle, saadan som han gik og tumlede omkring. Torgrim havde lagt Overtøjet af sig, og nu kunde man først se, hvilken en smuk Karl han var bleven til.

»Men Sigrid,« raabte Olav og fo'r op af Stolen.

Han var bleven hel let paa Foden. Og han løb ind efter Sigrid. En Stund efter kom han slæbende med hende; han havde ikke en Gang givet hende Tid til at sætte Hovedtøjet lige paa. Da hun saa' Torgrim, begyndte hun at neje og neje.

»Nej se, der er gamle Mo'r Sigrid,« udbrød Torgrim og løb hen imod hende, »kjender du mig igjen?«

Sigrid stod med foldede Hænder og stirrede paa ham. »Det er dog vel ikke muligt — nej, hvor han er bleven stor, og han var ikke større end som saa, den første Gang han var her og spiste tyk Fløde.«

»Tag mig nu igjen, sagde Kvisten, den voxede op over Stammen; men nu maa du se til at faa Kaffekjedlen sat over, og det strax,« og gamle Olav skuttede sig af Glæde, og saa gik han hen og dunkede Torgrim saa smaat i Ryggen, men saa huskede han lige med et paa, at han slet ikke endnu havde hørt noget om Torgrim selv.

Det var ti Aar, rige paa Kampe og rige paa Sejre, som han nu rullede op for dem. Samtalen gik livlig, Kaffen dampede fra Kjedlen, og de sad hver med sin Skaal Kaffe, mens Torgrim blev ved at fortælle. De gamle sad hver paa sin Side af ham og lyttede saa alvorlig til hans Fortælling, som om de var i Kirke, og saa' ham ind i Øjnene.

»Og nu er du bleven Præst, og nu er du kommen hjem, og nu bliver du vel hjemme hos os.«

»Det kommer an paa, hvorledes alt vil føje sig,

men saa meget er vist, at fra nu af hører vi to sammen og skal aldrig skilles ad,« og han trykkede de gamles Hænder.«

»Og nu maa du fortælle mig, Morbror, hvorledes det gaar med Ingebjørg og alle de andre her paa Egnen.«

»Aa, det er nu saa op og ned. Du ved jo nok, at hun bærer paa en Sygdom, og det er bleven værre, efter at Halvor er død. Hun anstrengte sig for meget den Gang, Stakkel. For Resten gaar hun nu og pusler om den gamle Fader, lige venlig og lys som før.«

Torgrim blev saa underlig stille. »Jeg vil i Morgen tage tidlig derhen, Morbror, det bliver underligt for mig at se hende igjen. Og Tor, hvorledes gaar det med ham?«

Du vil næppe nok gjenkende Tor. Han er bleven bøjet og søger ogsaa Guds Ord mere end før, men han vil ligesom ikke være det bekjendt.«

»Ja saa — og Asmund, Morbror?»

»Ja vent nu, Dreng. Jeg maa da først faa Lov til at fortælle ud om den ene, førend jeg tager fat paa den anden. Jo, Asmund har det godt. Du kan tro, han er gaaet frem i Anseelse i den sidste Tid, det varer vist ikke længe, inden han kommer til at sidde i Thinget. Han var Valgmand nu den sidste Gang. Gaarden driver han op, og Astrid hjælper til. Ja, du skulde bare se alle de Krøltoppe, som er komne til deroppe.«

Torgrim lo. »Ja, jeg maa ogsaa derhen i Morgen, det skal blive morsomt at se dem alle igjen. Du kommer til at røre dine Ben, Morbror.«

»Ja, hvis du vil tage mig paa Ryggen, naar jeg ikke orker mere,« svarede Olav og saa' skælmsk hen til Torgrim.

»Det forstaar sig, du har nu saa længe støttet mig, at det er paa Tide, at jeg bærer dig. — Men hvad ser jeg, der hænger min Sandten min gamle Trøje og min Hue.« Og Torgrim gik hen og halede Trøjen ned fra Væggen. »Nej, akkurat som før — lappet paa Albuen — nu vil jeg prøve, om jeg kan komme i den.« Og den unge Præst rev Frakken af, og snart stod han i Vadmelstrøjen og den toppede røde Hue paa Hovedet.

Olav og Sigrid rystede paa Hovedet og lo. »Du er da næsten det samme Barn endnu, Torgrim.«

»Ja troede du da, jeg var bleven gammel? Se bare, hvor den passer mig, men den har nu ogsaa altid været for vid til mig. Ved du hvad, Morbror, den tager jeg paa i Morgen, naar jeg gaar til Ingebjørg, saa kjender hun mig bedre. Den havde jeg paa sidste Gang, vi taltes ved. Min gamle Trøje! — Jeg er saa ung i Sind i Aften, Morbror, at jeg rent glemmer, at jeg er over 30 Aar.«

Det led langt ud paa Natten, før de gik i Seng hos gamle Olav. Der var saa meget at fortælle, saa meget at spørge om. Men til Slut mærkede nok Torgrim, at det gik for vidt.

»Men jeg glemmer rent, hvad Klokken er — du skulde jo have været i Seng for længe siden, Morbro'r.«

»Aa, det haster ikke, det er ikke hver Dag, vi faar slige Gjæster.«

»Ja, men nu maa du gaa i Seng, og jeg faar vel mit gamle Kammer.«

»Jeg har ikke noget bedre at byde dig, du maa tage til Takke med det.«

»Det bedste er godt nok. God Nat, Morbror.«

Torgrim var alt ude af Døren, og Olav holdt Lyset, for at han kunde se at finde Vej. Saa kaldte han: »Torgrim«. Han kom tilbage,

»Hvad er det, Morbror?«

»Aa, det var ikke noget, jeg vilde bare se dig endnu en Gang og saa sige god Nat.«

»God Nat, god Nat.«

Tyvende Stykke.

Det var temmelig tidlig paa Morgenen, da gamle Olav og Torgrim begav sig paa Vej til Ingebjørg. Den første havde sendt Bud til hende om, at der vilde komme én i Besøg til hende, som hun godt kjendte. Han var bange for, at Overraskelsen vilde tage for stærkt paa hende. Olav var i sin Søndagsdragt, men Torgrim gik i sin gamle Trøje og Hue,

saa Olav kunde ikke lade være at smile, hver Gang han saa' paa ham. Munden stod ikke paa dem den hele Vej, for hvert Øjeblik maatte Torgrim standse for at se efter dit og saa efter dat, saa Olav næppe kunde faa ham med sig; men da de endelig fik Gaarden i Sigte, tog Torgrim saadanne lange Skridt, at den gamle knap kunde holde Skridt med ham. Høstfolkene var i fuldt Arbejde paa Markerne; de gloede paa Olav og hans Følgesvend, der hilste og gik foran. Da de nærmede sig Huset, rykkede Olav ham i Armen.

»Kan du se den Mand derhenne, som staar og graver i Jorden?«

»Ja!«

»Det er Tor Hagset.«

»Det kan ikke være sandt! nej, hvor han er bleven gammel; tal til ham, Morbror.«

Olav gik hen til ham. »God Dag, Tor! Gud signe Arbejdet.«

»Tak, tak, er du saa tidlig ude i Dag?«

»Ja, ser du ikke, hvad Følge jeg har med mig?«

Tor saa' op, han kjendte Torgrim igjen, og der fo'r en Skygge over hans Ansigt, og han tog med begge Hænder om Spaden. Saa saa' han igjen ned og mumlede »Velkommen hjem.«

Torgrim havde ventet, at han vilde have sagt noget mere, han saa' paa ham uden at svare, men Tor lod, som han ikke lagde Mærke til det, og be-

gyndte igjen at grave. Torgrim saa' hen til Olav og rystede undrende paa Hovedet.

»Er Ingebjørg hjemme?« spurgte Olav.

»Det er hun vist,« og Tor kastede en Skovl Jord hen og satte Foden paa Spaden for at grave videre.

»Farvel, Tor.«

»Farvel,« og Tor tog ivrig fat paa sit Arbejde. Men de havde ikke faaet vendt sig, før Tor rettede sig op og stirrede paa dem, indtil de var forsvundne ind ad Døren. Efter den Tid fik han ikke meget gjort ved Arbejdet.

Ude paa Pladsen løb en lille lyshaaret Tøs og legede med Smaasten. Torgrim standsede og saa' lidt paa hende; det var, som han saa' Ingebjørg den første Gang, hun var paa Strondi.

»Det er lille Ingebjørg,» sagde Olav og kaldte paa hende. Men ikke saa snart havde hun set de fremmede, før hun begyndte at brøle og løb ind til Moderen og hang sig fast i hendes Kjole. Ingebjørg havde modtaget Budet fra Olav og var meget spændt paa, hvem det dog kunde være. Hun vidste kun én, men ham kunde det umuligt være. Hun havde i en Hast pyntet sig med et snehvidt Skaut (Hovedtøj), et blomstret Forklæde og en Sølje i Brystet. Hun havde baade fejet og skuret, saa alt i Stuen var saa skinnende hvidt. Hun stod netop og satte nogle Kopper paa Plads, da den lille kom skrigende ind og fortalte, at det var fremmede Folk. Hjertet bankede, da hun gik hen til Døren, og der — stod Tor-

grim lige for hende. Hun veg tilbage, for hun havde ikke tænkt sig, at han saa' saadan ud. Hun vidste, at han var bleven Præst, og saa troede hun, at han var kommen i sin Præstekjole, og saa havde hun tænkt paa, medens hun gik og arbejdede, hvorledes hun skulde tage imod ham. Men der stod han nu, akkurat som før i den gamle Trøje og Hue, lige saa ubetydelig som hun selv var. Hun følte et Stik i Brystet, hun maatte sætte sig ned paa en Kiste, som stod i Nærheden. Torgrim stod saa længe og saa' paa hende, indtil han fik Taarer i Øjnene; saa gik han hen til hende og gav hende Haanden. Hun rettede sig op, og saa holdt de hinanden i Haanden, men ingen af dem kunde sige noget.

Endelig satte Torgrim sig ned paa Kisten ved Siden af hende, og Samtalen kom i Gang. Det var, som Ingebjørg tøede op, efter hvert som hun kom ind i det, hun var ikke længere undselig for ham, hun spurgte flere Gange, om han virkelig var Præst, om han virkelig havde været saa længe borte, eller om alt havde været en Drøm. Torgrim svarede og spurgte, og frem kom alle gamle Minder og alt det, som var sket i de ti Aar, de havde været skilte. Morbror Olav var gaaet strax igjen, han vilde, at de skulde være alene, men da han syntes, at nu varede det for længe, kiggede han ind. Der sad de midt i Samtalen og havde ikke tænkt paa at holde op endnu.

»Du talte om at besøge Asmund i Dag — nu

blæser det op til en frisk Kuling, saa vi kan nemt komme over Fjorden.

»Asmund? — aa nej, det kan være det samme i Dag, jeg har endnu mere at tale med Ingebjørg om, og — — —«

»Du maa nu ogsaa slaa dig til Ro, Olav,« sagde Ingebjørg, »du har vel ikke noget at haste efter. Du skal strax faa noget at spise.«

»Ja, ja da,« smaalo Olav, »jeg er nok kommen med Næsen i Hvepsereden; men nu skal jeg gaa ud igjen og se til Flødegrøden, jeg har nok snuset efter noget, maa du vide, og fundet den store Gryde.«

Saa gik da Olav, og Torgrim blev siddende en lille Stund til og nok en Stund, og da de endelig gik hjem over, var det langt hen paa Aftenen. Og Torgrim havde lovet ved det sidste Haandtryk, at han skulde komme igjen den næste Dag.

Ingebjørg stod ved Vinduet og saa' efter ham, saa langt som Øjet kunde naa. Da hun saa mærkede, at alt blev stille omkring hende, blev hun saa underlig mat, og hun var lige ved at falde om. Hun støttede sig til Døren, men det sortnede for hendes Øjne, og hun maatte gaa ud og drikke noget Vand. Saa var det, som det gav sig lidt, men saa kom der en Skælven over alle hendes Lemmer. »Det kommer vist af, at jeg har anstrengt mig saa meget i Dag,« tænkte hun, tændte Lyset og fik Barnet i Seng; saa gik hun hen til Skabet eg tog Torgrims Vise frem. Nu satte hun sig hen med Visen paa Skjødet og

gjeonemgik alt, hvad hun havde oplevet, og især den Tid, hun havde været sammen med Torgrim, Minderne fra hendes Barndom. Hun havde gjenset ham, og det var den gamle Torgrim. Nu holdt hun den Vise i Haanden, som han havde givet hende, da han rejste, og alt, som laa dem imellem, var for hende som en Drøm. Hun tog Biblen frem, læste et Stykke i den, saa takkede hun Gud, fordi han havde været hos hende fra den første Time og til nu. Hun kyssede sit Barn, der laa og sov ved Siden af hende, saa slukkede hun Lyset og lagde sig ned, hun følte sig saa træt, at det var, som hun kunde sove strax. I Morgen havde han lovet at komme igjen, og saa skulde hun igjen faa ham at se og tale med ham; den Dag, der nu var tilendebragt, var den dejligste i hendes Liv.

Da Torgrim kom Morgenen efter, undredes han over, at alt var saa stille; der var ingen at se ved Vinduet. Den lille Ingebjørg sad paa Dørtrinet og græd. Han gik hen til hende tog hende paa Skjødet, for nu var de bleven gode Venner. Han spurgte, hvad hun græd for. Jo, Moderen sov, men det var rent umuligt at faa hende vaagen.

Torgrim blev bange, det anede ham, at der maatte være noget galt paa Færde. Han tog Ingebjørg i Haanden og gik stille ind i Stuen. Solen skinnede saa mildt og saa varmt, en Straale faldt hen paa den Seng, hvor Ingebjørg laa og sov med et Smil om Munden. Men hun sov med et endnu blegere

Ansigt saa trygt, at hun ikke mere kunde vaagne. Hun havde foldet Hænderne paa Brystet, og mellem Fingrene holdt hun et Stykke sammenkrøllet Papir. Torgrims Øjne faldt paa Verset af hans Vise, som laa foran hende, og læste:

Ja, Gud Fader dig favner blid,
ta'r dig i Armene sine,
læger Saaret, du fik i Strid,
aabner Himmeldøren saa vid,
hvisker dig i dit Øre
det lifligste, du kan høre.

Torgrim satte sig ned med den lille Ingebjørg paa Skjødet. Han kunde ikke bekæmpe de Taarer, som kom i hans Øjne, men han var ikke trist eller fortvivlet. Der var saa stille og lyst — saadan havde hun ogsaa været i Livet. Han sad og saa' paa hende, medens Solskinnet lagde sig over Stuen, og Tanke efter Tanke løb som smaa Bække gjennem hans Hoved; men der var Solskin over dem. Han havde ikke lagt Mærke til, at der var kommen én ind, der sad paa den anden Side af Sengen. Da Torgrim løftede Hovedet op, mødte han Tors Øjne. Tor lagde da Hovedet ned paa Sengen og hulkede som et Barn. Torgrim gik hen til ham og lagde Haanden paa hans Hoved:

»Her har Vorherre været, vil du nu ikke række Haanden frem, saa det kan blive til Forsoning mellem mine og mellem dine?«

Tor var ikke i Stand til at svare, han laa bare og stønnede. »Aa, Gud hjælpe mig, det er mig som har myrdet min Datter.«

Torgrim satte sig ved Siden af ham og trøstede ham, saa godt han kunde. Saa gav Tor Torgrim Haanden og sagde:

»Gud tilgive mig, saa sandt som det ogsaa skal være glemt det, der har ligget mellem os.«

Torgrim gav ham et kraftigt Haandtryk; det var et Tegn paa Fred og Forsoning.

Da Torgrim første Gang prædikede i Storkirken, var det rygtedes saa langt omkring, at mange ikke kunde faa Plads i Kirken. Han havde valgt til Text de Ord i Brevet til Romerne (11,33): »Aa, du rige Dyb baade paa Guds Visdom og Kundskab, hvor uudgrundelige ere ikke hans Domme, hvor uransagelige ere hans Veje.« Og da han hørte Orgelet begynde at spille med de underlige, halvbrustne Toner, da han saa' de mange underlige Billeder og Udskæringer og hørte Salmesangen fyldte Rummet, saa var det for ham, som han sad derude som lille Dreng, medens Solen skinnede igjennem Vinduet og ude paa hans Moders Grav, og han hørte paa Præsten, der talte saadanne venlige Ord til ham. Nu skulde han selv staa deroppe og tale Guds Ord til de samme Mennesker, som han før havde siddet sammen med

og leget mellem dem i Vadmelstøj og Tophue. Han kom til at tænke paa det gamle Vers:

Naar jeg saa staar paa Prækestol:
de slaa sine Øjne mod Jord:
»Gud hjælpe os, er det den lille Gut,
som nu er bleven stor?«

Han maatte smile ad sig selv. Nu var den lille Gut bleven stor, men han følte sig ikke stor, der hvor han stod og talte varme og hjertelige Ord til sit Folk, saa Stemmen var ved at svigte ham. Han følte sig heller ikke stor, da han saa' Mændene samle sig i Flokke og tale om, at saadan Præken havde de ikke hørt i lang Tid, og Kvindefolket stod med Taarer i Øjnene og saa' venligt til ham, da han gik forbi dem. Og da han var kommen vel ud af Kirken, stod de i lange Rækker, gamle Mænd og Oldinge fra Gudmunds Tid, og unge Koner med hvide Skaut og smaa Børn rundt om dem. De kjendte alle sammen Torgrim saa godt og maatte dog hilse paa ham. Og saa havde de meget godt med sig til Præsten, nogle havde en Bøtte Smør, andre havde Ost og lignende Ting. Torgrim vidste ikke, hvad han skulde sige, han gik rundt og trykkede dem i Haanden og klappede Børnene paa Kinden og ønskede dem alt godt. Nu forstod han, at der ikke var et eneste Øje der i Egnen, som saa ondt til ham.

Om Aftenen havde Morbror et lille Gilde hos sig. Gamle Tor, Asmund og Astrid med alle Bør-

nene var til Stede. Der blev talt om gammelt og nyt, og Torgrim fortalte om Amerika. Han sad med lille Ingebjørg paa Skjødet, hende vilde han beholde hos sig. Lige over for ham sad Asmund og gamle Olav. Saa hændte det sig, at som de sad og talte sammen (de havde netop talt om Ingebjørg), at Torgrim rakte Haanden frem til Asmund og sagde:

»Ja, nu har vi to begge været paa Toppen af den stejle Klippe, hvortil hun er naaet frem. Vorherre drage os alle derop.«

Hermed er Fortællingen om Torgrim ude.





BIBL. UNIVERS. FRIBURG.
Kr. Janson.
TORGRIM.
Overs. af
A. Øwre.
Kbh. 1891.